فرهنگ مختصر

دری - پښتو

مهتمم: محمد متین «مژنس»

کابل زمستان ۱۳۸۴ خورشیدی .

اکادمی علوم افغانستان
مرکز زبانها و ادبیات
انستیتوت زبان و ادب دری

فرهنگ مختصر

دری - پښتو

مهتمم : معاون محقق محمد متین « مؤنس»

کابـــــل: زمستان ۱۳۸۴ خورشیدی.

مشخصات کتاب:

– نام اثر : فرهنگ مختصر دری – پښتـــو.
– گزینش و تدوین : اعضای علمی انستیتوت زبان و ادب دری.
– مهتمم: معاون محقق محمد متین «مونس»
– کمپوز و دیزاین : احمد خالد «سلطانی» و امان الله «جاوید»
– ناشر : ریاست نشرات اکادمی علوم افغانستان.
– سال چاپ : زمستان ۱۳۸۴ خورشیدی.
– محل چاپ : مطبعه آزادی.
– تیراژ : (۳۰۰۰) جلد.

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

کشور عزیز ما افغانستان، از زمانه های باستان تا عصر حاضر ، مهد پرورش تمدنها و فرهنگهای پربار و زادگاه زبانهای گوناگون بوده است.

از میان زبانهای زنده و رایج در کشو ما دو زبان (پشتو و دری) گوینده گان زیاد تر داشته و اکثریت عظیم افراد وطن ما میتوانند به یکی ازین دو زبان افهام و تفهیم نمایند.

زبان دری و پشتو در امتداد سده های نسبتاً دور ، در روند پرفراز و فرود حرکت تاریخ تا کنون در کنار هم زیست نموده و هر یک حامل فرهنگ و ادبیات ارزشمند خویش میباشد. همزیستی دوستانه این دو زبان که هر دو زبان ملی و رسمی کشور ما اند ، در کنار همدیگر ، بیانگر همبسته گی خلل ناپذیر اکثریت مردمان این سرزمین بوده و در غنامندی فرهنگی و ادبی همدیگر تاثیر به سزا داشته اند.

در شرایط کنونی که کشور ما از فضای غم آلود جنگها و ویرانیها به سوی افقهای روشن تامین صلح و تحقق دموکراسی و تحکیم حاکمیت ملی به پیش میرود ، بدون تردید رشد فرهنگ و ادبیات و زبانهای ملی ما در تقویت هر چه بیشتر و حدت ملی و ترقی و پیشرفت جامعه ما مقام متبارزی را احراز مینماید. بر مبنای این هدف ارزشمند بود که مقام ریاست جمهوری کشور ما ،اکادمی علوم افغانستان را مؤظف گردانید تا فرهنگهای مختصر دری به پشتو و پشتو به دری را که بیشتر حاوی واژه های محاوره وی و کلمه های مورد مطالعه روز مره میباشد ، ترتیب نمایند تا بعد از طبع در اختیار جوانان و علاقه مندان بالاخص جوانان مهاجر مقیم در کشور های خارج قرار گیرد و نیاز مندی آموزش زبانهای ملی و رسمی کشور برای آنان مرفوع گردد.

به تاسی از هدایت مقام ریاست جمهوری و مقامهای رهبری اکادمی علوم افغانستان، اعضای انیستیتوت زبان و ادب دری و برخی از اعضای مرکز زبانها و ادبیات اکادمی علوم افغانستان به تهیه فرهنگ مختصر دری به پشتو مطابق روش قاموس نگاری اقدام نموده و به اینصورت سهم خویشرا در اجرای این وجیبه فرهنگی و ملی ایفا نمودند.

اسمای اعضای مسلکی که در ترتیب این فرهنگ سهم گرفته اند ، به اساس الفبا نامهای آنان از اینقرار اند:

۱- حروف (ل ، م ، ن) توسط معاون سر محقق سید علیشاه روستایار.
۲- حروف (د ، ذ) توسط محقق شاه محمد « مصلح ».
۳- حروف (آ ، ا ، س ، ش ، ص ، ض ، ط ، ظ) توسط معاون محقق صالحه « حبیبی».
۴- حروف (ف ، ق) توسط محقق ظاهره « هنگامه».
۵- حرف (و) توسط محقق عاطفه « نورستانی ».
۶- حروف (ث ، ک) توسط سر محقق عبدالواجد « واجد».
۷- حروف (ب ، پ،گ، ر ، ز ، ژ) توسط سر محقق محمد آصف« گلزاد».
۸- حروف (ت،ج،چ) توسط معاون محقق محمد فاضل « شریفی ».
۹- حروف (ح،خ،ع،غ)توسط معاون محقق محمد متین « مونس».
۱۰- حروف (هـ ، ی) توسط معاون سرمحقق نصر الله « ناصر».

مرجع و ماخذ پژوهنده گان در ترتیب این فرهنگ (افغان قاموس) اثر محترم عبدالله افغانی نویس بوده است و برخی در ضمن آن از قاموس دری ، انگلسی و بعضی فرهنگهای دیگر نیز استفاده نموده اند. واژه های دری به شیوه قاموس نگاری به ترتیب الفبای تنظیم و در ستون مقابل آن به منظور تلفظ درست واژه با الفبای فونتیک نیز نگاشته شده است. در ستون بعدی مشخصه دستوری هر واژه با ارایه مخفف دستوری نشان داده شده است ، در ستون اخیر معنی پشتوی هر واژه تذکر یافته است.

منبع استفاده پژوهنده گان و ادیتور های این فرهنگ جهت کار برد الفبای فونتیک همانا دستور معاصر زبان پارسی دری تالیف محترم پوهاند دکتور محمد حسین یمین و رهنمایی های شفاهی ایشان بوده است.

هشت فونیم واول الفبای نامبرده که در لهجه معیاری کابل وجود دارد. از اینقرار است.

آ - á.

اَ- (الف مفتوح) - a

اُ- (الف مضموم)- u

اِ (الف مسکور)- i

واو مجهول - o

واو معروف - ú

یای مجهول - e

یای معروف- Í

فونیم های شبه واول :

۱- و – w

۲- ی – y

فونیم های کانسونانت :

۱. ب - b

۲. پ- P

۳. ت - t

۴. ث - s

۵. ج - j

۶. ح - ḥ́

۷. چ - Ċ

۸. خ - x

۹. د - d

۱۰. ذ - z

۱۱. ر- r

۱۲. ز - z

۱۳. ژ- ž

۱۴. س - S̨

۱۵. ش - Š

۱۶. ص- S

۱۷. ض. Z

۱۸. ط - t
۱۹. ظ- z
۲۰. ع - ?
۲۱. غ - ǧ
۲۲. ف - f
۲۳. ق - q
۲۴. ک- k
۲۵. گ- g
۲۶. ل - l
۲۷. م- m
۲۸. ن. n
۲۹. هـ - h
۳۰. ء - ?

به همینگونه مشخصه دستوری هر واژه با مخفف دستوری آن به صورت زیر نشان داده شده است:

ا- اسم	ص- صفت
ا-آ ، اسم آله	ص ، ن صفت نسبتی
ا- جم ، اسم جمع	ص ، ت – صفت تفصیلی
ا- خ ، اسم خاص	ص ، ع – صفت عالی
ا- م ، اسم مرکب	ص ، فا – صفت فاعلی
ا- ص ، اسم یا صفت	ض ، ضمیر
ا- فا ، اسم فاعل	ق ، قید
ا- مف ، اسم مفعول	ف ، فعل
ا- اسم فعل (مصدر)	ح ، ر – حرف ربط
	ح، ن – حرف نفی

انستیتوت زبان و ادب دری سه تن از اعضای این انستیتوت را معاون سر محقق محترم سید علیشاه روستایار و معاون سر محقق محترم شریف الله شریف و معاون محقق محترم محمد متین مونس را موظف نمود تا به منظور یک د ست شد ن و تصحیح کار اعضای ترتیب کننده به ادیت این فرهنگ بپردازند ، اعضای ادیتور با تلاش

خسته گی نا پذیر به اصلاح کمبود ها پرداخته و آن را آ ماده چاپ نمودند ، کار اهتمام و چاپ این فرهنگ به عهده محترم معاون محقق محمد متین « مونس » سپرده شد ، انیستیتوت زبان و ادب دری از همه دست اندر کاران تهیه این فرهنگ ، ادیتور ها ، مهتمم و دیزاینر ها محترم امان الله « جاوید » و محترم احمد خالد « سلطانی» ابراز تشکر نموده و امیدوار ا ست تا جوانان و علاقه مندان در داخل و خارج از کشور بتوانند با فرا گیری زبان و ادبیات ملی کشور خویش از آن استفاده گسترده نموده و گامی ارزشمند در اعتلای فرهنگ و ادبیات مهین خویش بردارند.

انیستیوت زبان و ادب دری
اکادمی علوم افغانستان

آ

آب (āb)- ا. اوبه.

آب باز (ābbāz)- ا.فا. لامبوځن.

آب بازی (ābbāzI)- ا. ف. لامبو.

آبترازو (ābtarāzū)- ا.م. اوب تله.

آب حیات (ābihayāt)- ا. م. د ژوند اوبه.

آب خوردن (ābxūrdan) - ا. ف.اوبه څښل.

آب خیز (ābxēz)- ص.زیږجنه، اوبوسه.

آب دادن (ābdādan)- ا. ف. اوبه ورکول.

آبدار (ābdār)- ص.مخور، مخاوی.

آبدان(ābdān)- ا.م.تریلی،ډنډ.

آبدست (ābidast)- ا.م. اودس.

آبرو (ābraw)- ا.م. مقول،د اوبو موری.

آبرومند (ābromand)- ص. مخور، مخاوی.

آبریختن (ābrēxtan)- ا.ف.بې پته کیدل.

آبریز (ābrēz)- ا.م.تښی، باس.

آب سر کردن (ābsarkardan)- ا.ف.اوبه په ځان اچول.

آبشار (ābšār)- ا.ځړوبی، ګړونګه.

آبشخور(ābešxūr)- ا.م. برخه.

آب شدن(ābšudan)- ا. ف.ویلی کیدل، اوبه کیدل.

آب صاف (ābisāf)- ا. ص.روڼی اوبه.

آب گرفتن(ābgiriftan) - ا.ف.اوبه اخیستل،ګزک.

آبگوشت(ābgošt)- ا.م . زومنه.

آبگین (ābgīn)- ا.م.نری، تروب.

آب مروارید(ābimurwārīd)- ا.م.ستوی.

آب و تاب(ābotāb)- ا. م.ډول،ډیل و ډال.

آب و خاک(āboxāk)- ا. م.سیمه ، مینه.

آب و رنگ(āborang)- ا.م.دید و دال.

آب و گل(ābogil)- ا.م. ختړه، تومنه.

آب و هوا(ābohawa)- ا.م.آب و هوا.

آبیار(ābyār)- ا.ص.اوبه لګوونکی.

آبیاری(ābyārī)- ا.ف.اوبه لګونګی.

آباء (ābā?) - ا. پلرونه.

آباد(ābād) - ص.ودان.

آبستن(ābistan)- ا.ص. بلاربېدل.

آبگینه(ābgīna)- ا.م. ښیښه.

آبله(ābila)- ا.کوی،دانی.

آبله رو(ābilarū)- ص. کورجن،کوجن.

آبی(ābī)- ا.ص.اوبنی.

آتش (ātaš)- ا.اور

آتش افروختن(ātasáfroxtan)- ا.ف. اورلگول.

آتش بازی(ātasbāzI)- ا.ف.اور لوبی.

آتش پاره(ātaspāra)- ا . م. اور بغرکی.

آتش پرست (ātasparast)- ا.ص.اورپالونی.

آتش دان (atasdān) - ا. م.اورغالی،یرغولی.

آتش زبان(ātaszabān) - ص.اور ژبی.

آتش زدن (ātaszadan)- ا. ف.اور اچول.

آتش فشان(ātasfisān)- ص.فا.کوکړ و غر.

آتشک(ātasak)- ا.اوبلک.

آتش کاو (ātaskāw)- ا.اورلړونی.

آتشکده (āteskada)- ا. اور تون،دڅ هی.

آتش گرفتن(ātesgiriftan) - ا.ف.اور اخیستل.

آتشگیر (ātas gIr) - ا. اورنوسی.

آتشین (ātasIn) - ص. سوراور.

آتیه(ātIya)- ق.گانده، وروسته.

آثار(āsār)- ا.پیلامی، نخښې.

آجیده(ājIda)- ا.ف. گینده کول.

آخر (āxir)- ق. بل-پای، وروسته.

آخرت(āxirat) - ا. لویه ورځ.

آخور(āxOr)- ا. پمبي،اخور.

آخوند(āxOnd)- ا. اخون.

آداب(ādāb)- ا. روزنی.

آدرس (ādras)- ا. پته.

آدم(ādam)- ا.سړی،باباآدم.

آدمیت (ādamIyat)- ص.
سړیتوب.
آدمي زاده(ādamIzāda)-
ا.م.بنیادم.
آدینه (ādIna)- ا.جمعه.
آزین (āzIn)- ا.سینګار.
آر (ār)- ف .ا. راوله.
آراء (āraʔ) - ا. سلاوی.
آراستن(ārāstan)- ا.ف.
جوړول،پسولول
آرام (ārām)- ص. سوله.
آرامش(ārāmIš)- ا.
سوکالي، هوسايي.
آرامگاه(ārāmgāh)- ا.م.
تیکانه،تیکاونه.
آرایش (ārāyeš)- ا.ډول،
سینګار.
آرد (ārd)- ا.اوړه.
آردبیز(ārdbez)- ا.م.
پرویزی .

آردترمیده (ārditarmayda)-
ا.م.پستوړه. پاسته اوړه.
آرزو (ārizū)- ا.خوښه،
غوښته
آرمان (ārmān)- ا.ارماند.
آرامیدن(ārāmīdan)- ا.
.ف. آرا میدل.
آرنج (ārinj)- ا.څنګل.
آرن موتر (āranimotor)
- ا.بففی..
آری (āre) .هو، هو کی.
آز (āz)- ا.سوله،سرابنتوب.
آزار (āzār)- ا.ربړ ، کړاو.
آزاد (āzād)- ص. خوشی،
پرانیستی
آزرم(āzarm)- ا. اورم،وایه،
وبی،تاو ، لورنه،
مینه،نول،ناورین،نیاو.
آزرم(āzarm)- ا. کړاو،ربړ،
ښکاره،او ځار سورګنه.
آزرم (āzarm) - ا.پار، تونس
درد،کار،غوسه
آزرم(āzarm)- ا.وبال، ساتنه.

آزمایش (ǎzmāyeš)- ا. ف. ازمیښت.

آزمند(āzmand)- ص. سولند. سرا بنی

آزمودن (āzmúdan)-ا. ف. ازمېیل.

آزموده(ázmūda)- ا زمېیلي.

آزوقه (azūqa)- ا. خوراړه تایه.

آسان (āsān)- ص.سوان.آ سان.

آسایش (āsayeš)- ا.ف. اسرهت،هوسایی.

آستان (āstān)- ا. درشل.

آستین (āstIn)- ا.ستونی.

آسمان (āsmān)- ا.هسک.

آسمان خراش(āsmānxaraš)- ا.م.آسمان څک.

آسودن (āsūdan)- ا.ف. هوساکیدل.

آسوده(āsúda)- ا.ف. سودمرنه،هوسا.

آسوده گی(āsūdagI)- ا. ف.هوساینه.

آسیا(āsyā)- ا.جرنده،ژرنده.

آسیا بان (āsyāban)- ا. فا.جرنده گړی.

آسیب(āseb)-ا.ټکه.ناورین.

آش (āš)- ا.خواړه.

آشپز(āšpaz)- ا.فا.پخلاوی، پخوونکی.

آشپزخانه (āšpaxāna)- ا.م. پخلنځی،پخلوځی.

اشامیدن(āšāmIdan)- ا. ف.چښل،شومل.

آشتي (āštI)- ا.ف.سوله.

آشفتن (āšuftan)- ا.ف. ترهوریدل.

آشفته (āšufta)-ا.ف.ترهور

آشغال (āšgal)-ا.چفالی.

آشکار(āškār)- ص.څرګند، جوت.

آشنا (āšna)-ا.پیژندوی، آشنا.

آشوب(asob)-ا.ف.انگل.غوغا

آشیانه(asiyana) -ا.ځاله، جاله.

آغا (aga)-ا.بادار.

آغاز (agaz)-ا.پیل،سرغه.

آغشته (agista)- ص.م. ککړ، لړلی.

آغوش (agos)-ا.غیږ.

آفات (afat)-ا.بلاوې.

آفاق (afaq)-ا.څنډې.

آفت (afat)- ا. آپت،بلا.

آفتاب (aftab)- ا.لمر،نمر.

آفتابه (aftaba)- ا.کوزه.

آفتابه ولگن (aftabawalagan)- ا. م.گډوه لاس ولونی.

آفریدن (afaridan)- ا.ف. پنځول، شته کول.

آفریده گار (afaridagar) ص. فا. پنځوونکی، شته کوونکی.

آفرین (afarIn)- ا. شا باش.

آفرینش (afarInis)- ا.ف. پنځه ، پیدایښت.

آگاه (agah)- ص.خبر ، اتر.

آگنده (agenda)- ص. سیخلی،ډک.

آلات(alat)- ا.اوزی،کالی.

آلام(alam)- ا.رنځونه،خوږ.

آلایش(alayes)-ا.م.ککړتیا.

آلت (alat)- ا.اوزه،رچ.

آلوبالو(alubalu)- ا.سرکې.

آلوبخارا(aluboxara)-ا.ولیږ.

آلودن(aludan)- ا.ف.لړل.

آلوده (aluda)- ص.ف. لړلی،ککړ.

آلوده گی (aludagI)- ص.ککړ تیا.

آماج (amaj)- ا.نښه ، تکی.

آماده(amada)- ا.ف.چمتو.

آماس (amas)- ا.پړ سوب.

آمال (amal)- ا. غوښتنې ، هیلې.

آمدن (ǎmadan)- ا.ف. راتلل ، راتګ.

آمده(ǎmada)- ا.ف.راغلی.

آمر(ǎmir)- ا.فا.ګمارونی.

آمرزیدن (ǎmurzIdan)- ا.ف. بخښل.

آمرزش (ǎmurzis̆)- ا.ف. بخښنه.

آمرزگار (ǎmurzgár)- ص.فا. بخښناوو.

آمرزنده (ǎmurzinda)- ص.فا. بخښونی.

آموختن(ǎmoxtan)- ا.ف. ورزده کول.

آمیختن (ǎmextan)- ا.ف. ګډول.

آموزگار(ǎmozgár)- ا. فا. ښوونکی.

آمیزش(ǎm-zes̆)- ا.ف. ګډون.

آن (ǎn)- ص. هغه.

آن (ǎn)- ا.رپ ، شیبه.

آناً (ǎnan)- ا .هره شیبه.

آواره(ǎwára)-ا.ص.پردیس.

آوازه (ǎwáza)- ا.انګازه ، ډنډوره.

آوردن (ǎwardan)- ا.ف. راوستل.

آویختن (ǎwextan)- ا.ف. ځړول.

آه (ǎh)- ا. وی.

آهسته (ǎhesta)- ص. ورو.

آهن (ǎhan)- ا.اوسپنه.

آهن ربا(ǎhanrubá)- ا.م. اوسپنکښ.

آهنگر (ǎhangar)- ا.فا. پښ ، لوهار.

آهنین (ǎhanIn)- ص ، ن. کروړ.

آهنگ (ǎhang)- ا.غاړه، تکل ، دوډ.

آهو(āhū)- ا.هوسۍ، غرخه.

آهوبره(āhūbara)- ا.کبلي.

آیات(āyat)- ا.نښې،پیلامې.

آیین (âyen)- ا. دود.

آیینه (āyena)- ا.هنداره.

آیینه بندان(āyenabandān)-

ا.م.څراغان ، ښارینګار.

الف

ابتداء(aibteda)-ا.ف.پيل، لاسپوری،سرېږه.

ابتر(abtar)-ص.اوتر.

ابتکار(aibtekar)-ا.ف. نوښت.

ابحار(abhar)-ا.ج.سيندونه.

ابر(abir)-ا.وريځ. مرغسانه.

ابرو(abro)-ا.وروځه،وريځه.

ابريشم(abresum)-ا.وريښم.

ابلق(ablaq)-ص.برګ.

ابليس(aiblis)-ا.شيطان.

ابهام(aibham)-ص.پټ،پټوالی

اتباع(atba?)- ا.تابيان،ايلان

اتحاد(aitihad)-ا.ف.يووالی

اتفاق(aitifaq)-ا.ف.لاس يوی

اتهام(aitiham)- ا.ف.تور.

اثر(asar)-ا. نښه،پيلامه،کرښې

اجازه(aijaza)-ا.ف.رسخت اجازه.

اجاق(aujaq)-ا.نغری،اورغالی.

اجتماع(aijtinia?)-ا.ټولنه.

اجرت(aujrat)-ا.باړه.

اجنبي(ajnabI)-ا.پردی، اوپړه،بديانی.

احتراز(aihtiraz)-ا.ف. ځان ساتل، ځان ژغورل.

احترام(aihtiram)- ا.ف.نمانځنه،نمانځل، مدار.

احتياج(aihteyaj)-ا.ف.اړه.

احتياط(aihtyat)-ا.ف.پام کول.

احسان(aihsān)-ا.ف.
ښيګڼه،ښيګړه.
احکام(aḣkām)-ا.جم.
حکمونه،پرمانونه.
اخبار(axbār)-ا.جم.خبرونه.
اختراع(aixtirā?)-ا.ف.
نوی را ويستل،نوی
ايستنه.
اختلاف(aixtilāf)-ق.
توپير،بېلوالی.
اخګر(axgar)-ا.سکروټه.
ادب(adab)-ا.ډب،سرپټوب.
ادنیٰ(adnā)-ص.ټيټ،پاسو.
اديان(adyān)-ا.جم.دينونه.
ارادت(airādat)-ا.ف.
ګروهه،عقيده
ارتفاع(airtifā?)-ا.ف.
لوړوالی،هسکوالی
ارجمند(arjumand)-
ص.ګران.
ارزان(arzān)-ص. ارزان.

ارشاد (airšād) - ا . ف.
نغوته، لارښوونه.
ارمان (armān)-ا.ارماند،
اوپ.
ازار (aizār)-ا . پرتوګ.
ازدواج (aizdiwāj)-ا-
ف. جوړه کيدل،
واده کول .
اژدر (aždar)-ا. ښامار.
اساس (asās) -ا. آره،
بنسټ، ستنه، رده.
اساطير(asatĪr)-ا.جم.ستري.
اسپ (asp) -ا.آس.
استاد(austād)- ا.ښوونکی.
استخراج (aistixrāj)-ا-
ف.را ايستل.
استراحت(aistirāhat)-ا.ف.
هوساينه،سوده،سهنه.
اسلحه(asliha)-ا.وسله،درسته.
اسلام(aislām)-ا.اسلام.
اشتباه(aištibāh)-ا.ف.
اړنګ،وټ،کوښښی

اشیا(asya)-ا.ف.شیان،څیزونه.
اصرار (aisrar)-ا.ف.ټینګار.
اصوات (aswat)- ا.جم.
غږونه،ږغونه.
اطاعت(aita?at)- ا.ف.
منل،غاړه ایښودل.
اطاق (autaq)-ا.کوټه،دیره.
اطفال (atfal) - ا . ج.
واړه ، ماشومان
اظهار (aizhar)-ا. ف.
څرګندول،ښکاره کول .
اعانه (ai? ana)-ا.مرسته.
اعتراف (ai?tiraf)-ا.ف.
ویل، په ځان شاهدی ویل.
اعداد (a?dad)-ا.جم.شمیر.
اعلان(ai?lan)-ا.ف.خبرول
خبرتیا.
اغماز(aigmaz)-ا.ف.ځان
ناګاری کول غمازی کړل،
کول.
افتادن(auftadan)-ا.ف.
غورځیدل.

افتخار (aiftixar)- ا.ف.
لوړل،ویاړل.
افراط(aifrat)-ا.ف.له اندازی
وتل.
افروخته (afroxta)-ص.مف.
بل.
افسار (afsar)-ا.تر سری
تیسخری،تیر سری.
افسانه(afsana)-ا.کیسه .
ستری.
افسوس(afsos)-ا.ټاپ.ترټاپ.
افشا(aifsa)-ا.ف.رسوا کول.
افطار (aiftar)-ا.ف.روژه
ماتول.
افق (aufuq)-ا.څنډه.
افلاس(aiflas) -ا.ف.خواری
لاس تنګی.
افیون (afyon)-ا.اپیم اپین.
اقارب (aqarib) ا.جم.
خپښان،خپلوان.
اقبال(aiqbal)-ا.ف.بخره،
مرغ،برخه،سخ.

اقتدار (aiqtidar)-ا. ف.
وس، واک، لاس.
اقدام (aiqdam)-ا. ف.
وړاندیکیدل، پښه ایښودل.
اقرار (aiqrar)-ا. ف. ویل.
اکمال (aikmal)-ا . ف.
بشپړول ، پوره کول.
الاغ (aulag)-ا. کرکی، خر.
البسه (albasa)-ا.کالی ،
نمری، نوری.
الحاق(ailhaq)-ا .ف.
اجوتیدل.
السنه(alsana)-ا. جم. ژبې.
الفت (aulfat)-ص. مینه.
القاب (alqab)-ا .جم.
لقبونه، پتنومونه.
الماری (almarI)-ا.تونی،
درگهی، درگی.
امارت (aimarat) -ف.
تولواکی.
امام (aimam) -ا. بومیا.
امت(aumat) -ا.امت.

امداد(aimdad)-ا.ف.مرسته
امضا (aimza)-ا.لاسلیک.
اناث (ainas)-ا.ښځی.
انار(anar)-ا.نرگوسی،انار،وانگ
انتحار(aintihar)-ص.ځان وژل.
انتقاد(aintiqad)-ا.ف.سره
کول،کره کول.
انتها(aintiha)-ا.ف.پای.
انجام (anjam) - ا.پای.
انجمن (anjuman)- ا.
ټولنه، ټولی.
اندیشه(andesa)-ا.ډوی،
اندیښنه،پرو اند.
انسانیت(ainsanyat)-ا.
ف.سړیتوب.
انصاف(ainsaf)-ا.ف.نیاو
انکار(ainkar)- ا.ف.نا گاره.
انگشت(angust)-ا. گوته،گوتی.
انیس(anis)-ص.زړه سودی.
اوباش(awbas)- ص.لنډهر،
چورلند، لنډه غر.
اوج(awj)-ا.لوړ.

اودر (awdur)-ا.تره.

اوراق (awrāq)- ا.پاڼې.

اورنگ(awrang)-ا.گدی،پلاز

اوسط(awsat)- ا.منځنی،
منځوی.

اوصاف(awsāf)- ص.ستاینې.

اهانت (aihānat)-ا.ف.سپکول.

اهلی (ahLĪ)- ص.جوتی.

ایام (ayām)- ا.جم.ورځې.

ایزد(aezid)- ا.څښتن تعالی.

ایمن (aemin)- ا.پوړا،پوړه
خوندی.

ایوان (aywān)-ا.ماڼۍ.

ایور (aiwar)-ا.لېور.

ب

باب (bāb)- ا.ور.

بابا (bābā)- ا.نیکه.

بابه غورغوری

(bābagorgorī)- ا.غرنده.

باج (bāj)-ا.کلنګ.

باجه (bāja)- ا.سانډو.

باختر(bāxtar)- ا.ختیځ.

باد (bād)- ا.باد.

بادپا (bādpā)- ص.اوسکو،

باد منګ.

بادریزه(bādreza) -ا.

ستراو.

باد سر (bādsar) - ص.

کبرجن.

باد افراه(bādafrah)-ا.

اهداد، هیداد.

بادام (bādām)- ا.بادام،

البنتی، غروشتی.

بادرنګ (bādrang) - ا.

دنګوری، تریوړی،بادرنګ

باد زهر (bādzahr)- ا.

مارجړی.

بادنجان (bādenjān) -

ا.بانجن.

باده (bāda) - ا.بوړ ، بداال.

بادیان (bādeyān) - ا.

انو، خواږه یلني،خواږه

ولنی کوپه،کاږه ویلنی،

کلوو.

بادیه(badeya)-ا.بیدیا،داګ.
بار (bar) - ا.وری، بار.
بارگاه(bargah) -ا.پاریال.
باران(baran)- ا.وړینګی، وریا،باران.
باروت (barut)- ا.دارو.
باریک(barIk)- ص.نری ، مین.
باز(baz)- ا.باز،لمخیتی،کرج.
بازخواست(bazxast)- ص.ګرویږنه.
بازرگان(bazargan)-ا. پلوری،سوداګر.
بازو(bazu)-ا.مټ،ګردی لیچ.
بازی(bazI)- ا.لوبه، مستی.
باستان(bastan) - ص. لرغون،پخوانی، زوړ.
باطل(batil)- ص.بابیز،کوره.
باغ (bag) - ا.بڼ
باکره(bakira)- ا.پیغله، بچره.
بال (bal) - ا.وزر، ووزی.
بالغ (balig)-ص.بیلستی، رسیدلی،ځوان.

بامداد (bamdad)-ا.ګهیځ
بایسکل(baysikil)-ا.جولا ګادی.
بت (but) - ا.بوت،ختګی.
بحر(bahr) - ا.سیند،سین.
بخت(baxt)-ا.تالی،پاوړه، بخره،مرغه.
بخشش(baxšis)-ا.ف. ورکړه،بخښنه.
بخل(buxul)-ا.ف.شومی، کروتی،موزیتوب، کینسکی.
بدن(badan)-ا.ختګه، پیړی، سرت.
بذر (bazir)- ا.تومنه،تخم.
بذل(bazl)ا.ف.ورکړه،بښندنه.
برادر(biradar)-ا.ورور.
برباد(barbad)-ص.پوپنا، میرات.
برف(barf)- ا.واوره.
برنج (birinj)- ا.وریجی، وریځی. ژړ.
بره (bara)-ا.وری.

برهنه(birahna)- ص.لڅ، لغړ،برمنډ،بربنډ،

بریدن (burÍdan)- ا.ف. غوڅول ،پریکول.

بُز (buz) - ا.وزه

بسمل(besmel)- ا.مرڅین، مرغیجن ، مرغنجن.

بشارت(bišārat)- ا.زیری.

بغض (bugz) - ا.اروړ، هیرخی،رخه،غچ.

بلهوس(bulhawas)-ص. اوړیدونی،چرتکی،ملولی.

بوریا(boryá)-ا.پوزی،اندیړی، توری.

بوسیدن(bosÍdan) - ا.ف مچول،چیول،بنکلول.

بهار(bahār)-ا.پسرلی،خړمنی.

بي آب(beāb)- ص.بی پته.

بی مغز(bemagz)-ص.پوچ، کواته.

بیابان (byābān)- ا.داګ، دښت،بیدیا،میـــره.

بیت الخلاء(baytulxalá)-ا. تشی باسی،مکان.

بیخ(bex)- ا.بنست،ولی،جمر، نوغی.

بید(درخت) (bed) -ا.ونه.

بیداد(bedád)-ص.تیرغی،تیری.

بیرانه (berāna)-ا.کنډوالې وران.

بیرق(bayraq)- ا.ربی، بربری،جنده جنډی.

بیره (bayra)-ا.اوریه.

بیزار(bezār)-ص.ویزار،تپرا،پکو.

بیست (bÍst) - ا .ع. شل.

بیشه (beša) - ا. درګه.

بیضه (bayza)-ا.هګی،وی،ها.

بیعت (bay?at)-ا.لاسنیوی.

بیګار (beggār)-ا.بسکر،پګر.

بیل(bel)-ا.یوم،ګراهه،بیل،کره.

بیم (bÍm)-ص.بیره ،ډار، ویره، انګیخه

بیمار (bemār)- ص.رنځنی، ناروغه،ناجوړه ،رنځور.

بیمارستان (bemāristān) - ا.روغځی ، روغتون.

بیني (benī)-ا.پیزه،پزه،پوزه.

بینوا(benawā)-ص.نهه،نهوه.

بیوه (bewa)- ا.کونډه

ت

تاب (tāb)- ا.توان،وس،تاو.

تاب آوردن(tābāwardan)- ا.ف.تاو راوړل.

تابان (tābān)- ص.فا. خليدونکی، ځلاوو.

تابناک(tābnāk)- ص. فا. ځلاند، بريښند.

تابخانه (tābxāna)- ا.م. تاوخانه.

تابش(tābiš)- ا. ف.رڼا، ځلاند.

تابع (tābi?)- ا. فا.بابي، ايل.

تابعيت(tābi?yat)- ا. ف. تابېګلوی، ايلا ييني

تابلو (tāblo)- ا.تابلو، پټ.

تابوت (tābūt)- ا تيږک.

تابه (tāba)- ا. تبۍ، تيغنه.

تابيد (tābīd)- ا. تلوالی.

تاپه (مهر) (tāpamuhr)- ا .تکنه، ټاپه.

تاثير(tāsīr)- ا.ف. نښه کول اغيزه.

تاج (tāj)- ا.توپل، ورږ، کرکړه.

تاجدار (tājdār)- ص. توپلوال.

تاجيک(tājek)- ا.تاجک. ديګان.

تاجيل(tājīl)- ا.ف.مولت اتاله.

تاجر(tājir)- ص.فا.سوداګر.

تاخت (taxt)- ا.ف.
ځغاسته، منډه، کوپ.
تاختن (taxtan)- ا. ف.
زغلول.
تاخر (taxir)- ا.ف.
بیرته پاته کیدل.
تاخیر (taxIr)- ا.ف.ځنډ.
تادب (taadub)– ا.ف.
ادب موندل،روزیدل.
تادیب (tadIb)- ا. ف.
ادب ورکول.
تادیه(tadiya)- ا.ف.
رسول،ورکول.
تار (tar)- ا. تار ، سپړسی.
تارتار (tartar)- ا. ص.
دانگی. دانگی.
تارومار (taromar) -ص.
تاش پتاش،تیت وپیت.
تاراج (taraj)- ا.تالا،
تالان، لوټ.
تارک (tarik)- ا. فا.
پریښوونکی.
تاریخ (tarIx)- ا.تاریخ.

تاریک (tarIk)- ص.تیاره.
تاریک خانه (tarIkxana)-
ا.م.تیاره کوټه.
تازه (taza)- ص.نوی.
تازی (tazI)- ا. ص. عرب.
تازیان(taziyan)- ا.جم
عربان.
تازیانه (taziyana) – ا .
متر که، کمچنه،غمچینه.
تاس (tas)- ا. خله.لوښی،
کټوری.
تأسف (ta?suf)- ا.ف.
اسویلی، ترتاب.
تاسیس(tasIs)- ا.ف.آره
اینښودل،بنسټ اینښودل.
تافته (tafta)- ا.تاوشوی.
تاک(tak)- ا.میلوه.تاک.
تاکستان(takistan)- ا. م.
کوربڼ.
تاکید(takId)- ا.ف.تینگارنه
تینگار.
تالاق (talaq)- ا.ککرۍ.
خیرۍ.ککره.

تألم (talum)- ا. ف.
خوږمو ندل،خوږېدنه.
تألیف (tālIf)- ا.ف.ښدونه.
تأمل (ta?mul)- ا. ف.
اندیښنل.
تأمین (tāmIn)- ا.ف.ساتل.
تانستن (tānistan)- ا.ف .
له لاسه کیدل.
تانک (tānk)- ا.ف.ټانک.
تانی (tāanI)- ا.ف.ځند.
تائب(tā? ib)- ا.فا.توبه گار.
تایید (tāyed)- ا.ف.تینگول.
تب (tab)- ا.لوږ،تبه.
تبخال (tabxāl)- ا.م.
خوله خوږی،خوله وتل.
تبادل(tabādul)- ا.ف.
بدلول،ایښول.
تباشیر(tabāšIr)- ا.تباشیر.
تباه (tabāh)- ص.سپ،
ډبر، مېرات.
تبحر (tabahur)- ا.ف.
ډک پوهنه.

تبدل(tabadul)-ا.ف.بدلیدل.
تبر (tabar)- ا.تبر.گدرک.
تبرک(tabaruk)- ا.ف.برکتی.
تبریک(tabrIk)- ا.ف.
مبارکی.ښادمینی.
تبسم(tabasum)- ا. ف.
مسیدل، مسکیدل،مسکی.
تبصره (tabsira)- ا.ف.
سترگی روښانول،
روښانول.
تبعه(tab?a)- ا.تابعان.
تبعیت(tabi?yat)- ا. ف.
تابیگلوی،سوانگلوی.
تبعید (tab?Id)- ا. ف،
لری کول.
تبعیض(tab?Iz)- ا.ف.ویشل.
تبلیغ(tablIg)- ا.ف.رسول.
تبنگ(tabang)- ا.توټک.
تبین (tabayun)- ا. ف.
ښکاره کول،ښکارول.
تپ (tap)- ا.وتړ به.
تپش (tapiš)- ا.ف.توبش.

تپاندن (tapāndan)- ا.
ف. سیخل، تخته کول.
تپه(tapa)- ا.غونډۍ،شاګۍ.
تپیدن(tapĪdan)- ا.ف.
ترپېدل، کرپېدل.
تتبع (tatabu?)- ا. ف.
پلیتنه، پلتنه، شننه.
تتله (tutla)- ا.ص.ترتړی،
تتلی، چاړا.
تجارت(tijārat)- ا.ف.
پلورنه، سوداګری.
تجاوز کردن(tajāwuzkardan)-
ص. فا.تیری واخته،
تیری کول.
تجاهل(tajāhul)- ا.ف.
ناګاره چول، ګوسدل،حال پلن اچول.
تجدد(tajadud)- ا. ف.
نوی کول،له سر کول.
تجوید (tajwĪd)- ا.ف.
نوی توب ، نوی والی.
تجربه (tajruba)- ا.ف.
آزمینه،آزموینه.
تجزیه (tajziya)- ا.ف.
برخي برخي کول.

تجسس (tajasus)- ا.ف.
لټول.
تجسم (tajasum)- ا.ف.
غتیدل.
تجلی(tajalĪ)- ا.ف.بریښ،ځلا.
تجلیل(tajlĪl)- ا.ف.
پوست اغوستل.
تجمل(tajamul)- ا.ف.
سینګارول.
تجویز (tajwĪz)- ا.ف.
روا کول.
تجهیز(tajhĪz)- ا.ف.
تاینه،سمبالنه.
تحت(taht)- ا.لاندی،کوز.
تحت الحمایه(tahtilhimaya)-
ص.لاس لاندی.
تحت الشعاع(tahtisu?a?)-
ص.بلوه.
تحجر (tahajur)- ا.ف.
کرووړیدل.
تحریر(tahrĪr)- ا.ف.
لیکل، کښل.
تحریف (tahrĪf)- ا.ف.
اړول،ګرځول.

تحریک (tahrīk)- ا.ف.
ښوروول،خوځول.

تحسین(tahsīn)- ا.ف.
ستاینه.

تحصیل (tahsīl)- ا.ف.
اخیستل.

تحفه(tuhfa)- ا.ف.مجېزه،
خونی. ډالۍ

تحقیر (tahqīr)- ا.ف.
سپکول.

تحقیق(tahqīq)- ا.ف.شننه.

تحکم (tahkum)-ا.ف.
حکمت کول.

تحکیم (tahkīm)- ا.ف.
درېمان کول.

تحریم (tahrīm)- ا.ف.
مردود گڼل.

تحلیف(tahlīf)- ا. ف
قسم ورکول.

تحلیل (tahlīl)- ا.ف.
رواکول.

تحمل(tahamul)- ا.ف.
زغمنه.

تحول(tahawul)- ا.ف.
گرزیدل.

تحویل(tahwīl)-ا.ف.سپارل.

تحویلدار (tahwīldār)-
ا.ص.ساتلوال،تحویلدار.

تحویلخانه (tahwilxāna)-
ا.سپارلځی،سپارنځی.

تخاصم(taxāsum)- ا.ف.
سره دښمنی کول.

تخت (taxt)- ا.پلاز.گدۍ.

تخته(taxta)- ا.پټه.تخته،دړه.

تخته به پشت (taxtabapušt)
ا.م.ستونی ستخ،سمه تخته.

تخته سنگ(taxtasang)-
ا.م.شازه،پلنه تیږه.

تخته مشق (taxtamašq) -
ا.م.تختی.دړه.

تخریب(taxrīb)-ا.ف.ورانول.

تخصص (taxasus)- ا.ف.
ځان ته کیدل.

تخصیص(taxsīs) - ا.ف.
ځانله کړی.

تخفیف(taxfīf)- ا.ف.
سپکیدل.

تخلص(taxalus)- ا.ف.
تریدل،ترهیدل.
تخم(tuxum)- ا.ف.
تومنه،تخم.
تخمین(taxmÍn)- ا.ف.
اټکل،جاج.
تخیل(taxayul)- ا.ف.
په زړه ر اوستل،په خیال راوستل.
تداخل(tadáxul)- ا. ف.
اغیز، اتېرل.
تدارک(tadáruk)- ا.ف.
درک کول.
تداوی (tadáwÍ)- ا.ف.
داروکول.
تدبیر(tadbÍr)- ا.ف.تکبیر.
تدریس(tadrÍs)- ا.ف.
لولول.
تدفین (tadfÍn)- ا.ف.
ښخول.
تدویر (tadwÍr)- ا.ف.
ګانه کول،ګروول.
تدوین (tadwÍn)- ا.ف.
ټولول، تالیفول.

تذکار (tazkár)- ا.ف.
په یاد لرل.
تذکره (tazkira)- ا. تذکره.
تذکر (tazakur)- ا.ف.
په زړه کیدل.
تر (tar)- ص. خیشت،لوند.
تر شدن (taršudan)- ا.ف.لوندیدل،خیشتېدل.
تر کردن (tarkardan)- ا.ف.لوندول، خېشتول.
ترازو (tarázú)- ا.تله.
تراشیدن (tarášÍdan) - ا.ف.تورل.
تراشیده(tarášÍda)- ا.ف.تورلی.
تراکم(tarákum)- ا.ف.
کوټه کیدل،ټولیدل.
ترانزیت(taranzÍt)- ا.
ترانزیت.
ترانه (tarána)- ا.ص.
ګلالی، ښکلی.
تربت (turbat)- ا.خاوره.
تربوز(tarbúz)- ا.هندوانه.

تربیت(tarbiyat)-ا.روزنه.

تربیت کردن -(tarbiyatkardan)

ا.ف.روزول.

ترتیب(tartÎb)- ا.ف.روڼ، سمبال،اوډنه.

ترتیب کردن(tartibkardan)- ا.ف.اوډل،رونول، سمبالول.

ترجمان(tarjumán)-ص. ترجمان، ژباړی.

ترجیح(tarjeh)- ا.ص. زیاتوالی،باندیوالی

ترحم کردن(tarahumkadan)- ا.ف.لورنه،لور،زړه سواند لورنه کول،زړه سول.

ترخیص(tarxÍs)- ا.ف. رسختول ،رخصت ورکول.

تردد (taradud)- ا. ف. تله راتله.

تردید (tardÎd)- ا.ف. ردول، نه منل.

ترس (tars)- ا.بیره، ویره،ډار.

ترسا(tarsá)- ا.ص. بیرندوکی،ترسا.

ترسان (tarsán)- ص.فا. ډارن، یراند، بیرندوکی.

ترسناک(tarsnák)- ص. م.یراند.

ترسو(tarso)- ص.- یراند.

ترساندن (tarsándan)- ا. ف.بیرول،ویرول.

ترسیدن (tarsÎdan)- ا ف.بیریدل،ویریدل.

ترسیم (tarsÍm)- ا.ف. گینده کول.

ترش(turś)- ص.تریو،تاک.

ترش رو(turśro)- ص. بروس، کاړساو،بوټ.

ترشی(turšĨ) - ا.تریو والی.

ترغیب(tarğIb)- ا.ف. لمسول،تومبارکول،پارول.

ترفند(tarfand)- ا.ص.تگی، ساړغیب.

ترفیع(tarf?)- ا. ف.لوړول، جگول،پورته کول.

ترقی(tarqÍ)-ا.ف.لوړوالی.

ترقی کردن (tarqÍkardan)-
ا.ف.لوړیدل.

ترکیب(tarkÍb)- ا.ف.
جوړب.

ترمیم(tarmÍm)-ا.ف.تیندل،
لاسوهل،توک نیول.

ترنم(taranum)- ا.ف.
بنگیدل.

ترویج (tarwÍj)- ا.ف.
بابول، دو دول.

تریاک (taryák)- ا.اپین،
اپیم.

تزویر(tazwÍr)-
ا.ف.ټگی، دروه، چم.

تزئید(taz?Íd)- ا.ف.دیرول.

تزئین(tazÍn)-ا.ف.سینگاریدل.

تساوی (tasawÍ)- ا.ف.
سم، برابر.

تسخیر (tasxÍr)- ا. ف.
مالول، ایلول.

تسریع (tasre?)- ا. ف.
اخه کول، بیړه کول.

تسکین (taskÍn)- ا.ف.
بسیاکول.

تسلسل(tasalsul)- ا.ف.
پرله پسی،پرله پسی
کیدل.

تسلط (tasalut)- ا.ف.
لاس،لاسبری.

تسلی (tasallÍ)- ا. ف.ډاډ ،
سوده، ډاډ گیرنه.

تسلیت(tasIyat)- ا.ف.
ډاډ ورکول.

تسلیم (taslÍm)- ا.ف.
سلام کول.

تسهیل(tashÍl)-ا.ف.آسانول.

تشبه (tašbìh)- ا. ف
ورته کیدل.

تشت(tašt)- ا.ښاتک.

تشتت (tašatut)- ا.ف.
تیتیدل.

تشخص(tašaxus)-
ا.ف. تاکل کیدل.

تشخیص(tašxÍs)- ا.ف.
نا[illegible]ل،تاکل.

تشدد (tašadud)- ا.ف.

خرته،سخته.

تشدید(tašdĬd)- ا.ف.

خرته کول.

تشریح (tašreḣ)- ا.ف.

روښانول.

تشریف (tašrĬf)- ا.ف.

لویی ورکول.

تشریک(tašrĬk)- ا.ف.

ګډول، شریکول

تشکر(tašakur)- ا.ف.

ستاینه،کور ودانی.

تشکل (tašakul)- ا.ف.

جوړابیدل.

تشکیل (taškĬl)- ا. ف.

جوړاب

تشناب (tašnab)- ا

چرچونې،تشناو.

تشنج(tašanuj)- ا.برې،باړې.

تشنه (tašna)- ص. تږې.

تشویش(tašwIs)- ا.ف.سودا.

تشویق(tašwĬq)- ا.ف.

هڅول، لمسول.

تصادف (tasaduf)-

ا.ف. پیښېدل،مخامخ

کیدل.

تصاحب (tasāhub)-

ا.ف. څښتن کیدل.

تصادم (tasādum)- ا.ف.

ټکر،لګیدل.

تصاویر(tasāwĬr)- ا.جم.ځیری.

تصحیح (tasḣeḣ)- ا.ف.

روغ، جوړ.

تصدیق(tasdĬq)- ا. ف.

امنا، مننه.

تصرف(tasaruf)- ا.ف.

لاس وهل.

تصفیه(tasfĬya)-ا.ف.چانول.

تصمیم(tasmĬm)- ا

ف. لوړه، هنډه.

تصور (tasawur)- ا.ف.

رې،اند، اندیښنه.

تضعیف(taz?Ĭf)- ا. ف.

انول، خبل.

تضمین (tazmĬn)-ا.ف.

ځامن ګرځول.

تضاد(tazád)-ا.ف.ورانوالی.

تطبیق(tatbÍq)- ا.ف.پرتله.

تعادل (ta?adul)- ا.ف. انډول والی.

تعالی(ta?alÍ)- ا.ف.لوړیدل.

تعبیر(ta?bÍr)-ا.ف.وین،وینا.

تعداد(ti?dad)- ا.ف.شمیر.

تعریف(ta?rÍf)- ا.ف. پیژند ګلوی.

تعقیب(ta?qÍb)- ا. ف. پسی کېدل.

تعلیم (ta?lÍm)- ا. ف. ښوونه،لولول.

تعمیر(ta?mÍr)- ا.ف. ودانی کول.

تعنه(ta?na) - ا.ف.هوده. دښمنی کول.

تعویق (ta?wÍq)- ا.ف. ځندول،اټالول. تالنه.

تعین(tay?Íyn)- ا.ف.غوره کیدل، ټاکل کیدل.

تغیر(tagÍyr)-ا.ف.اوښتل.

تفاوت(tafáwut)- ا.ف.توپیر.

تفاهم(tafáhum)- ا.ف. سره پوهیدل.

تفتش(taftiš)-ا.ف.پلتنه،تپوس.

تفرقه(tafruqa)- ا.ف.بیلتون.

تفریح(tafreh)- ا.ف.سیل، سا تیری.

تفریق(tafrÍq)- ا.ف.بیلول، کمول.

تفصیل(tafsÍl)-ا.ف.پوره ویل.

تفکر (tafakur)- ا.ف. اندیښنه کول.

تفنګ (tufang)- ا.توپک.

تفهیم (tafhÍm)- ا.ف. پوهول،پوه کول.

تقابل (taqábul)- ا.ف. مخامخ،مخامخ کېدل.

تقاضا(taqáza)- ا. ف.غوښتنه.

تقاعد(taqá?ud)- ا.ف. ناسته، کښیناسته.

تقبیح (taqbeh)- ا. ف. میارنه،غندنه.

تقدم (taqadum)- ا.ف. وړاندی والی.

تقدير (taqdĺr)-ا.ف. كچل، ګچه كول،ستايل.

تقديم (taqdĺm)- ا.ف. وړاندى كول.

تقسيم(taqsĺm)- ا.ف. ويشل،ونډى كول.

تقليد(taqlĺd)- ا.ف.پيښي، سوانګ.

تقليل(taqlĺl)- ا.ف.لږول.

تقويت(taqwĺyat)- ا.ف. برم وركول،ټينګول.

تقويم(taqwĺm)- ا.ف.سمول.

تک(tak)- ص.يواځې.

تكافو(takáfo)-ا.ف. سمون،سموالہ

تكان(takán)-ا.تكان،څندنه.

تكاندن(takándan)- ا ف. ځان پر سول.

تكبر (takabur)- ا.ف. لوى ګڼل.

تكبير(takbĺr)- ا.ف. الله اكبر ويل.

تكثير(taksĺr)- ا.ف.ډيرول.

تكذيب(takzĺb)- ا.ف. دروغجنوال.

تكرار(tikrár)- ا.ف. له سره كول، بيا بيا رويدل.

تكريم (takrĺm)- ا.ف. نمانځل، درنول

تكلم (takalum)- ا.ف. خبرى كول.

تكليف(taklĺf)- ا.ف.زمنه، جنجال، خوارى،غم.

تكميل(takmĺl)-ا.ف.بشپړول.

تكه(tika)- ا.ټوټه،ټوكر.

تلاشي(talásĺ)- ا.ف.پلټون،پلټل.

تلافى (taláfĺ)- ا.ف.وته.

تلاوت(taláwat)- ا.ف.لوستنه.

تلخ (talx)- ص.تريخ،اشاړ.

تلف(talaf)- ا.ف.ګار،توى.

تلفظ(talafuz)- ا.ف.كرت.

تلک(talak)- ا.تلكه.بتكى.

تماس (tamás)- ا.ف.سره موښتل، بلورل.

تماشا(tamáša)-ا.ف.ننداره، سيل.

تمام(tamám)- ا.ف.بشپړ.
تمثیل(tamsíl)-ا.ف.مثل تیرول.
تمجید(tamjíd)-ا.ف.لوی بلل.
تمدن(tamadun)-ا.ف.ودانیت.
تمدید(tamdíd)-ا.ف.اوږدول.
تمرد(tamarud)- ا.ف.
سر غړنه،غاړه غړول.
تمرکز(tamarkuz)- ا.ف.
ځای نیول.
تمسخر(tamasxur)- ا.
ف. پېشاری. ملنډی.
تمکین(tamkín)- ا.ف.درناوی.
تملق (tamaluq)- ا.ف.
غوړمالی، رما.
تمنی(tamaná)- ا.ف.
ا سره.هیله.
تمیز(tamíz)- ا.بیلول.
تن(tan)- ا.ځان.
تن آسا(tanásá)- ص.فا.
ځان پالی.
تن خواه(tanxwáh)-
خوړ،مهینه.
تندرست(tandurust)-
ص.م،روغ رمت.

تنومند(tanomand)- ص ډډ.
تنه (tana)- ا.ځان.
تناب (tanáb)- ا.تناو.
تناقص (tanáqus)- ا.ف.
ورووړو لیږیدل.
تنبل(tanbal)- ا.کهال.لټ.
تنبور (tanbúr)- ا.تنبور.
تنبه (tanbih)- ا. ف.
ویښیدل، خبریدل.
تنبیه (tanbiya)- ا. ف.
ویښول،خبرول.
تند (tund)- ا. تیره.
تندرو(tundro)-ص.م.بړوس،بوټ.
تنزیل(tanzíl)- ا. ف.
تیتوال ،کوزول.
تنظیف(tanzíf)- ا. ف.
ستره کول، پاکول.
تنظیم(tanzím)-ا.ف.پیودل.
تنفر(tanafur)- ا.ف.کرکه.
تنفس(tanafus)- ا.ف.
ساکښل،سا ښکل.
تنگدل(tangdil)- ص.م.
سا دوبی،زړخوړینی.
تنگی(tangí)- ا.تنگسه.

تنویر (tanwīr)-ا.ف.ښلول،لګول.
تنها(tanhā)-ص.سورتونه،یواځی.
تو (tū)- ض.ته،تا.
تواریخ (tawārīx)-ا.
جم.تاریخونه.
توازن (tawāzun)- ا.ف.
انډول،هم تول.
توافق(tawāfuq)-ا.ف.
جوړېدل،اسلېدل.
توان(tawān)- ا.وس،واک.
توانا(tawānā)-ص.وسمن،واکمن.
توانستن(tawānistan)-
ا.ف.د لاسه کیدل،له
وسه کیدل.
توانگر (tawāngar)- ص.
بډای، شته من.
توانگری (tawāngarī)-
ص.بډایي،شته منی.
توبه(toba)- اشا.توبه.
توبیخ (tawbīx)-ا.ف.ترټل.
توت (tūt)- ا.توه،توت.
توجه(tawajuh)- ا.ف.پام،
پاملرنه،مخ کول.
توجیه(tawj?h)- ا.ف.
پام کول، مخ کول.

توسط(tawasut)-ا.ف.
منځګړی کول،واسطه
کول.
توسعه(taws?a)-ا.ف.ارتوالی.
توسل (tawasul)- ا.ف.
ځان نږدی کول.
توسیع(tawse?)-ا.ف.پراخول.
توشک(tošak)- ا.تولاییی،
تایی،لاندیستونی.
توصیف(tawsīf)-ا.ف.
ستایل، سپت کول.
توصیه(tawsya)-ف.زیرمه.
توضیح(tawzeh)- ا.ف.
روښانه،ښکاره.
توفیق(tawfīq)- ا. ف.
مرسته کول.
توقوع(tawaqo?)- ا.ف.
اسره،هیله.
توقیف (tawqīf)- ا.ف.
درول، اټالول.
توکل(tawakul)- ا.ف.
توکل وېسا.
تولد(tawalud)-ا.ف.زیږیدل.
تولید(tawlīd)-ا.ف.زیږول.
تهاجم(tahājum)-ا.ف.ورند.

تهدید(tahdĪd)- ا.ف.

زورنه ، پتکه.

تهنیت(tahniyat)- ا.ف.

ممبارکی. مبارکی.

تهي(tihĪ)- ا.ص.تش.

تهیه (tahya)-ا.ف.جوړیا،

تا پو،تیاری.

تیاتر(tayátr)- ا. تیاتر.

تیر (tĪr)- ا.غشی،بش، تیر.

تیرماه (tĪrmáh)-ا.م.منی.

تیره(tĪra)- ص.تیاره،تت.

تیز (tez)- ص.تیره.

تیشه(teša)- ا.ترخځ.تخځ.

تیغ (teğ)- ا. توره.

تیل(tel)- ا.تیل،تور،غوړ.

تیم (tĪm)- ا.تیم.

تیمار (tĪmár)- ا.روزنه

تیمم (tayamum)- ا.ف.

تیمون، وچ اودس.

ث

ثابت (sābit)- ا.فا. ټينګ، زبات ،واړه ستوری.

ثاقب (sāqib)- ا.فا. روښانه ستوری.

ثالث (sālis)- ص.دريم ، دريمان.

ثالثه (sālisa)- ص.دريمه.

ثانوی(sānawī) - ص.ن. دوم.

ثبات (subāt)- ا. ف. ستېه، پای، ټينګواله.

ثبوت (subūt)- ا.ف. زباد، اډونه.

ثخانت(saxānat) - ا.ف. هرېړېدل، پنډېدل.

ثخين(saxīn)- ص.پرېړ،ګانه.

ثروت (surwat)- ا.بډايي.

ثروتمند (surwatmand)- ص.فا. بډای، موړ.

ثری(ثرا)(sarā)-ا.نمجنه زمکه زيم لرونکی زمکه نم جنه خاوره ، خاوره.

ثری(sarā)- ص.بډای،موړ.

ثريا(surayā)- ا.هېروني، ځمبک ستوری.

ثريد (sarīd)- مف. خشته کړی ډوډۍ.

ثغر(sağar)- ا.غاښ،د مخ غاښ، بريد.

ثفل(sufl)-ا.ختېبل،ګېجه،پوسل.

ثقابت (saqābat)- ا.ف. بلېدل،خلېدل.

ثقات(saqāt) - ص.سپين روبی، سپين دروبی.

ثقافت (saqāfat)- ا.ف. پوهښت،پوهېدنه.

ثقالت (saqālat)- ا.ف. درنېدل،دروند والي.

ثقب(saqab)- ا.جم. سوړه،سوری.

ثقبه(saqaba)-ا.وړوکی سوری.

ثقلت (siqlat)- ص. دروندوالي، درونده، د ډوډۍ دروندوالی معده کې.

ثقلین (saqalayn)- ا.جم. انس و جن،انسان او پری.

ثقیف (saqīf)- ص.چالاک، پوه، خیرک.

ثقیل(saqīl) - ص.درونده ، هغه څوک چې خبره یې په.نورو سخته تما میږی.

ثقه(siqa)- ص.سپین دروبی، ګونده، کره.

ثکلی(saklay)-م .ف. هغه ښځه چې زوی مړشوی وی.

ثلاث(salās)- ا.دری.

ثلاثی (salāsī)- ا.دری حرفی کلمه لکه فرس، فلس.

ثلج (salj)- ا.واوره.

ثلمه (sulma)-ا.سوری،چاود.

ثمر (samar)- ا.میوه.

ثمانی(samānī)- ا. آته، داتوعدد،له نهودمخه عدد.

ثمن(saman)- ا.آتمه، اتمه برخه، یو په آته.

ثمین(samīn)-ص.قیمتی شی، قیمتی.

ثنا (saná) - ص.ثنا وصفت، اشتیایندوی، ستاینه.

ثنایا (sanáyá)- ا.جم - دوه مخامخ غاښونه، داړی.

ثواب (sawáb)-ا.اجوره، ښه، ښه ښندنه.

ثور (saw‥r)-ا.غوی،غوځکی.

ثوب (sawb)-ا.اغوستن، داغوستلو کالی، لباس.

ثوم (sūm)- ا.هوږه.

ثیاب(seyáb)-ا.جم،جامی، کالی.

ثیب (sayeb) -ص.متاهل.

پ

پا (pá) - ا. پنبه.

پابرجا(pábarjá)- ص.م .
ځای په ځای.

پاپي (pápI)- ا.کوته.

پات (pát)- ا. پات، تخت.

پاچه (páča)- ا. پيانځه.

پاداش (pádás)- ا.
مزدوری ، وجوره.

پادشاه(pádšáh) - ا.
ص. پاچا.

پاده (páda)- ا.رمه، گله.

پار (pár)- ق. پروس کال.

پارا گراف(páráqiráf)-
ا.پاراګراف.

پارچه (párča) -ا.ټوټه.

پارسا(pársá)- ص.
پرهيزگار.

پارسال (pársál)- ق.
پروسکال.

پارسل(pársal)- ا. پارسل.

پارسي (pársI)- ا .پارسی.

پاره (pára)- ا. ف.څيرول.

پاس(pás)- ا.ف عزت کول ،
قدرکول.

پاسبان (pásbán) - ا.
ص. محافظ.

پاسخ (pásix)- ا .ځواب.

پاسره (pásra)- ا. ص.
ذخيره.

پاشان (pášán)-ا.ف.
تيت.

پاش دادن(pášdádan)-
ا.ف.تيتول.

پاشنه (pášna)- ا.پونده.

پاغنده (pág̈unda)-
ا.ف.پاغنده .
پاکدامن (pákdáman) -
ص.م.پاک لمن.
پاک دل(pákdil)-ص.فا.
پاک زړه.
پاک سرشت(páksiriš̆t) -
ص.م.سپیڅلی.
پاک کاری(pákkárĪ) -
ا.ف.پاکول.
پاک نفس(páknafs)-
ص.م.پاک زړی.
پاک نویس(páknawís)-
ص.م.پاک نویس.
پاکي(pakĬ)- ص.سپیڅلتیا.
پاکیز(pákĬza)-ص.سپیڅلتیا.
پالان (pálán)- ا.کته.
پالش(páliš̆)- ا.ف.پالش.
پالک(pálak) - ا. پالک.
پالیز (pález)-ا.باغ سبزی،پالیزه.
پامیر (pámĬr) - ا.پامیر.
پانزده(pánzda)-ا.پنځلس.
پاو (.páw)- ا.پاو.

پایان(páyán)- ا.اخیر،پای.
پای بند (páyband)-ا.
ص.تینګ،ولاړ.
پای پاک(páypák)-ا.م.
پای پاک.
پای پوش(páypoš̆)-ا.م.بوټ
پایتخت(páytaxt)-
ا.م.پایتخت.
پای زیب(páizeb) -
ا.م. پای زیب.
پای کوب (páykob)- ا.
پای کوب
پای کوبي(páykobĬ)-
ا.ف.ګډا سنځا.
پایگاه(páygáh)-ا. م. پایگاه.
پای مال(páymál)- ص .
مف. لغت کول.
پایه (páya) - ا.متیه، ډاکه.
پائیز (páyez) - ا.منی.
پت (put) - ا.ص . پټ.
پترول (pitrol) - ا. پترول.
پتره (patra) - ا. پتری.
پتنوس (patnús)- ا.پتنوس.

پتو (patū)- ا. پتو.
پتونی(patūnI)- ا. پتونی.
پته (صندلی) (pata)- ا .پته.
پختن (puxtan)- ا.ف.
پخول.
پُخته (puxta)- ص.پخه.
پخته (paxta)- ا. مالوچ.
پخته سال (puxtasāl)-
ا.م .دپوخ عمرسړی.
پُخته کار(puxtakār)-
ص. م.دکار سړی ،
پوخ سړی.
پدر (padar)- ا.پلار.
پدراندر (padarandar)-
ا.ص .پلندر.
پدر کلان(padarkalān)-
ا.م. نیکه.
پذیرائي(pazIrāyI)-ا.
ف.هر کلی.
پَر (par)- ا .بڼکه.
پر (pur)- ص. ډک.
پرارسال (pirarsāl)- ق.
پروسږکال

پراشوت (parāšot)- ا.
پراشوت.
پراگنده(parāganda)- ا.
تیت.
پرتاب(partāb)-ا.ف.اچول.
پرتو(partaw)- ا.ف.ځلیدل.
پرچم(parčam)- ا. بیرغ.
پرچون(parčūn)- ا.پرچون.
پرخاش(parxāš)- ا.ف.
جنجال.
پرخچه(paraxča)- ا.ټوټه.
پردل (purdil)- ص.م.
ډک زړه.
پَرده (parda)- ا.پرده
پرده دری(pardadarI)-
ص.ف.رسوای (بربنډه)
پرده نشین(pardanišIn)-
ص.فا.خلوت.
پُرزه (purza) - ا. پرزه.
پرسان (pursān)- ص.
فا. پوښتنه.
پرستار (parastār) - ا.
فا. ساتونکی.

پرستش (parastis̆)- ا.ف. عبادت (نمانځنه)

پرستو (parasto)-ا.توتکی.

پرستیژ (parastez̆) - ا. پرستیژ ، وقار.

پرسش (pursis̆)- ا. ف. پوښتنه.

پرسشنامه (pursis̆náma) - ا. م. پوښتنلیک.

پرسنده (pursinda) - ا. ف.لیږونکی.

پُرکار (purkár)- ص. م. پرکار.

پَرکار (parkár)- ا.پرکار.

پرنده (parinda)- ا. الوتونکی.

پرنیان (parniyán) - ا. وریښم.

پروا (parwá)- ا.پروا.

پرواز (parwáz)- ا.ف. الوتنه.

پروانه (parwána)- ا. الوتونکی.

پروپاگند (puropágand)- ا.پورو پاگند.

پروتوکول (purotokol)- ا.ف.موافقه.

پروردگار (parwardigár)- ص.فا.څښتن تعالی.

پرورش (parwaris̆)- ا. ف .روزنه.

پرهیز (parhez)- ا.عبادت، ډډه.

پرهیزگار (parhezgár)- ص.فا.عبادت کونکی.

پری (parÍ)- ا.ښاپیری.

پریروز (pareroz)- ق. ورمه ورځ.

پریشان (pires̆án)- ص. خپه.

پژمرده (paz̆murda)- ا. ف. مړاوی.

پس انداز(pasandáz)- ا. ص.سپما.زیرمه.

پسته (pista) - ا. پسته.

پس خانه(pasxāna)- ا . پس خانه.

پس خورده(pasxorda)- ص.مف.پاتي شوی.

پسر (pisar) - ا.زوی.

پس رفته (pasrafta)- ص.کم جرائته، بی زړه.

پس شب(pasišab)-ا.م. شومه دم.

پس کوچه(paskoča)- ا .م.کوڅه.

پس مانده(pasmānda)- ص.وروسته پاتي.

پسند (pisand)- ا. ف. په زړه پوری.

پشت (pušt)- ا.شا،څټ.

پشتاره(puštāra)- ا.پنډ.

پشت کار(puštikār)- ص.م.جدی،خواری کښ.

پشته (pušta)- ا.غونډۍ.

پشتي(puštI)-ا.وزر.پښتي.

پشک (pišak)-ا.پیشو.

پشم(pašm)- ا.وړۍ.

پشه(paša)- ا.ماشي،منګس.

پُف (puf)- ا.پوکی.

پکوره(pakawra)-ا.پکوړه.

پکه (paka)- ا. ببوزی.

پگاه(pagā)-ا.سهار،ګهیځ.

پل (پای) (pal)- ا. پل.

پل (pul)- ا. پُل.

پلته (palta)- ا. پلته.

پلک (pilk) - ا. بانه.

پلنگ(palang)- ا.پړانګ.

پلو (palaw)- ا.پلو.

پلوان(pulwān) - ا.پوله.

پله (pala) - ا.پله، تله.

پمپ (pamp) - ا.پمپ.

پناه (panā) - ا.پت.

پناهنده (panāhinda)- ا ف.پناه اخیستونکی.

پنبه (punba)- ا.مالوچ.

پنجال(panjāl)- ا.منګول.

پنجره(panjara)- ا.پنجره.

پنجه (panja)- ا.خپړ.پنجه.

پنجه چنار(panjačinār) - ا. م. چنار.

پنچر(pančar)- ا.پنچر.

پند (pand)- ا.عبرت، نصیحت، ورم.

پندک(pandak)- ا.پنده.

پنیرک (panerak)- ا. پندیرک.

پوپک(popak)- ا.خوندی.

پوپنک (popanak)- ا. چنیاسی.

پوچ(puč)- ص.بی مغز،پوچ.

پوچ مغز (pučmagz)- ص .م.بی مغز،ناخبری.

پودینه(púdÍna)- ا.ویلنی.

پور (púr)- ا. زوی.

پوز (púz)- ا.تمبوزی.

پوز خند(púzxand)- ا.م. پس خند.

پوزش (poziš)- ا. ف. بښنه.

پوست(post) - ا.پوستکی، پوتکی.

پوست کردن (postkardan) - ا. ف. پوستول.

پوستین(postÍn)- ا.پوستین.

پوسیده (posÍda)- ا.ف. وروسته.

پوش (poš)- ا.پوښ.

پوشاک(pošák)- ا.جامی.

پوشیده(pošÍda)- ا.ف.پټ.

پوقانه(poqána)- ا.پوکانی.

پوک(pok)- ص.پوک.

پولدار(púldár)- ا.م. ثروت مند.

پول سیاه (púlisiyá)- ا.م . میده پیسی.

پهره (pahra)- ا.پهره.

پهلوان (pahlawán)- ص. پهلوان.

پیاده(piyáda)- ا.پلی

پیاز (piyáz)- ا.پیاز.

پیاله(piyála)-ا.پیاله.

پیام (payám)- ا.پیا م،پیغام.

پیچان (pečán)- ص.فا. گلکوتی، گوړ گوتی.

پیچک(pečak)- ا. پروتی.

پیچه(pÍča)- ا.اوربل،پیچکه.

پیر(pÍr)- ص.بوډم.

پیراهن(peráhan)-ا.کمیس.

پیروز (peroz)- ص.بریالی.

پیزار (payzár)- ا.پنی.

پیسه (paysa)- ا.روپۍ.

پیشانی (pešanÍ)-ا.تنده،تندی.

پیش قبض (pešqabz)-
ا.م.ستووه.

پیشنهاد (pešnihád)-
ا.ف.وړاندیز.

پیشوا (pešwá)- ص.لارښونکی.

پیک (payk)-ا.قاصد.رویبار.

پیکار (paykár)- ا.شخړه.

پیکان (paykán)- ا.غشی.

پیکر (paykar)-ا.ستنه، تنه.

پیمان (paymán)- ا. تړون.

پینه (pÍna)- ا.پیوند.ټوټه.

ج

جا (já) -ا.ځای.

جا انداختن(jáandáxtan)-

ف. ځای اچول.

جا برجا (jábarjá)-ا.ف.

ځای پر ځای.

جابرجا شدن(jábarjášudan)-

ا.ف ځای پرځای کېدل.

جاگرفتن (jágiriftan) -

ف.ځای نیول.

جانشین (janišĪn)-

ا.ص.ځاینا ستای.

جانماز (jānamáz)-ا.مسله.

جای (jácy)-ا.ځای.

جادو (jádū)-ا.کوډې.

جادو گر (jádūgar)-ا.فا.

کوډ گر.

جاده (jāda)-ا.لار، لیار.

جارو (jārū)-ا.ربیخ،جارو.

جاری(jārĪ) -ا.فا.بهاند ،

روان.

جاری شدن (jārĪšudan)-

ا.ف.بهول ، روانول.

جاری کردن(jārĪkardan)-

ا.ف.بهیدل،رانیدل.

جاندار (jándár)-ا.ساکښ، ژوی.

جان کندن (jánkanda)-ا.ف.ځنکندن.

جانب داری (jánibdár)-ا.ف.پلوي.

جانب (jánib)-ا.لور،خوا، پلو.

جانی (jánI)-ا.فا.اوبالی.

جاوید (jáwed)-ص.تل ترتله.

جاویدان (jáwedán)-ص.تل ترتله.

جاه (jáh)-ا.پت.

جاهل (jáhil)-ص.نا پوه، خروک.

جای (jáy)-ا.تون خای.تکانه.

جایداد (jáydád)-ا.سېږی، شتمه.

جای نماز (jáynamáz)-ا.م. مسله.

جبار (jabár)-ا.فا.واکمن، زورور.

جبال (jabál)-ا.جم.غرونه.

جبر (jabr)-ا.زور،تیر غمی

جبران (jabrán)-ا.ف.کوشیر.

جبه (jabha)-ا.وچلی،اچرلی، تندہ ، تندی.

جبین (jabIn)-ا.تندہ، تندی.

جد (jad)-ا.خواری،متهه، نیکه، با با.

جدی (jidI)-ا.ص.پربنتیا، دزړه.

جدیت (jidyat)ا.ف.خواری ،کوره زیار.

جُدا (judá)-ص.گوښی،بیل.

جُدا جُدا (judá judá)- ص،بیل ، بیل ، جلا جلا.

جُدا شدن(judášudan)-
ا.ف.بیلول،جلاکول.

جُدا کردن (judá kardan)-
ا.ف.بیلیدل،جلا کول.

جُدائی(judáeĪ)-ا.ف.
بیلتون.

جَدال (jadál)-ا.جګړه،
جنګ.

جَدل (jadal)-ص.میرخی،
دښمنی.

جدول(jadwal)-ا.لښتی.

جذب (jazb)-ا.ف.راځکول
کشول.

جذبه (jazaba)-ا.ځکونه

جر (jar)-ا.ځکول،کشول.

جراحت(jaráhat)-ا.پرهار.

جرايد (jarayid)-ا.جم.
اخبارونه.

جرايم (jaráiym)-ا.جم.
وبالونه،ګناوونه.

جرح (jarh)-ا.ف.پرهار.

جراح (jarāh)-ا.فا.پرهاری.

جراحی(jarāhĪ)-ا.ف.
پرهارونه.

جرس (jaras)-ا.کړنګانی،
ږغړنی.

جرعه (jur?a)-ا.غړپ،
کوټ.

جرګه(jirga)-ا.جرګه،مرکه.

جرم (jurm)-ا.وبال.

جرمانه (jurmána)-ا.
پړه،ګرمانه.

جرئت (jur?t)-ا.ف.زغر،
برید.

جریان (jiryán)-ا.ف.
بهیدنه.

جریب (jirĺb)-ا،جریب،
تړاو.

جریده (jarĺda)-ا.ا.اخبار،
خړه ، یلغز.

جریمه(jarÍma)-ص.وبال

جز(juz)-کلمه شرطیه،انډول.

جزا (jazá)-ا.ف.جزا.

جزیره(jazÎra)-ا.ټاپو،ڇچاری.

جذیه(jazÍa)- ا.ججه،جیجه.

جسارت (jasárát)-

ا.زړورتوب.

جستن (jastan)-ا.ف.

ټوپوهل.

جُستن(justan)ا.ف.لټول،

پلټل.

جُستجو (justujo)-ا.

ف.تپوس،پلټنه.

جسد(jasad)-ا.ځان،سرت.

جسم (jism)-ا.ځان، تن.

جسور(jasúr)- ص.څرلی،

زړور.

جشن (jašn)-ا.میله.

جعل(ja?l)-ا.ف.کول،چلولی.

جعلی (ja lĪ)- ص.چلولی.

جفا(jafá)-ا.ف.خور،تلغمه،

تیرغمی.

جفت(juft)-ا.جوړه،غبرګ.

جفت شدن (juftšudan)-

ا.ف.جوړه کیدل.

جگر (jigar)-ا.ځګر.

جگر پاره (jigar pára)-

ا.م.د زړه سر.

جگر خون (jigarxún)-

ا.م- شیشکه. سیځ

جگرگوشه (jigargoša)-

ا.م.د زړه ټوټی.

جلاب (jaláb)-څکاوو.

جلاد (jalád)-ا.فا.جلاد

جلال (jalál)-ا.ف.لویی ،

لویوالی.

جلب (jalb)-ا.ف.لنډی، را ځکول.

جلسه (jalasa)-ا. کښينستل.

جماعت (jamáʔat)-ا. ټولګي،ټولکی .

جمع (jamʔ)-ا.ف.ټول.

جمع شدن (jamaʔšudan)-ا.ف.ټولېدل.

جمعه (jumʔa)-ا.جومه.

جمله (jumla)-ا.وار، ټوله ، خبره.

جمله گی (jumlagī) -ا. ټوله.

جمهور (jumhūr)-ا. ولس ، بهير.

جمهوری (jumhūrī)-ا.ولسواکی.

جنایت (jināyat)-ا.ف. اوښتل، و بال ګناه.

جنازه(jināza) -ا.ورمړی.

جنایتکار (jináyatkār)-ا.فا.وبالی.

جنباندن (junbándan)-ا. ف.خوځول.

جنت (jannat)-ا.جنت.

جنگ(jang)-ا.جګړه شخړه.

جنگل (jangal)-ا.خره ، ځنګل.

جنوب (junūb)—ا.لمر کيڼ ، سوهيل.

جنون (junūn)-ص. ليونتوب.

جواب (jawáb)-ا.ځواب

جو (jaw)-ا. اوربشی.

جواری (jawárī)-ا.جوار

جواز (jawáz)-ا.روا.

جوال (juwál)-ا.کیچ ، جوال.

جوان(jawān)-ا.زلمی، ځلمی.

جوره (jura)-ا.جوړه.

جوش (juš)-ص.زغره.

جوشاندن(jušándan)-ا.ف.ځوښول،خوټول.

جهاد (jahád)-ا.غزا.

ح

حاتم(hātam)-ا.ص.قاضی.

حاجی (hājI)-ا.فا.حاجی.

حاجت (hājat)-ص.اړه.

حاجت مند (hājatmand)-
ص.م.اړه لرونکی.

حادثه(hādisa)-ا.فا.پیښه.

حاذق (hāziq)-ا.فا. پوه.

حاشیه (hāšiya)-ا.څنډه،
ژی،جاچی.

حاصل (hāsil)-ا.فا.گټه،
اخسته ، تر لاسه.

حاصلخیز(hāsilxez)-
ص.م.ابره وره

حاصل کردن(hāsilkardan)-
ا.ص.گټه کول،
ترلاسه کول.

حاضر(hāzir)-ا.فا.شته،حاضر.

حاضر جواب (hāzir jawāb)-
ص.م.ځواب لوځی ،
زر ځوابی.

حاضروآماده(hāziroāmāda)-
ص.م.تیار، چمتو.

حاضری(hāzirI)-ا.فا.حاضری.

حافظ(hāfiz)-ا.فا.ساتونکی،
ساتندوی.

حافظه(hāfiza)-ا.فا.حافظه.

حال (hāl)-ا.اوس.

حالا (hālā)-ق.دستی.

حامد (hāmid)-ا.ف.
ستاینکی،ستایوال.

حامل(hāmil)-ا.فا.بارورنکی.

حامله (hāmila)-ا.فا.
بلاربه،امیندواره.

حامی (hāmI)-ا.فا.ساتندوی،
د سر سیوری.

حاوی(hāwI)-ا.فا.چاپیرونکی.

حُب (hub)-ا.مینه.

حایز(hāiz)-ا.فا.رانغاړونکی.

حباب (hubāb)-ا.وبی ،
پوکنۍ، پوتکه.

حبس(habs)-ا.ف.اړیځی،
بندی.

حبوب(hubūb)-ا.
جم.نینی،دانی.

حبیب(habIb)-ا.ص.
رښتني آشنا، مینه وال.

حتم(hatim)-ا.ص.هرومرو.

حتی (hatá)-حرف جر.تر.

حتی المقدور (hatalmaqdūr)
ا.ص. تروسه.

حجاب (hijāb)-ا.پلو.

حجاج(hujāj)-ا.جم.حاجیان.

حجره (hujra)-ا.کوټله.

حدت (hidat)-ا.ف.
سوریدل،تیره کیدل.

حدس (hads)-ا.ص.اټکل.

حدقه (hadaqa)-ا.
د.سترګو تور.

حدیث(hadIs)-ا.ص. نوی.

حذر(hazar)-ا.ډار.اتیات بیره.

حُر (hur)-ص.ساهو.
خپلواک سړی.

حُریت(huriyat)-ا.ص.
پرانتون، ساهو ګلوی.

حرارت (hararat)-ا.ف
.تودوخه،توروالی.

حراس (hiras)-ا.ص
ساتونکی.

حراست (hirasat)-ا.ف
نگهبانی،ساتندوی.

حرام (haram)-ا.ص.
ناروا.

حرب (harb)-ا.جنگ،
جګړه.

حربه (harba)-ا.
لنډه ،توره.

حرص(hirs) -ا.ف.سوله،
لیواله، سرابنتوب.

حرف (harf)-ا.توری،
تورکی، خبره.

حرفه (hirfa)-ا.چاره،
کاراو پیښه.

حرکت (harakat)-ا.
خوځیدل، ښوریدل.

حرکات و سکنات
-(harakatosakanat)
ا.جم.ناسته ولاړه.

حرم(haram)-ا.حرم شریف،
دحرم کعبه چاپیریال.

حرمان (hirman)-ا.
بی اسری،نا امید.

حرمت (hurmat)-ا.
حراموِل،ناروا گڼل.

حریر(harIr)-ا.وریښمینه کالی.

حریص(harIs)-ص.آزمند.

حریف (harIf)-ص.بډه.

حریق (harIq)-ا.سوی.

حریم (harIm)-ا.وربوی.

حزب (hizb)-ا.گوند.

حزن (huzn)-ا.غم.نول.

حزین (hazIn)-ص.غمجن،
تولجن.

حساب(hisáb)-ا.ف.شمیر.

حسد(hasad)-ا.ف.غوړ،اروړ.

حُسن(husun)-ا.ف.ښایست.

حسن(hasan)-ص.ښه، اغلی.

حُسین(husayn)-ص.ښایسته.

حشر(hašar)-ا.ف.پاڅونه،
غونډول.

حشره(hašara)-ا.خوځنده.

حشمت (hašmat)-ا.
دباب،شمشه ، سامانه.

حصار(hisár)-ا.کلا.
کوټ ،ګړ.

حصر(hasr)-ا.ف.چاپیرول.

حصه (hisa)-ا.برخه،ونډه.

حضرات (hazarát)-ا.
جم.ښاغلو.

حضرت (hazrat)-ا.
ښاغلی،درشل.

حظ (haz)-ا.خوند.

حفاظت (hifázat)-ا.ف.
ساتنه، ژغورنه.

حفر(hufr)-ا.ف.کیندل.

حفظ(hifz)-ا.ف.یاد،ساتل،ساتنه.

حفیظ(hafIz)-ص.یادونکی
ساتندوی.

حق (haq)-ا.ربنتیا،وړ.

حقدار (haqdár)-ص.فا.
هکباندی.

حقارت(hiqárat)-ا.ف.
سپکتیا، سپکاوی.

حقایق (haqaIq)-ا.جم.
رښتیاوی.

حقوق (huqúq)-ا.جم.
حقونه.

حقه باز(huqabáz)-ص.فا.
ډبلی مار، مداری.

حقیر (haqIr)-ص، سپک،
سپوتک، خوار.

حقیقی (haqIqI)-ص.ن.
په رښتیا،د زړه.
حکایت(hikayat)-ا.ف.
کیسه، نکل.
حکومت(hukumat)-
ا.ف.حکومت.
حکیم(hakIm)-ص.حکیم.
حلال(halal)- ض.کړنی،الال.
حلاوت (halawat)-ا.
ف.خوږوالی.
حلف (half)-ا.لوړه،قسم.
حلقه (halqa)-ا.غړی،کړی
حلقه.
حلقه حلقه(halqahalqa)-
ا.ص.کړی،کړی.
حلوا(halwa)-ا.الوا.اوبنه
وربښه.
حلول(hulul)-ا.فراښکته
کیدل.
حماست (hamasat)-
ص.زړه ور توب.
حماقت (hamaqat)-ا.
ف.نا پوهنه، نا پوهالی.
حمال (hamal)-ص.پنډی
جوالی.

حمایل(hamaIl)-ا.لړ، هار.
حمد(hamd)-ا.ف.ستاینه.
حمید(hamId)-ص.ستایلی.
حمله(hamla)-ا.غورځنګ،برید.
حنیف(hanIf)-ص.سم مسلمان.
حوادث(hawadis)-
ا.جم.پیښې،توری سری
حواس(hawas)-ا.جم.حواس
حواشی (hawasI)-ا.جم
.څنډی،غاړی.
حواله (hawala)-ا.چتی.
حومه (huma)-ا.خواوشا
چپ و چاپیر.
حویلی (hawilI)-ا.انګړ
سری،تینګړی.
حیات(hayat)-ا.ف.
ژوندون،ژواک.
حیدر(haydar)-ا.زمری.
حیرت(hayrat)-ا.ف.
اریانی،اریانیدل.
حیوان (haywan)-ا.ژوند
ژوندون، ژواک.
حیوان (haywan)-ا.ژوی
ساکښ.

خ

خایف (xáyef)- ص.دارن.

خادم(xádim)-ا.ص.چوپړی، چوکر.

خار(xár)- ا.اغزی،ازغی.

خارمغیلان(xárimuğiylán)- ا.م.مرکندی، ګرهڼ.

خارا(xárá)-ا.سخره،ګاره.

خارج(xárij)-ا.فا.د باندی، بهر.

خارجی(xárijí)-ص.ن. باندینی،پردی.

خارج شدن(xárijšudan)- ا.ف.وتل.

خارج کردن(xárijkardan)- ا.ف.ویستل.

خارش(xáriš)-ا.ف.کهه،خارش.

خاریدن(xárĪdan)-ا.فا.ګرول.

خاص(xás)-ص.ځانګړی،خاصه.

خاصیت(xáseyat)-ا.خوی،اختیه.

خاطر(xátir)- ا.تکه،زړه.

خاک(xák)-ا.خاوره.

خاکباد(xákbád)ا.م.دوړې

خاک جارو(xákjárú)- ا.م.ورخړی،خلبلی.

خاکستر(xákistar)- ا.ایره.

خاکستری(xákistarĪ)- ص. ن.خړ،ایرن،ایریځ.

خال(xál)-ا.تکی،پوتی،خال.

خال زدن(xálzadan)-

ا.ف.ستنوهل.

خالی(xálĪ)- ص.تش.

خام (xám)- ص.اومه.

خام بوی (xámboy)-

ص.م.سوړبوی.

خامس(xámis)- ص.پنځم.

خاموش (xámoš)- ص.

چُپ،غلی،خپ.

خاموش شدن(xámosšudan)-

ا.ف.خپیدل.

خاموشی(xámošĪ)-ص.چپتیا.

خان (xán)- ا.خان.

خانقاه(xánaqáh)-ا.م. لنګر.

خانه(xána)- ا.کور،مینه.

خانه آباد(xánaábád)-

ا.م.کوردی ودان.

خانه خراب(xánaxaráb)-

ا.م.کور خوری،کورچوړی.

خانه دان(xándán)-

ا.م.کورنی،کوړمه،کهول.

خانه به خانه (xánabaxána)-

ا.م.کور په کور.

خانه بدوش(xánabados)-ا.

م.کوچی.

خانه دار(xánadár)-

ص.فا.کوروالا.

خانه داماد(xánadámád)-

ا.ص.کور زومی.

خانه واده(xánawáda)-

ا.م.کورنی.

خانم(xán*m)- ا.میرمن.

خاور (xáwar)-ا.ختیځ،لمر خواته.

خاین(xáyen)-ص.فا.دغل، درغل.

خبر(xabar)- ا.خبر.

خبیث(xabĪs)-ص.خپل،

ناولی،ککړ.

خبیر(xabĪr)- ص.پوه.

خپ(xap)-ص.غلی،خپ،چپ.

خجالت(xijálat)-ا.خړ،زمنه،

خینګ.

خجالت شدن(xijálatšudan)-

ا.ف.شرمیدل.

خجسته(xujista)-ص.
ښاد من،ورین،تالیمن.
خجل(xijil)-ص.خر،خیند،پکه.
خدا(xudá)-ا.خدای څښتن،
خاوند.
خدا حافظ(xudáháfiz)-
ا. م.خدای په امان.
خدا داد (xudádád)-
ص.مف.خدای ورکړی.
خدایگان(xudáygán)-
ا.ص.پاسوال،پاچا.
خدمت(xidmat)-
ا.ف.چوپړ،خدمت،چوکری.
خدمه(xadama)-
ا.چوپړان،چوکران.
خر(xar)- ا.کرکی،خر.
خر (xar)-ا.ګیدی،خر،خرډګ.
خر مگس(xarmagas)-
ا.م.بکڼ.
خر مهره (xarmuhra)-
ا.ګوجی،ګنجکه.

خراب(xaráb)-ص.وران،
ویجاړ.
خرابه(xarába)- ص.
کنډواله،ورانه.
خراج(xaráj)-ا.لګاوو،تاوونی.
خراس ،خروس(Xurás)
(xurás)- ا.چرګ.
خرافات(xiráfát)-ا.جم.
چتیات،ارتاویزی.
خرام(xirám)- ا.نخره،نشم،
شانه،ورانه.
خرامیدن (xirámÍdan)-
ا.ف.نشمیدل،
په نخرو وتل.
خربوزه(xarbúza)-ا.ختکی.
خرچ (xarc)-ا.خرڅ،لګښت،
لګون.
خرس(xirs)- ا.هنر،میله

خرسند(xursand)ص.خوښ خوشاله.

خورشید(xoršíd) -ا.لمر،نمر.

خرقه(xirqa)-ا.خرکه گودړی.

خرگوش(xargoš)- ا.سوی.

خرما(xurmá)- ا.کجوره.

خرمن(xirman)-ا.درمن، درمند.

خروج(xurúj)- ا.ف.وتل.

خروش(xuroš)-ا.چیغه،کریکه.

خروشیدن(xurošídan) - ا.ف.سوریدل،چیغیدل.

خریدن(xarídan)ا.ف. پیرول،اخیستل.

خریطه(xaríta)-ا.کخوړه،خلته.

خزان(xazán)- ا.منی.

خزاین(xazáyen)ا.جم. زیرمی،خزانی.

خزانه(xazána)-ا.زیرمه، خزانه.

خزیده(xazída)- ا.مف.غلی.

خس دزد(xasduzd)- ا.م.غلچکی.

خسپیدن(xuspídan)-ا. ف.ځملاستل،پریوتل.

خسته(xasta)- ص.ستړی ستومانه،خسته زنی.

خسر(xusur)- ا.سخر،خسر.

خسر بره (xusurbura) - ا.اوښی،اخښی.

خسر خیل(xusurxel)- ا.جم.خسر گنی.

خسک(xasak)- ا.سپل، چنبی،اغزکی.

خسوف(xusúf)-ا.بر.تندره، سرنده.

خسیس(xasís) ص.پاسو،تیټ.

خشت (xišt)-ا.خښته،سله.

خشت پخته(xištipuxta)- ص،مف، پخه خښته.

خشک(xušk)- ص.وچ.

خشکابی(xuškábí)- ا.م. وچوبی.

خشک سال(xušksal)- ا.م.سوکړه،وچ کالي.

خشک شدن(xušksudan)- ا.ف.وچيدل.

خشک کردن(xuškkardan) - ا.ف.وچول.

خشم(xašm)-ص.غوسه،ګواښ.

خشو (xušú)- ا.خوابنې.

خصوص(xusús)ا.ف.ځانګړی.

خصوصی(xusúsI) -ص. ن.ځانته،خاص ځانته.

خصومت(xusúmat)-ص. دښمني،ميرځتي.

خضرا(xazrá)-ص.سبز،شين.

خضوع(xuzo?)- ا.ف.کميني، ټيټه.

خط (xat)- ا.ليک.

خط آهن(xatiáhan) -ا.مر. اوسپن ليکه .

خط کش(xatkaš)- ا.مر.ختيکه،خط کش .

خط راست (xatirást)- ا.مر.سمه کرښه.

خطا(xatá)- ا.ګناه،اوبال.

خطاط(xatát)-ا.ف.ښه ليکی.

خطبه(xutba)- ا.ښه وينا، موعظه.

خطير (xatÍr)- ص.غټ،سنر.

خفا (xafá)- ا.پټ،پټول .

خفاش(xafás)-ا.ځکالکی، کتبيز،شمپرک .

خفتن(xuftan)-ا.ف. ځملاستل ، ويديدل.

خفقان(xafaqán)- ا.ف. خواشيني،خوابدی.

خفه (xafa)- ص.خپه .

خلص (xulas)- ص.لنډ.

خلعت(xil?at)- ا.خلات .

خلف(xalaf)- ا.ښه زوی .

خلق(xalq)-ا.ف.پنځيدل، پنځول،پنځولي .

خلق(xulq)-ص.خوی،غوني.

خم(xam)- ا.ص.کوږ،کږوپ.

خم چشم(xamčašm)- ص.مړسترګی.

خمیدن(xamÍdan) - ا.ف. کږیدل،ټوغیدل.

خمیر(xamÍr)- ا.خمیره .

خنک(xunuk)- ص.ساړه، یخ.

خنگ(xing) -ص.سپین هرشی چه سپین وی،سپین آس.

خو (xu)- ا.خوی،غونی .

خو کردن(xukardan)-ا. ف.آموخته کیدل،غولی اخیستل.

خواب (xáb)- ا.خوب .

خوابیدن(xábÍdan) -ا.ف. بیدیدل،ویدیدلی.

خواجه(xwája)-ا.ص.خاوند بادار.

خواست(xást) -ا.ف.غوښتنه.

خواستگار(xástgar) -ص. فا.مرکه،غوښتنه .

خواستن(xástan)-ا.ف.غوښتل.

خواندن(xándan) -ا.ف. غوښتل.

خواهر(xáhar) - ا.خور .

خواهر خوانده-(xáharxánda) ا.م.دینی خور،خوښه.

خواهش(xáhis)-ا.ف. غوښتنه،خوښه.

خوب(xúb)- ص.ښه .

خود(xod)- ضم.خپل.

خوراک(xorák) - ا.خواړه،خوروم.

خورد(xord)-ا.وړکی، کمکی کوچنی.

خوردن(xordan)-ا.ف.خوړل.

خوش(xoš)-ص.خوښ .

خوش آمدید (xosámaded)-ا.ف. ښه راغلاست،هرکله راشی.

خوشه(xoša)- ا.وږی.

خوشمزه(xošmaza)- ص. م.خوندور.

خوش شدن(xossudan)- ا.ف.خوښیدل.

خوک(xúk)-ا.خوک،سوډر.

خون(xún)-ا.وینه .

خونخوار(xūxār)-ص.فا.
خوناړی،خونړی.

خون ریختن(xūnrextan)-
ا.ف.وینه تویول.

خیاشنه(xiyāšana)-ا.ښینه.

خیاط (xayāt)-ا.ص.درزی،
ګنډونکی.

خیانت(xiyānat)-ا.ف.دغل
درغلنه.

خیال(xiyāl)- ا.چرت.

خیر(xayr)-ا.ښیګړه.

خیرمقدم(xayrimaqdam)-
ا.ف.ښه راغلی.

خیز(xez)-ا.ف.ټوپ،خیز.

خیزدن(xezzadan)-ا.ف.
ټوپ وهل.

خیلی(xele)- ق.خورا.

چ

چابک (čábuk)-ا.ص.
چټک، ګړندی، زغرد.

چابکی (čábukī)- ص.
ن.چټکی، چالاکی، چابکی.

چاپ (čap)-ا. چاپ، ټاپ.

چاپخانه (čapxána) -ا. ټاپخی.

چاپلوس (čapalús) ص.
غوړمال، متازو، ستلی.

چاپلوسی (čapalúsī) -
ص.ن.غوړمالی، غوړه.

چاپی (čápI)ص.بلوده، چاپی.

چاپیکردن (čapIkardan)-ا.ف.
بلودل، چاپی کردن.

چادر (čádar)-ا.ټکری،
لوپټه، داړو.

چادر نشین (čadarnišIn)-
ا.کوچیان، پوونده.

چادری (čádarí) -ا.م.
مکنه ، اودنه، څادری.

چاق (čáq)-ص.روغ، جوړ.

چاشت (čášt)-ا.غرمه،
بریځر، څا ښت.

چاقو (čáqū)- ا.چقو، چاکو،
چکو.

چاک (čák)-ا.چاور ، چو.

چاکر (čákar)-ا.چوپړی،
چوکر.

چال(čál)- ا.چنې.

چالاک(čalák)- ص.کاغ اراده ، چکوره.

چامه (čama)-ا.بدله.

چاه (čáh)- ا.کوهی،څا.

چای(čáy)-ا.چای ، چی.

چپ(čáp)- م.کیڼ،کڼخ، چپ.

چپ شدن(čapšudan)-ا. ف.کوزیدل ، لړیدل.

چُپ (čup)- ا.غلی.

چپاول (čapáwúl)-ا.ف نښتل ، پوریکولی ، لګیدل.

چشیدن(čaşídan)- ا. ککړ، ناولی.

چپلک(čaplak)-ا.څپلی،چوتی.

چپلی(čaplí)-ا.څپلی،چوتی.

چپن(čapan)-ا.غدکه، چکمنه،څپنه.

چپه(čapa)-ف.م. نسکورول چپه کول.

چپه کردن(čapakardan)- ا.ف.نسکورول ، چپه کول.

چت(čat)-ا.پشتول ،چت.

چتر(čatr)-ا.چتری،سیورن

چچ (čač)-ا.چج،څپ.

چراگاه(čarágah)- ا.م. څر، څړ، بیته، ورشو، راغه.

چراندن(čarándan)- ا.ف. څرول ، پوول.

چرا(čirá)-استفهام.ولی،څله.

چراغ(čirağ)-ا.څراغ، ډیوه.

چراغان(čiragán)-ا.جم. څراغان.

چرب(čarb)- ص.غوړ.
چرب زبان(čarbzabān)-
ص.م.غوړژبی.
چرب شدن(čarbšudan)-
ا.ف.غوړیدل.
چرب کردن(čarbkardan)-
ا.ف.غوړول.
چربو (čarbū)-ا.دل،
غوز ، د نس وازده.
چرت(čurt)-ا.پرمینځی،
چرت.
چرخ(čarx)-ا.تا وول، خرخ.
چرخاندن(čarxándan)-
ا.ف.تاوول، خرخول.
چرخ زدن(čarxzadan)-ا.
ف.چر لیدل ، تا وېدل.
چرک(čirk)-ص.زوه.
چرک آلود(čirkālūd)- ص.
کرغیړن، خیرن، لغړن.
چرم (čarm)- ا. خرمن.

چرند(čaran)-ا.ص.پرتی،
بربادی.
چسپ(časp)-ا.اسل،جوخت
چسپاندن(časpāndan)-
ا.ف. نښلول ، پوریکول.
چشاندن(čašándan)-
ا.ف.څکول.
چشک(čašak)-ا.ف.څکه.
چشم(čašm)-ا.سترکه،لیمه.
چشم آب دادن
(čašmābdādan)-ا.ف.
سترګوته، غوړ ورکول.
چشم افتادن
(čašmufutādan)-
ا.ف.سترګوانښېږل
سترګه نښېږل.
چشم بستن(čašmbastan)-
ا.سترګی پټول.

چشم پوشی(čašm pošī)-
ا.ف.سترګې پټول.
چشم داشتن(čašmdāštan)-
ا.ف.سترګه کړل،
سترګه اوبنتل.
چشم روشنی
-(čašmrošanī)
ا.م.زېری.
چشم سفید(čašmsafed)-
ا.م سپین سترګی.
چشم سیر(čašmser)-ا.
م.موړ سترګی.
چشمک(čašmak)-ا.سترګک.
چشمک زدن(čašmakzadan)-
ا.ف.سترګه وهل.
چشم گشنه (čašmgušna)-
ص.وږی سترګی،
ملالی سترګی.
چشمه(čašma)-ا.چنه،چینه.
چشیدن(čašīdan)-ا.ف.
څکل.

چقدر(čiqadar)-ق.
څومره، څونه.
چقر(čuqur)-ا.ص.غوچ،
ډوغل، چوغانی.
چقوری(čuqūrī)-ا.ص.
کوندری، زوه چوغانی.
چک(čak)-ا.چوک.
چکان(čakān)- ص.
څڅېدونکی، څڅېدون.
چکاندن(čakāndan)-ا.ف
څڅول.
چکش(čakuš)-ا.مترکه،ختهکی.
چکک(čakak)-ا.چوغکه
چکه (čaka)- ا.څاڅکی.
چلو(čalaw)-ا.سپینی وریجی.
چلو صاف(čalawsāf)-
ا.م. نینونی.
چله(čila)-ا.م.څله.
چله انگشتر
-(čilaanguštar)
ا.م. بند ی،څلی.
چلیپا(čalīpā)- ا.مکرک.

چلیدن(čalÍdan)- ا.ف.
کومبریدل.
چمن(čaman)-ا. بن،باغ.
چنار(činár)- ا. چنار.
چنان(činán)- ق. هغی.
چنانچه(cinančih)-ق.
لکه څه،هغسی چه.
چُند(čund) -ا.دپخو په سر،بوخ.
چَند (čand)- ق.څو.
چندان(čandán)-ق .دومره.
چنگ(čang)- ا.منگل.
چنگال(čangál)-ا.منگل پنجه.
چنگگ(čangak)-ا.څوکه.
چنین(čunÍn)-ق.داسی،دغسی.
چوب (čob)- ا.لرگی.
چوپان(čopán)-ا.شپون،شپه.
چوچه(čuča)-ا.بچی، بچونی.
چور(čúr)- ا.تالا،لوټ.
چوری(čúrÍ)- ا.بنگړی.
چوشک(čošak)-ا.کوزه‌ړی.
چوشیدن(čošÍdan)- ف.رودل.
چوکات(čawkát)-ا.چوکات،کانه.
چون(čún)-ق.څنگه،څرنگه.
چه(čih)-حرف.استفهام ،څه.
چهار زانو(čaharzánu)-
ا.م. پلمتی ځکولی
چیدن(čÍdan)-ا.اودل، رونیول.
چیز(čÍz) - ا.څیز، شی.
چیق(čÍq)- ا. چغه، بغاری.
چین(čÍn)-ا.م.کوت، چڼ،گرمل.
چین دار(čÍndár)-ا.م.کړتو.

د

داتوره(dắtorra)- ا. باتوره دمتوره ، بربک.

داخل (dắxil)- ف. د ننه ، ننوتلی.

داد (dắd)- ف. نیاو.

دادخواه (dắdxắh)- ا. فا.غاوی ، پریادی.

دادرس (dắdras)- ا. فا. غاورسی ، نیاوی ، نیاویړی.

دادگر (dắdgar)- ا. فا. نیاو،نیاویړی.

دادوبیداد(dắdobedắd)- ف.زوزه،پوژه،هلی خلی ناری سوری.

دادو گرفت(dắdogirift)- ا.ف.راکړه ، ورکړه.

دادار(dắdắr)- ا.لوی ښبتن.

داداش(dắdắš)- ا.لالا ، روکی.

دادآفرین (dắdắfarĪn)- ا.لوی خاوند.

دادن(dắdan)- ف.ورکول.

دار (dắr)- ا.غرغره، سولی.

داد آفرین(dắdắfarĪn) - ا.ډېری،سرو یږدی.

دارالخلافه (dắrulxilắfa)- ا.پلاز مینه.

دارالشفاء(dắrušifa)- ا. م.روغخی ، روغتون.

دارالعلوم(dārul?ulūm)- ا. م. پوهنځی.

دارالفنون(dārulfunūn)- ا. م. پوهنتون.

دارباز (dārbaz)- ا.فا. بازیگر ، ډالباز.

داردار (dārdār)-ف. چیغی پیغی،ناری سوری.

دارزرد (dārzard)- ا. کورکمن.

دارکدو(dārkadu)-ا.کوبی.

داروگیر(dārogĪr)-ف. اخ وډب،ډبډبه.

دارو مدار (dāromadār)- ف. تیټ و پاس ، راشه درشه،ټوسټ.

دارایی(dārāĪy)- ص. درلوده،شتمنی.

دارای(dārā)- ا. فا. روزونکی.

دارچین(dārčIn)- ا. دالچینی.

دارش (dāriš)- ا. ساتنه.

دارو (dārow)-ا.درمل،دوا.

داروغه(dāruwğa)- ا. کروی،کښبی.

داس (dās)- ا. آ.لور.

داستار (dāstar)- ا. ف بلاونه.

داستان (dāstān)- ا. مورسه،نکل،کیسه.

داش (dāš)- ا. م. کوغالی.

داشوان (dāšwān)- ا.فا بتیاری، بتی والا.

داشتن(dāštan)- ا.ف.لرل.

داعی (dā?Ī)- ا. فا.دواپر.

داعیه(dā?iya)-ف.غوښتنه.

داغ (dāğ)- ا.ص:سور.

داغی (dāğĪ)-.ص.تاپلی ، تاپ شوی،متهم،زره.

داغ سر (dágsar)- ا.م. ټکسری.

داغمه (dágma)- ص.لټکه.

دافع (dáfiz)- ا.فا.ستنونی، ستنوونکی.

داکتر (dáktar)- ا. ډاکتر.

دال (dál)- ا. پیتی ، پاتی.

دال (dál)- ا.فا. لارښوونکی لارښوونی،لارښوان بومیا.

دالان (dálán)- ا.م.ډبوډی ټونکړی ، منډو،برمک.

دال بوز(dálbúz)- ا توتکی.

دام (dám)- ا.آ.دام.لوینه.

دام ماهی (dámemáhI)- ا.آ.چجه،چجکی.

دامی (dámi)- ا.فا.دامیار.

داماد (dámád)- ا.زوم.

دامان (dámán)- ا. لمن.

دامن چیدن (dámancIdan)- ا.ف. لمن ټولول ، لمن غونډول.

دامنه(dámana)- ا.لویه تبه.

دانا(dáná)- ص.پوه،پوهیالی.

دانش(dánis)- ا.م.پوهه ، پوهنه.

دانستن(dánistan)- ا.ف. پوهیدل.

دانشگر(dánisgar)- ا. فا. دانشمند ، پوهندوی.

دانشمند(dánismand)- ا.ف. پوهندوی.

دانشور(dániswar)- ا فا. دانشمند ، پوهندوی.

دانگ(dáng)- ا. آ.منای ، سوتی،دمړی ، دانگ لوړ.

دانه (dána)- ا.نونه ، زړی،زنی.

داوطلب (dáwotalab)- ا. فا. پناوی.

دوار (dāwar)- ا.فا.نیاوی دمکړی.

داوری (dāwaī)- ا. ف. نیاوځی.

داهی (dāhī)- ا. زیارسی.

دایر (dāyer)- ف. ګرځاند.

دایره (dāyra)- ا.آ.چمبه،خند.

دایم (dāyem)- ق.تل،هرکلن.

داین (dāyin)- ص.پوروړی. نتمشه،دباب ډیچ.

دایه(dāya)- ا.دائی،دشیدومور.

دبستان (dābistān)-ا. م.ښوونځی،لوستځی.

دبدبه (dābdaba)- ص. شمشه، وباب،ډیچ.

دبنګ(dābang)-ص. ګادړ ، ټمبوس،ټندو.

دبه (dāba)- ا.کلبی،ډبه.

دبیر(dābīr)- ا.ف.لیکوال.

دچار(dočār)- ف.اخته ، ککړ،دخار.

دخ (dox)- ا.لوخه.

دخان(doxān)-ا.لوګی،دود.

دختر(doxtar)- ا.لور،جلی نجلی،جنۍ.

دختر باکره (duxtaribākira)- ا پیغله ، جلی،بچرۍ.

دختر برادر (duxtaribrādar)- وریره.

دختر پاچا(duxtaripāča)- ا.م.تراکی.

دختر خانه(duxtaixāna)- ا.ص. پلوۍ ، سر پټه،پیغله.

دختر خوانده(duxtarxānda)- ا.دینی لور ، لور نیو.

دختر خواهر(cuxtarixāhar)- ا.خورزه.

دخترک(duxtarak)ا.ت. نجلکۍ.

دختر کاکا
-(doxterikākā) ا.ترله.

دختر نامزددار
-(duxtarinâmzâddâr)
ا.نجل،چنغله.

دختری(duxtarÎ)- ا.ص.
بکارت ، پیغلتوب
نجلیتوب.

دخل(daxil)- ا. ظ.ننوتل.

دخل و غرض
(daxloğarz)-ا. ف.اړه ، تړه.

دخمه(daxma)- ا. م.
مرستون ، شامی خړته.

دخمه رباب
(daxmairubāb)- ا. آ. شاباز.

دخیل(daxÎl)- ص.اوپړه.

دد(dad)- ا.ځناور ،خروړی.

در(dar)- ا.ور ،دره،تمبه.

در آستین کردن
-(darāstÎn kardan)
ف.تر لاسه کول
لاسته راوستل.

در افتادن-(daroftādan)
ف.سره لویدل ،سره لګیدل.

در آمدن(darámadan)-
ف.ننوتل.

درباد(darbād)- ق. پوپنا ،
میرات ، چټ چټ.

دربار(darbār)-ا.م.دړبار،
دربار.

دربان(darbān)- ا.ورساتی،
قاپوچی ، تماوچی.

دربدر(darbadar)ق.لالواند
درپه دره سرګردانه.

دربه دیوار(drbadewār)-
ص.وره په وره.

دربست(darbast)- ا.ورتړ.

درحال(drhál)- ق.اوس ،
دستی.

در عرق شدن
(dar?raqšudan)- ص. په
خولو ډوبیدل.

در گیر شدن(dargÎršudan)-
ص.لګیدل.

درمیان آمد
-(darmyānāmadan)
ا.ف.منځ ته لویدل.

در(dur)- ا.مرغلره.

دردانه(durdāna)ص.
مرغلری،گران،نازمن.

دریختن(durrextan)ا.ف.
مرغلری تویول.

درسفتن (dursuftan)-
ف.تیځل ، تلییل.

در یتیم (duriyatĪm)-
ص.حسین ستر گه ،
نره مرغلره.

درا(darấ)- ا.زغبزغی ،
گونگړی،گونگرو.

دراز(daraz)- ق.اوږد.

درازافگندن
-(darázafgandan)
ا.م.اوږدول ، پری
ایستل،غوړول.

دراز دست (darázdast)-
ا.م.متیخ ، تیر غمونی.

درازدستی(darázdastĪ)-
ص.ف.لاس اچول ، تیر غمی.

دراز شدن(darāzšudan)-
ص.اوږدیدل.

دراز شمشیر
-(darāzšamšer)
ص.تگلاسی،چاړه مار.

دراز کشیدن
-(darāzkášĺdan)
ا.ف.غزېدل،پریوتل.

درازگوش(darāzgoš)-
ا.م.کرکی ،خر.

دراز نفس
(darāznafas)- ا.م.گراوو،
سرماغزن.

درازی(darāzĪ)- ص.
اوږدوالی.

درک(dark)- ف.
میندل،پوهیدل.

دراک(darāk)- ا.فا.خیر کفار.

درایت (daráyat)- ص.
پوه ، خورتیا،زیا.

درب(darb)- ا.ا.ور،دره.

دِرج(darj)- ف. نغښتل.

دُرج(durj)- ا.آ. دبلی.

درجات(darajắt)-ا.جم،درجی.

درجن(darjan)-ا.ع.کوری،
بی.

درجه(daraja)- ص.پوړ،مرتبه.

درخت(daraxt)- ا.ونه.

درخت ارچه
-(daraxtiarča)
اوبنته.پیچوره،سرب.
لمنځه،بجور.

درخت انار
-(daraxtianắr)- نرګوسه.

درخت انجیر کوهی
(daraxtianjÍrkohÍ)- ا.ارمل.

درخت بادام
-(d.bắdắm)
ا.اړوښتی،لښتی،
غوړ،غوښتی.

درخت بازک
(d.Bắzak)-ا.تکیکانی،ګنده زن.

درخت بلوط(d.balűt)-
ا.څیړی.

درخت بید انجیر
(d.bedanjÍr)- ا.هر هنډه.

درخت بید جنګلی
(d.bedijangalÍ)- ا.پده.

درخت بی شاخ
(d.Besắx)- ا.کونډی.

درخت پشه خانه
(d.Pašaxắna)- ا.م.اړی،کهی.

درخت چهار مغز
(daraxtičắrmağz)- ا.اوغز.

درخت زار(daraxtizắr)-
ا.م.ځنګل، جنګی.

درخت زار انبوه
-(daraxtizắranboh)
ص.زمبر،درنیک،ډوله

درخت زار تنک
-(daraxtizắrtunuk)
ص.ځنګه،رینګړی.

درخت گز
(daraxtigaz)- ص.غز.
درخشان (duruxšān)-
ص.ځلاند،ځلیدونکی،
بریښنده،بریښندوکی.
درخشیدن
-(duruxšīdan)
ا.ف.بریښیدل ،
څرکیدل،ځلیدل.
درخواست(darxāst)-
ف.غوښتنه.
درخواستن
(darxāstan)- ا.ف.غوښتل.
درخور (darxor)- ص.وړ.
درد (dard)- ا.درد،خوږ.
درد دل (dardidil)-
ا.ص.خواله ،
د زړه خواله.
درد سر (dardisar)- ا.م.
سر خوږی.

دردمند (dardmand) -
ص.خوږمن.
درد (d‸rd) - ص.ختیېل.
دردادن (dardādan)-
ا.ف.اور لګول،
اور بلول.
درگرفتن(dargiriftan)-
ا.ف.اور لګیدل ،
اور بلیدل.
درگیران(dargerán)-ق
پیلوځی ، لګوونی.
درز (darz)- ا . چاوړ.
درزن(darzan)- ا. ستن ،
ورټکونکی،ورټکونی.
درس (dars)- ا.لوست ،
پینات،پانیات.
درس خوان(darsxān)-
ا.ص ، زده کړونی.
درست(durst)- ق . جوړ،
روغ ، سم.
درست شدن
(durustšudan)- ص .
جوړیدل،روغیدل،
سمیدل،سیخیدل.

درست کردن
(durustkardan) - ا.ف.
جوړول، روغول،
سمول،سیخول.

درشت (durušt) - ص.زبږ
لواړ ، خبن.

درشتی(durŭstĪ) - ص.
زبږتیا.

درشته(durošta)-ص.کوتره.

درشکه(duroška)-
ا.آ.بگۍ،گاډی.

درفش (darafš) - ا.آ.رینه،
رنه،رپی،بربری برېښینا،رڼا.

درفشان (darafšān)-
ص.برېښند،ځلاند.

درفشه(darafša) - ا. توره.

درفشیدن
(darafšĪdan) - ص.ځلیدل،
برېښېدل،توبدل.

درک(dark) - ا.ص.پوهیدل.

درگاه(dargáh) - ا.
درشل ، جوس.

درگذاشتن (darguzăštan) - ا
ف.ا،تیریدل،مړه کیدل.

درگرفتن (dargiriftan)-
ا.ف.لګیدل ،بلیدل.

درمان(darmán)-
ف.درمل ، دارو.

درماندن(darmāndan)-
ا.ف.کریابیدل ، زړیدل.

درمانده(darmānda)-
ا.مف،اړ،کریاب.

درمانده وحیران
(dermándawhaIrán) - ص.
هک و پک.

درنده (darinda)-
ا.ص.خیرونی،بژونی.

درنگ(darang)-ف.ترنګ.

درو (darọw) - ف.لو.

درو گر(darowgar)-
فا.لوګری.

درود (duruúd)-
ف.درود، صلوات.

درودگر(duruūdgar)- ا.فا.ترکان ،دروزګر.

درودن(duruūdan)- ا.ف.ریبل.

دروغ (durowğ)- ص.درواغ.

دروغگو (duroğgo)- ا.ص.دروغجن، سوړن،سوږن.

درون کوب (darūnkob)- ص.خولبول،ځیځیرل.

درویش(darweš) - ا.درویزګر، خواستګر ، پکیر.

دره(dara)- ا.ناو،وټ،تاله،لری.

درهم (darham)- ص.ګډوډ.

دری(dary)- ا.خلاند ستوری.

دریا(daryā)- ا.سین،سیند.

دریاچه(daryāča)- ا.بیله

دریاب(daryāb)- ف. مه را ګوره.

دریافتن(daryāftan)- ف.میندل، موندل.

دریچه(darīča)- ا.ا.کړکۍ بریاله ، وریځه.

دریدن(darīdan)- ا.ف. سکڼل ، څیرل ، بڅول ، بڅه کول.

دریشی(dirīs)- ا.دریشی.

دریغ (direğ)- ص.وای وای، وش.

دریغا(direğā)- ص.هی هی وی وی.

دریغ کردن
(direğkardan)– ا.ف. سپمول،سپما.

دزد (duzd)- ا.غل.

دزدانه (duzdāna)- ص.غلی ، په غلا.

دزدیدن (duzdīdan)- ا.ف.غلا کول.

دسایس (dasāyes)- ا.ف. تګی،چلوټی،سوړه.

دستاس(dastās)-ا.آ. مېچن، مېچنی.

دست آموز(dastāmoz)- ا.م.آموخته،روږدی.

دست از جان شستن (dastazjānšustan)- ص. ف.دځانه لاس پر يمينځل.

دست انداختن -(dastandāxtan) ا.ف.لاس اچول.

دست افشاندن -(dastafšāndan) ف.ګډیدل روښارول پرېښودل ترک وهل.

دست باف(dastbāf)- ص.لاس اوبی.

دست بالا (dastbālā)- ص. برلاسی.

دست به دامن کسی زدن -(d.Badamenikasizdan) ف.پلن ته لاس اچول.

دست به دست -(dastbadast) ص.لاس په لاس.

دست به دست زدن -(dastbadastzadan) ا.م. لاس ټکول.

دست به دندان کردن -(d.badandānkardan) ف.ګوته چیچل.

دست بر آوردن -(dastbarāwardan) ف.لاس پورته کول.

دست برداشتن -(dastbardāštan) ف.لاس اخیستل.

دست بردن(dastburdan)- ف.لاس وړل،لاس وهل،لاس غزول.

دست بر سر(dastbarsar)- ص.ف.لاس تر زنی.

دست بر سینه -(dastbarsīna) ص.ف.لاس په نامه.

دست بریده
(dastborÍda)- ص.پلړی.

دست بسته(dastbasta)-
ص.لاس تړلی.

دست بند(dastband)-
ا.م. لاس وندی.

دست بند شدن
-(dastbandšudan)
ف.کریابیدل،لاس
بندیدل.

دست بوس(dastbɵs)-ف.
لاس مچی،لاس مچول.

دست به آستین
-(dastbaâstÍn) ق.
لاس په لستونی.

دست به زیر زنخ
-(dastbazerizanax)
ف.لاس تر زنی کښیناستل.

دست بین(dastbÍn)- ا.
لاسکتونی،لاسکوخی.

دست پاک(dastpák)-
ا.م. لاس وچونی.

دست پنا(dastpanâ)- ا.
آ.پتندی،مرخینک،ختمونی.

دست چپ(dastičap)-
ا.کینړ لاس.

دست خط(dastxat)-
ا.م.لاسلیک.

دستخورده(dastxord)-
ف.لاسخوړلی.

دست خوش (dastxoš)-
ص.لاسلوبه.

دست دادن
(dastdádan)- ف.چمبه کول،
لاس ورکول.

دسترس(dastras)- ا.م.لاس
بری.

دست راست
(dastírást)- ا.ښی لاس.

دست رنج (dastranj)-
ا.م. دلاس ګټه.

دست زدن (dastzadan)-
ا.ف.لاس وهل.

دست شستن
(dastšustan)- ف.لاس مینځل.

دست فروش(dastfuroš)-
ا.فا.لډر.

دستک(dastak)- ا.لاړی،
دګډوره.

دست کاری (dastkárí)- ا.م.لاس وهل.
دستکش (dastkaš)- ا. آ.لاس ماغه دسکله لاسماغو.
دست کشاده (dastkušáda)- ص.لاس پرانتی،لاس وازی، ارت لاسی.
دست کشی (dastkašÍ)- ا.ف.لاس اړول.
دست کم (dastikam) - ا.کم له کمه،څه نه څه.
دستگردان (dastgardán)- ا.م.لاس گرزی، لاسگرزاندی.
دستگیر (dastgír)-ص.نیولی.
دستگیری (dastgírI)- ف. مرسته.
دستمال (dastmál)-ا. لاسپنونی،رومال.
دست مایه (dastmáya)- ا.پنگه.
دست مزد (dastmuzd)- ا لاس باړه،لاس گټه.
دست نشان (dastnišán)- ا.م.لاس نیالگی.
دست نگاه کردن (dastnigáhkardan)-ا. ف.لاس ساتل.
دست نماز (dastnamáz)- ا.اودس.
دست و پا بریده (dastopáburÍda)- ا.م. ځوزنگ،سخره.
دست یاب (dastyáb)- ا.م.تر لاسه.
دستیار (dastyár)- ا. لاسگری،لاس وزری، لاس،مرستی.
دست یافتن (dastyáftan)- ا.ف. بری موندل ، لاس موندل.
دست یک (dastyak)- ص.لاس یوی.
دستار (dastár)-ا.پگړی، منډوسه،دړگنه.
دستار بندان (dastárbandán)- ا.م. سپین روبی،ستانه، سپین دروبی.
دستان (dastán)- ا.لاسونه.
دسته (dasta)- ا.لاستی.

دسته دار (dastadár)- ص .لاستور.

دسته شمشیر (dastašamšer)- ا.موټی.

دسیسه(dasÍsa)- ا.ف. چل،دروټه، چلوټه،سوړه.

دشت(dašt)- ا.م.میره، ډاګ،بیدیا،دښته.

دشلمه(dašlama)- ا. خوځوزی،تشلمه،کچلمه.

دشمن (dušman)-ا.ص. میرخمنی،دښمن،میرځن.

دشنام (dušnám)- ف. کنځا،زیړی،زورله.

دشوار(dušwár)- ق.به لغت دشخوار مراجعه شود.

دعاء (du?á)- ا.کرنده،پاتا، غوښته،خواست.

دعوای(da?wá)- ف.داوه نزاع،جنګ چګړه.

دغدغه(dağdağa)-ا.خرخښه.

دغل (dağal)- ا.ص. غالیجن،ګری جن، ګولیجن.

دفتر(daftar)- ا.دوتر.دیوان.

دفعه(daf´?a)- ا.وار،پلا،ځل.

دفعتا(daf?atan)- ق.نابېره یو په یو،ناڅاپه.

دفن(dafin)- ف.خښ.ښخ.

دقت(diqat)- ص. پام،ځیر، اتیات.

دقیق (daqÍq) - ص. ا.نری ، اتیات ، پام ځیر ک.

دکان(dukán)-ا.م.هټۍ،دکان.

دکانداری(dukándárÍ)- ق.هټی والی دکانداری.

دکاندار (dukándár)- ا.م.هټی وال

دکتر(duktur)- ا.درملی، ډاکټر.

دکمه(dukma)- ا.غوټه تنۍ.

دل آراء(dilárá)- ص. زړه مښتی.

دل آرام(dilárám)- ص. زړه سودی.

دل آسا(dilásá)- ف.دلاسا.

دل افتادن(dilauftádan)- ص.زړه پریوتل ، زړه لویدل.

دل افسرده(dilafsurda)-
ص.زړه سوړ،زمول.
دل فگار(dilfigár)- ص.
ویشتلی،زړه مبنودی.
دل انداختن(dilandáxtan)-
ا.ف.زړه اچول،
زړه غورځول.
دلاور(diláwar)- ص.زړه
ور،زړن.
دل باختن(dilbáxtan)- ا
ف. زړه ورکول
زړه با یلل.
دل به دریا زدن
(dilbadaryázadan)-بی گودره
گډېدل.
دل بدست آوردن
–(dilbadastáwardan)
ا.ف.زړه په لاس راوړل.
دل بد شدن
(dilbadšudan)- ا.ف.
خواکیدل،خواگرځیدل.
دلبر(dilbar)- ا.ص.
زړه مبنتی،زړه وړونی.
دل بردن(dilburdan)-
ا.ف.زړه وړل

دل بستن(dilbastan)-
ا.ف.زړه تړل.
دلبند(dilband)- ا.ص.زړه
پوری.
دل بیجا شدن
(dilbejášudan)- ا.ص.
زړه ختل.
دلپذیر(dilpazír)- ق.ص.
زړه غوبنتی،په زړه
پوری.
دلتنگ(diltang)- ص.
خواشینی،ساړوبی،
خواپیتی.
دلجوی(dilgoy)- ف.دلاساینه
لاوسا گیرنه.
دلچسپ(dilčasp)- ا.م.
په زړه پوری.
دل خانه(dilxána)- ا.م.
گوگل،کوگل.
دلخراش(dilxaráš)-ا.م.
زړه مبنودی.
دلخسته(dilxasta)- ا.م.
زړه خوږی،خواشینی.
دلخواه(dilxáh)- ا.م.زړه
غوبنتی.
دلخوش(dilxoš)- ا.م.
زړه خوبنی،خوشاله.

دلخون(dilxún)- ا.ص. لړمون،خوړيني.

دلدادن(dildádan)- ا.ف.زړه بايلل.

دلدار(dildár)- ا.ص.دلير، زړه ور،زړه وړی.

دلداری(dildárí)- ق.ډاډهنه ډاډګېرنه.

دلداشتن(dildáštan)- ا. ف.زړه لرل.

دل دقی(dildiqÍ)- ا.م. ګروم،خواشيني.

دلربا(dilrubá)-ص. زړه وړونی.

دل روز(dilroz)-ا.م.ټکنده غرمه.

دلريش(dilreš)- ا.م. خواشيني،زړه خوږی.

دل زدن(dilzadan)- ا.ف. زړه وهل.

دلستان(dilistán)- ا زړه وړونی.

دلسرد(dilsard)-ا.م.زمول سوړ زړی.

دلسردی(dilsardÍ)- ا.م. زړه سوړتيا.

دلسوختن(dilsuxtan)- ا.ف.زړه سول.

دلسوز(dilsoz)- ا.م.زړه سوانده.

دل شب(dilišab)- ا.م. نيمه شپه.

دل شکسته(dilšikasta)- ا.م. زړه ماتيدل،زړه پرېهو تل.

دل قوی(dilqawÍ)- ص.روږ زړی،غټ زړی.

دل کردن(dilkardan)- ا.ف .زړه کول.

دلکش(dilkaš)- ا.م. زړه خکوونی،زړه وړونی.

دل گرفتن(dilgiriftan)- ف.زړه نيول،زړه ټولول.

دلگرمی(dilgarmÍ)- ا.م. زړه لګيدنه.

دلگير(dilgÍr)- ا.م.زمول بړوس،خپه.

دل ناخواه(dilnáxáh)- ا.م.مړه خوا.

دل نرم(dilnarm)- ا.ص نری زړی،زړه سواندی.

دل به هم خوردن
-(dilbahamxordan)
ا.ف.زړه هسکيدل.
دلاک(dalâk)-ا.ډم ،نا يي.
دلال(dalál)- ا. ريبار.
دلالت(dalálat)- ا.ف.
ريباري،بوميا ګلوی.
دلدل(daldal)- ا.م.بښتنه ،
لن غليشکي،پلندی.
دلده(dalda)-ا.اتوب،ورغستلی
ګوری،ګير ګيره.
دلق(dalq)- ا.ګودړی.
دلقک(dalqak)- ص.
ټوکمار.
دلير(diler)- ص.زړه ور،زړن.
دليل(dalÎl)- ا.بوميا،خولبر.
دم(dum)- ا. لکۍ.
دم بريده(dumburída)-
ا.ص.لنډی.
دمچي(dumčI)- ا.پياړمه.
دم دار(dumdár)-ص.لکی ور
دمغوزه(dumǧoza)- ا.
لمځنډی،لمکډی،بچکی.
دم (dam)- ا.سا،دم.

دمادم(damádam)-ا.
پله پسی.
دمبدم(dambadam)- ق.
سا په سا،په سيا له.
دمراست(damrást)- ص.
وررومه.
دم راست کردن
(damrástkardan)- ا.
ف.سا اخيستل،
دمه کول،سا نيول.
دم راستی(damrástI)-
ا.م.اوساينه،دمه،
سهيدنه،سوکه توب.
دم زدن(damzadan)- ا.ف.
دمول،اوره کول،پاړل.
دمساز(damsáz)- ا.م.
زړه سوری.
دمش(damiš)- ص.پاړسی ،
پاړسوب.
دم گرفتن
-(damgiriftan)
ا.ف.دمه کول.
دم ودود(damodúd)-
ا.م.ف.اوخله پوخله.
دماغ(damáǧ)- ا.ماغزه،
منزغزی،مازغه.

دماغ سوزی(damāgsozī)- ا.م.پزه تروه کول، پزه کږول.

دمبل(dambal)- ا.سینجکې شنخه لونه،شینخه.

دمدمه(damdama)-ف. اغدغ ، چل.

دنبال(dunbāl)- ا.لکۍ.

دنباله دار(dunbālladār)- ص.اوږد.

دنبره(danburra)- ا.دنبوره.

دنبه(dunba)- ا.لم.

دنبه دادن(dunbadādan)- ا.ف.شویول،بوس ورکول،بوس لاندی کول.

دنبه دار(dunbadār)- ا.ص. لمور.

دندان(dandān)- ا.غاښ.

دندانه(dandāna)-ا.پره، مورګه،غاښی.

دندانی(dandānī)- ص. داړو،داړور.

دنده(danda)- ا.پښتۍ.

دنده کلک(dandakilak)- ف.ابس دنډی،ډی.

دنیا(dunyá)- ا.نړۍ،تړپن، دنیا.

دنیا دار(dunyādār)- ا.ص بډای.

دوباره(dobāra)- ق.بیا، بل وار،دوه پلا، دوه واریځ.

دوبالا(dobállá)- ص.دو باجه،یو په دوه، پردوه.

دو به دو(dūbadú)- ص. دوه په دوه.

دو بیتی(dūbaytī)- ا.م.څلوریځه.

دوپله یی(dūpallaeī)- ص.دوه پتیځ.

دو پشته(dūpušta)- ص.غبرګ.

دوتا(dutā)- ص.کړوپ.

دوتایی(dutaeī)-ا.ص. دواړه.

دوچند(dučand)- ا.ص. یو په دوه،کوړه،دوګون.

دودل(dodil)- ا.م. ډبلهبنی، دوه زړه ،زړه نا زړه.
دودزده(dudzada)- ص. لمانی،نواړی،نماړی.
دورگه(doraga)- ص. کبز.
دورو(doro)- ص.سوررزېر، دوه مخي،دوه مخيځ.
دوروزه(doroza)- ق.دوه روځني.
دوزانو نشستن (dozānunišastan)- ا.ص. کونډی وهل.
دوزبانه(dozabána)- ص. دوه ژبی.
دو طرفه(dutarafa)- ا.ص. دوه خوا ئيځ.
دوقات(duqát)- ص.غبرګ برغ،بغرګ.
دوگانگی(doganagi)- ص.غبرګونی، غبرګولی،غبرګی.
دویی(dui)-ص.بیلواله،بیلتون.
دوان(dawán)- ص.ځغلاند،په ځغاسته.

دوات(diwāt)- ا.مشوانی.
دوازده(dowázdah)- ا.ع دولس.
دوچار(dočár)- ف.دوخار مخامخ کیدل.
دوختن(doxtan)-ف.ګنډل
دوخت(doxt)- ف.ګنډنه.
دود(dūd)- ا.لوګی،دود،لو.
دود بوی(dūdboy)- ص.لوغړن.
دوددل(dudidil)-ا.م.د زړه تاو.
دودراو(dūdrāw)-ا. وتکی،روزان، کولک،موری.
دور(dūr)-ق.لری.
دورافتادن(dūraftādan)- ا.لری لویدل،لری تلل.
دوراندیش(durandeš)-ا. م.اوږ داندی ، اوښندی.
دوردست(durdast)- ا.م.لری.
دور شدن(dūršudan)- ا.ف.لری کیدل.
دوری(dūrī)- ص.لری والی.

دورادور (dawrádawr)- ص.چپ چاپیر.

دوران(dawrán)- ف.چلاو،چلند،چلنه.

دور خوردن (dawrxordan)- ا.ف تاویدل،چورلیدل،څرخیدل.

دوستدار(dustdár)- ا. فا.مینه ور.

دوستی(dostí)-ف.خپلوی.

دوسیه(dúsya)- ا.دوسیه.

دوشاب(došáb)- ا.زوښه ، زوښا ، دوښا.

دوشیزه(došíza)- ص.پیغله بچری،جلۍ.

دوعا(do?a)- ف.خاست ، پاتا ، غوښتنه.

دوغ(doğ)- ا.شرمبی،تروی ، شوملی،شلومبی.

دوک(dok)-ا.دوک،څا ښی.

دول(dol)-ا.بوکه،سلواغه،ډول.

دولانه(dollána)- ا.غونځه.

دولتمند(dawlatmand)- ص.بډای.

ده یک(dahyak)- ق.لږکی

ده یکه(dahyaka)- ا.لسمه

ده(dih)-ا.کلی.

ده خدا(dihxudá)- ا.م. کندی دار،ملک،کلی مشر.

دهات(dihát)- ا.کلي.

دهان بسته(dahánbasta)- ص.البنگ،پت خولی.

دهان پاره(dahánpárra)- ص.خولځیر ، پوچ خولی.

دهان مزه (dahánmaza)- ا.خوله خونده.

دهان یخ (dahányex)- ص.جینگه خولی، ویت خولی.

دهشت زده (dahšatzada)- ص.تراه، ترهورتیا.

دهل(duhul)- ا. ډول.

دهلیز(dahliz)-ا. ډیوډی.

دیار(diyár)-ا.ښارونه، بومونه.

دیباجه(debāca)- ا.برید لیک.

دیدار (dīdār)- ا.ق.مخ،انګ.

دیده و دانسته

(dīdawodānista) - ا. په لوی لاس،ردیدلی،لیره پیدلی.

دیر (der)- ق.څند.

دیر شدن(deršudan)- ا ف.څنډیدل.

دیر کردن(deirkardan)- ا.ف.څنډول.

دیرمانده(dermānda)- ص.څنډ نی.

دیرینه(deirīna)- ص.زاړی لرغون،پخوانی،څند نی.

دیشب(dīšab)-ق.برایی.

دیگ (deg)- ا.دیګی،کټوه.

دیگدان (diegdān)- ا.نغره.

دیگدان سرد

-(diegdānisard) ص.بی نغری، اورمړ،سوړ نغری.

دیگر (dīgar)- ا.زلرمل،مازدګر.

دین(dīn)- ا.دین،ګروهه.

دیندار (dīndār)- ص.سادمنی.

دیو دل(dewdil)-ص.اوی.

دیو (dew)- ا.دیپ اپره،دیو.

دیوار (dewār)- ا.دیوال، خنډک،النګه.

دیوار گر(diwārgar)- ا.فا.ختګر.

دیوار سنگی

(dewārisangī)- ا.ص.باره.

دیوان(dewan)- ا.م.دوتر، تول لیک.

دیوانه(dewāna)- ص.لیونی.

دیوانه گی

(dewānagī)- ص.لیونتوب.

ذ

ذات(zát)- ا.م.خاوند،ښتن.
ذال(zál)- ا.دالفبا توری،توره.
ذخیره(zaxÍra)-ا.ف.زیرمه، پاسره،اړویښتی.
ذره(zarra)-ا.نوکی،وړانګه، رچه،پلوشه.
ذکاوت(zakāwat)-ا.م. زیارسی،ځیرک تیا.
ذکر (zikir)-ف.یادول،بلل.
ذکی(zakÍ)-ا.ذیارسی،ځیرک.
ذلیل(zalÍl)-ا.م.ذپلی،توزن، خوار.
ذمه (zimma)- ا.ولکه،غاړه.
ذمه وار (zimmawār)- ا.فا.په غاړه اخیستل، ،عهده دار.

ذوق(zawq)-ا.ف.خکل، چشل،مینه.
ذغال(zuğ ál)-ا.ب.سکاره.
ذغال سنګ
(zuğ ǎ lisang)- ا.م. دډبروسکاره.
ذیحق (zÍhaq)-ا.م.دحق خاوند، دحق ښتن.
ذیروح(zÍroh)-ا.م.ژوی،ساکښ.
ذیصلاح (zÍsalah)-ا.م. دصلاحیت خاوند دواک ښتن.
ذیعلاقه(zÍ?alláqa)-ا.م. دذوق خاوند ، دمینی ښتن.
ذیربط(zÍrabt)-ا.م.داړیکی ښتن،درابطه خاوند.

ر

رابط(rábit)- ص.فا.ارتباط ورکونکی.

راتب(rátib)- فا.دنده،ثابت.

راجع(ráj?)- فا. برګشت کونکی.

راحت(ráhat)-ا.ف.استراحت.

راد(rád) - ص.ځوانمرد.

راديکال(rádÍkál)- ا.ص. اصلاح غوښتونکی.

راز (ráz)- ا.خواله.

راستکار(rāskár)-ا.م.رښتني.

راستی(rástÍ)- ص.رښتيا.

راسخ(rásix)- ص.هوډمن.

راش(rás)- ا.رښه.

راشد(rásid)- ا.فا.رښتني.

راضی(rázÍ)- ص.خوښ.

راعی(rá?Í)- شپون.

راقم(ráqim)- ص.ليکونکی.

راکب(rákib)- ا.فا.سپور.

رام (rám)- ا.ايل.

رامش(rámiš)- ا.سوکالی.

راوی(ráwÍ)-ا.فا. روايت کونکی.

راه (ráh)- ا.لاره.

راهب(ráhib)- ا.راهب.

راه زن(ráhzan)- ا.م.داړ مار.

رای(ráy)- ا.ګروهه.

رايگان(ráyagán)- ص.فا.وړيا.

رب(rab)- ا.څښتن تعالی.

رباعی(rubá?Í)-ا.څلور بيځه.

ربح(rubh) - ا.ګټه.

رتبه (rutba)-ا.پوړ.

رجحان(rujhā̃n)-ا.لوړ تیا.
رحم(rahm)- ا.زړه سوی.
رخ(rux)- ا.مخ.
رخسار(ruxsā̃r)- ا.ځیره،مخ.
رخشان(ruxšā̃n)- ص.ځلاند.
رذل(razil)- ص.کچه،پاسو،
سپوتک.
رزم(razim)- ا.جگړه،جیگاړ.
رساله(risā́la)- ا.لیک.
رسامی(rasā̃mĪ)ص.
کبنید یاری.
رستاخیز(rastā́xez)- ا.ف.
پاڅون.
رسته(rasta)- ا.ځپړه،لین.
رسد(rasad)-ا.بخره،برخه،
ډډی.
رسم(rasim)- ا.کبنیده.
رسن(rasan)- ا.پړ،رسی.
رسوا(ruswā́)- ص.اشوا.
رسول(rasū̃l)- ا.استازی.
رسوم(rusū̃m)- ا.جم.دودونه.
رشوت(rišwat)-ا.ف.بری،
موک،گیده موکه.

رصد(rasad)- ا.څار.
رضا(ra zá)- ا.ف.خوښه.
رطوبت(rutúbat)- ا.ف.
لنده،خیتوالی.
رعایت(ri?ā̃yat)- ا.ف.
ساتل،ماتفه.
رعیت(ri?yat)-ا.پاسلی.
رغبت(rağbat)-ا.مینه والی.
رفاقت(rifā́qat)- ا.ف.
ملگرتوپ.
رفیع(raf Ī?)- ص.لوړ،
هسک.
رفیق(rafĪq)- ا.ص.مل،
ملگری،انډیوال.
رقص(raqs)- ا.ف.نڅا،گډا.
رکیک(rakĪk)- ص.سپک.
رمز(ramz)- ا.بناره،زونگه
به یچمی.
رمضان(ramazā̃n)- ا.
دروژی میاشت.
رنج(ranj)- ص.خواری.
روپوش(rop os)-ا.م.مخنیونی.
روسیاه(rosyáh)- ص.تورمخی.

روگردان(rogardán)- ا.ف.مخ اړونی.

رونویس(roniwís)- ا.م. دمخه لیکل.

روابط(rawábit)- ا.جم. تړاوی،آ متی.

روز روشن(roziroŝan)- ا.م.پسینه ورځ.

روزمزد(razmuzd)-ا.م. روځباره.

روزنامه(roznáma)- ا.م. ورځپاڼه.

روستا(rostá)- ا.کلی.

روشن(rowŝan)- ص.روښانه.

روغن(roğan)- ا.غوړی.

رویه(rawya)-ص.چارچلند، سلوک.

رهایش(rahâyŝ)- ا.استوگنه.

ریاضت(riyâzat)- ص.زهد.

ریز(rez)- ص.واړه.

ریزش(reziŝ)- ص.دومه، والگی،دومی.

رسیمان(resmán)-ا.رسۍ.

ریش(rÍŝ)- ا.ږیره.

ریشخند(reŝxand)- ص. ملنډی.

ریگ(reg)- ا.شگه.

ریم(rím)- ص.زوی،زوبی.

ز

زاد(zád)- ا.توښه.

زاد و بوم(zádobúm)- ا.ټاټوبی.

زار (źár)-ص.خوار.

زارع (zári?)- ا.ف.بزرګر.

زاغ (zăg)- ا.تبخی.

زال (zál)- ا.زوړ.

زانو (zánú)- ا.زنګون.

زاهد (záhid)-ا.سمکوت.

زاهر(záhir)-ا.ځرګند،جوت.

زاید (záyÍd)- ا.ف.زیاتی.

زایل(záyÏl)-ا.ف.زوم،زهه،لری.

زبان (zabán)- ا.ژبه.

زبان آور(zabănáwar)- ا.م.ژب غړن.

زبده(zubda)- ا.ص.غوره.

زبردست (zabardast)- ا.م.پیاوړی.

زبون (zabún)-ص.زبولی، خوار.

زجر (zajir)-ص.ستنونه،منه.

زحمت(zaĥmat)-ص. خواری،زیارکړاو،ربړ،غم.

زخم(zāxim)-ص.پرهار،ټپ.

زخمه(zaxma)-ا.شاباز،زخمی.

زخمی(zaxmÍ)- ص.ژوبل.

زدن(zadan)-ا.ف.وهل،ویشتل.

زدوبند(zadoband)- ا.ف.چل ول.

زد و خورد(zadoxord)- ا.ف.جنګیدل.

زر(zar)- ا.سره زر.

زراعت(zirá?t)-ا.ف. کرل،کر،کرنه،کرله.

زربفت (zarbaft)-ا. زر زری.

زر خرید (zarxarÍd)-ا.م. زر خرید.
زردک (zardak)- ا.گازر.
زرکوب (zarkob)- ص. زرکوب.
زرگر (zargar)- ا.زرگر.
زرنگ (zarang)- ص.تکړه، غښتلی.
زشت (zišt)-ص.ناکاره، کرغیړن.
زعیم (za?Ím)- ا.مشر.
زغال (zigál)- ا.سکاره.
زفاف (zifáf)- ص.واده.
زقوم (zaqūm)- ا.توهړ، دوغس ونه.
زکام (zukám)- ا.والګی.
زلال (zulál)- ص.رڼې اوبه.
زلزله(zilzila)- ص.زلزله.
زلت(zilat)- ص.ښوییدنه، ختاوتنه.
زمام (zimám)- ا.واک.
زلف(zulf)-څونګی،ښوځی، څونی.
زمان(zamán)- ا.پیر.
زمخت (zumuxt)- ص. ترینګړی.

زمستان(zimistán)- ا. ژمی، جمی،زمی.
زمین (zamÍn)- ا.ځمکه.
زن (zan)- ا.ښځی.
زنبق (zanbuq)- ا.زنبق.
زنجیر (zanjÍr)- ا.زنځیر.
زندان(zindán)-ا.بندیخانه.
زنده (zinda)- ص.ژوندی،ژوی.
زنگی (zangÍ)- ا.تور.
زوج (zawj)- ا.میړه.جوړه.
زورق (zawraq)- ا.بیړۍ.
زولانه(zawlána)-زولنې، پایکړی.
زهد(zuhd)-ص.پالیالی،مناتوب.
زهر(zahr)-ا.انهیر.گنهیر.جړ.
زیان(ziyán)-ص.فا.خلل.تاوان.
زیتون(zaytún)-ا.ښون،خانی.
زیرک(zÍrak)-ص.څور،ځیر.
زین(zĪn)-ا.سرغ.گانی.آنه.
زینت(zÍnat)-ا.سینګار،شیوه.
زیور(zewar)-ا.گانه،پسول، گینه.

ژ

ژاژخا(žážxa)-ص.ډنی، ایلت، ګاګیړی.

ژاله(žāla)- ا.ږلۍ، ژلۍ.

ژرف(žarf)- ص.ژور، تندوره.

ژوبین(žobĪn)- ا.بله.

ژولیده(žolĪda)-ص.خوره ، خپولی.

ژیان(žiyān)-ص.غوسه ناک.

ژنده(žanda)-ص. زاړه، زاړه کالی.

ژئولوژی(žeoložĪ) -ا. ځمکپېژندنه.

ژست(žest)-ا.حرکت واعمال شخص.

س

سابق(sábiq)-ا.فا.پخوا، ړومبی لرغون.

ساجد(sájid)-ا.فا. سجده کونکی، سرېښودونکی.

ساجق (sájiq)- ا.ژاوله.

ساچمه(sáčma)-ا.زرنیخی، ساچمې، چرې.

ساحت (sáhat)-ا.ولکه، چلکه، ړاک، غولی.

ساحر(sáhir)- ا.فا.کوډګر، پاړو، پاړوګر.

ساحره(sáhira)-ا.فا.کوډګره.

ساحل(sáhil)- ا.سین غاړه، سین څنډه .

ساخت(sáxt)ا.ف .جوړکړ.

ساختن(sáxtan)ا.ف. جوړول، رغول، سازول، جوړه.

ساخته گی (sáxtagI)- ا.ف.چلول، تګی.

ساختمان(sáxtumán)- ا.ف.جوړاب، رغښت، اړاو.

ساخته(sáxta)- ا.ف.جوړ.

ساخته کاری(sáxtakárI)- ا.ف.چلول، جوړکړی.

ساده(sáda)- ص.ساد، پاړی سپیدلی، شوده .

ساده دل(sádadil)- ص.م.سپین زړی، سپیدیی.

ساده گی (sádagI)- ص.ساده توب، سپیدلیتا، سپیدلتوب.

ساده لوح(sádalawh)- ص.م.سپیدلی، شوده.

ساربان (sárbán)- ا.ص. اوښبه، او ښوان.

سارق(sáriq)- ص.فا.غل.
سارقه(sáriqa)-ص.فا.غله.
سازش(sâzis̆)-ا.ف.جوړه.
سازگاری(sâzgárI)- ا.ف.
جوړښت،سازښت.
ساعت(sá?at)- ا.ګړی
ساعت.
ساعت ساز(sá?atsâz)- ا.ف.ساعت ساز.
ساعد(sá?ied)- ا.لیچه،
لیچی،لیچ،لیخ.
ساعی(sâ?Í)-ا.فا.خواری کښ
زیارمن،هاوند.
ساغر(sâğar)- ا.توتانکی
(کاکړ) توتیالی،کوناتی.
ساق(sáq)- ا.پړکی.
ساق درخت(sâqidarxt)- ا.م.ډډ.
ساقط(sâqit)- ا.ص.لوپدلی.
ساقی(sâqĪ)-ا.فا.اوبی،اوبیار.
ساکت(sákit)- ص.چپ،
پټخولی،غلی.
ساکن(sákin)- ص.دریدی،
ولاړ.
سال (sál)- ا.کال.

سالانه(sâlána)-ق.ص.
کلنی،کالیځ.
سالخورده(sálxorda)- ص.م.زوړ.
سالگره(sálgira)- ا.م.تلین.
سالنامه(sálnáma)-ا.م.
کال لیک،کالنی.
سالار(sâlár)-ا.ص.مشر.
سالک(sálik)- ص.فا.لاربه،
لارونی.
سالم(sálim)-ص.روغ،ساز.
سالوس(sâlūs)-ص.ټګی،
چم،چل.
سالون(sálūn)-ا.لوی دالان.
سامان(sámân)-ا.سمبال،
ساز.
سامعه(sâmi?a)-ا.فا.اورنی.
سان(sân)- ا.دور.
سانتی متر(sântĪmitir)- ا.م.سانتی متر.
سانسور(sânsor)- ا.بډن،
کوره،سانسور،کرنتیل.
ساویدن(sáwĪdan)-ا.ف.
سولول،زدویل،زدوول.
سایه(sáya)- ا.سوری.

سایه بان(sāyabān)-ا.
سیوران،مینا،چتر.
سایه دار(sāyadār)-ص.
فا. بیریانی.
سایه رخ(sāyarux)- ص.
مخپسوری،سیورن،
سورلن.
سبب(sabab)- ا .
پاسونه،سوب.
سبحان(subhan)- ا.ف.
پاکول،سپینول.
سبحه(sabha)- ا.تسبی.
سبد(sabad)-ا.توکری،
ښکور،سوده.
سبز(sabz)-ا.شین،زرغون.
سبز شدن(sabzšudan)-
ا.ف.شینیدل.
سبزوخرم(subzoxuram)-
ص.م.شالیز.
سبزه زار(sabzazār)-ا.م.
شنیلی،وښیانډ.
سبزی(sabzī)-ا.شینوالی.
سبزی پالک(sabzīpāla)-
ا.م.چرګ سابه،چرګولی.
سبزی پلو(sabzīpalaw)-
ا.م.سبونا که.

سبق(sabaq)- ا.لوست.
سبک پاچه(subukpāča)-
ص.م.ډرپل،سپوړک،
ورکړ،ډرنګی.
سبک دست
-(subukdast)
ص.مر.تک لاسی.
سبوس(subos)-ا.خکول،
خځمک.
سپارش(sipāriš)-ا.ف.
سپارنه،زیرمه،سپارښ.
سپردن(sipurdan)-ا.ف.
سپارل.
سپند(sipand)-ا.سپیلنی،سپلنی.
ستاره(sitāra)-ا.ستوری.
ستایش(sitāyeš)-ا.ف.ستاینه.
ستم(sitam)-ا.زور،تیری،
تیرغمی،ناسازی.
ستم دیده(sitamdīda)-
ص.مف.اپوته.
ستیزه(siteza)-ا.ف.جګړه،
هوده،لانجه.
سحر(sahar)-ا.سهار.
سحری(saharī)-ا.پیشلمی،
پرشمی،پسیمی.
سخاوت(saxāwat)-ا.ف.
تلوانی.

سخت(saxt)- ص. کلک.

سخت جان(saxtjān)-
ص.م.خرې.

سخت گیر(saxtgĪr)-
ص.م.لانجه ور.

سخن(suxan)- ا.خبره.

سخن بیهوده(suxanibehūda)-
ا.م.پرتې،چتــیات.

سخن چین(suxančĪn)-
ص.ما،مراسې،خبرغل.

سخن ناشنو
-(suxa nnāšinaw)
ص.فا.تورغوږی.

سخن ور(suxanwar)-
ص،ژبه ور.

سخی(saxĪ)-ص.ښه خوان،
ښه خلمې،نارینه.

سر(sar)-ا.ککره،سر.

سراپا(sarāpá)-ا.م.
سرتر پښو،جوړه.

سراسیمه(sarāsĪma)-
ص.م.الویزان،
خلبلاند،هک پک.

سرانجام(saranjām)-ق.پای.

سرآمد(sarāmad)-ص.م.
سرکرده،سرغندوی.

سرافگنده(sarafganda)-
ص.م.سرټیټی.

سرباز(sarbāz)-ص.م.
سرتیری.

سربالائی(sarbāláey)-ا.
ص.لوړه،بوکره،بریرنه.

سربراه(sarbarah)-ا.ف.
سرپه لاره،نامې.

سربه سر(sarbasar)-ق.
سر په سر.

سربه کف(sarbakaf)-
ص.م.سرپه تلې.

سربلند(sarbuland)-
ص.م.سرلوی،سرلوړ.

سربلندی(sarbilandĪ)-
ص.م.سرلوړی،سرلوئی.

سربه تالاق
(sarbatálāq)-ص.م.
سرپه خیږی،سرلاتی.

سربه خود(sarbaxod)-
ص.م.پخیل سر.

سربهوا(sarbahawā)-
ص.م.هوک،پوک،پروس.

سرپا(saripā)-ص.پښوپه سر.

سرپایانی(sarpāyānĪ)-
ص.م.خوږ،زوړه،مخ ښکته.

سرپرست(sarparast)- ا.ص.پالونی.

سرپناه(sarpanāh)-ا. دناستی،ځای.

سرپوش(sarpoš)-ا.م.سرپوښ.

سرپیچیدن(sarpīčīdan)- ا.ف.سر غړول، غاړه غړول.

سرتاسر(sartāsar)-ق. سرترسره،له یوی مخی.

سرچادر(saričādar)- ا.م. کبره سمله.

سرچرخ (sarčarx)- ص.م.سربډال،اکړ.

سرچشمه(sarčašma)- ا.م.سرچینه.

سرحد(sarhad)- ا.م. بریډ،ویښ،پوله،ټک.

سرخاریدن(sarxārīdan)- ا.ف.سرګرول.

سرخشکان(sarxuškān)- ا.م.سروچونی.

سرخم(sarxam)-ص. سرخوړی،سرټیټی.

سرخمیری(sarxamīrī)- ا.م.ړینګی، کندری.

سرخوش(sarxoš)-ص.م. بنه تار،چټ.

سرخیل(sarxel)- ا.ص.مشر.

سردار(sardār)-ا.ص.سرغندی.

سردچار(saducār)- ص. قا.کبنیوتلی،ارخار.

سردرگم(sardargum)- ص.م.انجړه،هوک.

سردست(saridast)- ا.م.سم دلاسه.

سرراست (sarrāst)- ص. م.نیغ،یګانه،سرخیره.

سرراه(sarirāh)-ا.م. دلاری په سر.

سررشته(sarrišta)-ا.م. سبمالونه.

سرزمین(sarzamīn)- ا.م.هیواد.

سرزنش(sarzaniš)-ا.ف. زورنه،منت.

سرزور(sarzor)- ص.م. سرتمبه،هوړی.

سرزیادی(sarziyādī)- ق.ترونه.

سرسام(sarsām)-ا.م.باسار.

سرسبزی(sarsabzÍ)-
ص.م.زرغا.
سرسخت(sarsaxt)- ص.
م.سرتمبه،سرزوره.
سرسر کردن
(sarsarkardan)- ا.ف.
کیلول،سرسر کول.
سرشار(saršár)- ص.
تل به جی په جی،
ژی په ژی.
سرشماری(saršumárÍ)-
ا.ف.سرشمیر.
سرشناس(saršinás)-
ص.م.مخاوی.
سرشوخ(saršox)-ص.م.ډم.
سرفراز(sarfaráz)ص.
سرلوړ.
سرکرده(sarkarda)-
ا.ص.مشر.
سرگذشت(sarguzašt)-
ا.م.سړی،تودی.
سرگردان(sargardán)-
ص.م.لالوانده،
څابلانده،لالهانده.
سرگرم(sargarm)-ص.م.
بوښت،لګیا.
سرگشته(sargašta)-ص.
م.ترهور،الویزان.
سرگم(sargum)-ص.م.
انجړ،لړوم.
سرگوشی(sargošÍ)-
ا.م.غوړی،ګنګوسی.
سرگیچه(sargiča)-ا.م.اګر.
سرمایه(sarmáya)-
ا.م.پنګه،پونګه،
سنکه پانګه.
سرمشق(sarmašq)-ا.م،پتی.
سرمنزل(sarmanzil)-ا.م.
مینه،سرکنډی.
سرنگون(sarnegún)-
ص.م.نسکور.
سرنوشت(sarniwešt)-
ا.م.تندی لیک.
سرور(sarwar)-ص.سرغندی.
سروصدا(sarosadá)-
ا.م.غګ اوغوک.
سروکار(sarukár)- ا.م.
اړتړه.
سرونوک(saronok)-ا.م.
څوکه په څوکه،
خوله په خوله.

سر(sar)- ا.خواله.

سرا(sará)- ا.سرای،انګر.

سراغ(suráğ)- ا.درک،پته.

سرایدار(saráydár)-ا.ص.
تتی،سرای.

سرخ(surx)-ص.سور،سره.

سرخ رو(surxro)-ص.م.
مخروړ.

سرخ شدن(sarxšudan)-
ا.ف.سوریدل.

سرخ کردن(surxkardan)-
ا.ف.تییل.

سرخکان
(surxakán)-ا.شیری.

سرد(sard)- ص.سوړ،سرخه.

سردشدن(sardšudan)-
ا.ف.سړیدل.

سردکردن
-(sardkardan)
ا.ف.سړه ول.

سردی(sardÍ)- ص.ساړه،
سرتیا.

سرش(siriš̆)- ا.سریښ.

سرشت(sirišt)- ا.خته،
خورزون خوری،پنځه.

سرعت(sur?at)- ا.ف.
بیړه،تلوار.

سرفه(surfa)- ا.ټوخی.

سرفه سیاه(surfasiyáh)-
ا.م.توره ټوخله،توره غاړه.

سرک(sarak)- ا.سړک،
واټ،لویه لاره .

سرکه(sirka)-ا.سرکه،تروبی.

سرما(sarmá)-ا.ساړه،ژمی.

سرمه(surma)- ا.رانجه.

سرمه دادن(surmadádan)-
ا.ف.رنجرون،
مرغاړی،بخرومه.

سرمه ئی(surmaiÍ)-ص.
رانجن.

سرناچی(surnač̆Í)-
ا.فا.سرنه یی،سرنی چی.

سرو(sarw)-ا.سبر،سبرونه.

سروآزاد(sarwiázad)-
ا.م.دنکه سبره،
نبغه سبره.

سروسهی(sarwis..ihÍ)-
ا.م.سمه سبره،
تیغه سبره.

سرود(surúd)-ا.خبره.

سرودن(surrúdan)-
ا.ف. بدلی ویل.

سرور(surúr)-ا.ف.خوښی.

سره(sara)-ص. کره،بوب.
سزا(sazá)- ا.انډول،بدله،
هدار(پاداش بدی).
سُست(sust)-ص.اومړی،
پوست،شلټ.
سره کردن(sarakardan)-
ا.ف.کره کول.
سست رفتار(sustraftár)-
ص.م.مته.
سست وبیکار
-(sustubekár)
ص.م.مړتت،
جابخی،شاړی واړی.
سطل(satil)- ا.بالتی.
سعادت(sa?ádat)- ا.ف.
نیکبختی شارمنی،
برخه منی،نیک مرغی.
سفارش(safariš)-ا.ف.
زیرمه،سپارښت.
سفر(safar)-ا.یون،سپر.
سفرکردن(safarkardan)-
ا.ف.یون کول.
سفره(sufra)-ا.شخولی.
سفرهٔ آردی(sufrayárdí)-
ا.م.کندری،کوندری.
سفید(safed)-ص.سپین.

سقط(siqt)- ا.ف.اچولی،
نخسانی،زیانی.
سقف(saqf)-ا.چت،پشتول.
سقوط(suqút)-ا.ف.لویدل.
سکته(sakta)- ا.کرم.
سکونت(sukúnat)-
ا.ف.استوکه،اوسید نه،
میشته.
سگ(sag)- ا.سپی.
سگ رمه(sagirama)-
ا.م.خلړل.
سل(sil)-ا.ډک،مره خوړ،
نری رنځ.
سلاح(saláh)-ا.وسله،درسته.
سلامت(salámat)-ا.ف.
روغتیا.
سلسله(silsila)-ا.څیره،لړهید.
سلطنت(saltanat)- ا.ف.
ټولواکی.
سلطه(sulta)-ا.ف.واک.
سلیقه(salíqa)-ا.خورزون،ختپه.
سم(sum)-ا.سوه.
سمارق(samáruq)-ا.
پوڅکی،پریړه،حزمیړی.
سمت(samt)- ا.خوا،لور،پلو.

سن(sin)-ا.عمر،منګ.
سنبل(sunbul)-ا.ځنې،ځنې، کوکو.
سنبله(sunbula)-ا.وږی.
سنجاق(sinjáq)-ا.ستنګ.
سنجش(sanjiš)- ا.ف.پرتله.
سنگ(sang)-ا.تیږه.
سنگ پا(sangipá)- ا.م.کنکر،پیلو،زیږه،تیږه.
سنگ پشت(sangpušt)- ا.م. شنمشتی،میچنی.
سنگچل(sangčil)-ا.ګاټی.
سنگ چونه(sangičuna)- ا.م.پسته ګاګره، چوتی تیږه.
سنگدان مرغ -(sangdánimurğ)- ا.م.شاتینکه،تینګه،ګلوړک.
سنگ دست(sangidast)- ا.م.دلاس تیږه.
سنگ ذغال(sangizuğál)- ا.م.سکورکانی.
سنگریزه(sangreza)- ا.ګاټي،وړی تیږی.
سنگسار(sangsár)-
ا.م.ډبروژنه.
سنگ کش(sangkaš)- ا.فا.ډبری والا،ګرګی.
سنگک(sangak)- ا.ص. ص.متکر،متکور.
سنگلاخ(sangláx)-ا.ګاړ، ډبرین،تراړه.
سنگ مثانه(sangimsána)- پوکانی،ډبره مثانه.
سنگ مرمر(sagimarmar)- ا. م.مرمرکانی، سپینه تیږه.
سنگینی(sangíní)- ص.ن.درناوی، توله،وزمینی.
سنگر(sangar)- ا.مورچل، سلته،سنګړه،ځوکی.
سنگین(sangín)- ص.ن. درووند،وزمین.
سنه(sana)- ا.کال.
سنین(sinín)- ا.جم.کلونه.
سو(su)- ا.طرف،لور،خوا،پلو.
سواحل(sawáhil)- ا.جم. سین غاړی.

سوادخوان(sawádxán)- ا.فا.لوستی،لستونی.

سوار(sawár)- ا.فا.سپور.

سوارکار(sawárkár)-ص.فا. سپرلونی،سپرکښ.

سواری(sawárI)- ا.ف. سولی،سپارلی،سورلی.

سوال(sawál)-ا.غوښتل.

سوال(sawál)- ا.پوښتنه.

سوانح(sawáneh)-ا.بیری، ژوند لیک.

سوخت دل(suxtidil)-ا. ف. کوی،زړه سوی.

سوخته گی(suxtagI)-ا. ف.سوی.

سوخته(soxta)-ا.مف. سوځیدل.

سود(súd)- ا.گټه،وټه.

سودائی(sawdáey)- ص.م.تورانی،سودائی.

سودخور(suodxor)- ص. فا.سوائی،جړکانی.

سوراخ(suráx)- ا.مور.

سوراخ سوراخ (súráxsúráx)-ا.م.سوری، سوری.

سوراخ کردن (sráxkardan)- ا.ف. سوری کول.

سوراخ شدن(súráxšudan)- ا.ف.سوری کیدل.

سوزاک(suzák)-ا.سوځی.

سوزش(sozeš)-ا.ف.سوی، سوخت.

سوزن(sozan)- ا.ستن.

سوزن لحاف دوزی -(suzanilihájfdozI) ا.م.نماړی ستن.

سوگ(sog)- ا.ویر.

سوگوار(sogwár)- ص. ویرژړلی.

سوگند(sawgand)- ا لوړه،لو،قسم.

سوهان(sohán)- ا.سوهن ، چوسار.

سوُظن(so?izan)- ص.م. بغیرنه.

سهو(sahw)- ا.ف.تیرونه.

سهولت(suholat)- ا.ف. سوانه،سویت،آسانتیا.

سی(sI)- ا.ع.دیرش.

سیاه(seyáh)- ص.تور.

ستاره(sitára)- ا.کرځند، ستوری.

سیاه بخت(siyáhbaxt)- ص.م.ناکرانه، کوته ،کریابه.

سیاه چاه(siyáhčah)- ا. م.تورکنډل.

سیادانه(siyádána)-ا. توروانجه.

سیاه کار(siyáhkār)-ص.م. بدلامی،بدلمنی.

سیاه کاسه(siyáhkása)- ص.م.بخیل،وچ لاسی.

سیب(seb)- ا.مڼه.

سیب زمینی(sebizamíni)- ا.م.پټاټې، کچالو.

سیخ بافت(sí xibāft)- ا.م.سپرغکی،سبیته.

سیرآمدن(sirámadan)- ا.ف.تنګیدل، پخان راتلل.

سیرچشم(serčašm)-ص. موړ سترګی.

سیرشدن(seršudan)- ا.ف.مړیدل.

سیرکردن(serkardan)- ا.ف.مړول.

سیستم(sístum)- ا.انځور.

سیل(sel)- ا.نیز،توی،سیلاو.

سیم خاردار (Símixárdár)- ا.م.اغزنمزی.

سیم دوزی (símdozí)- ا.ف.زرکنډی.

سیمرغ(símurğ)- ا. ورک مرغه.

سینه بغل(sínabağal)- ا.م.سکاروی.

سینه تنگی (sínatangí)- ا.م.سیاره،آزاری، دبه،سالنډی.

ش

شاباش(šabàš)- ا.اشکی. شاباش

شاتوت(šatùt)- ا.م توت.

شاخ (šax)- ا.ښکر.

شاخ آهو(šaxiahu)- ا.م. د هوسي ښکر.

شاخچه(šaxča)- مچرکي، لک کي.

شاخدار(šaxdar)-ښکره ور.

شاخه(šaxa)- ا.منډ ه.

شاد(šad)- ص.خوشحاله.

شاداب(šadab)-ا.ف.ترو تازه ښالیز،پخپ.

شاد شدن(šadšudan)- ا.ف.خوشحالیدل.

شادمان(šadman)- ص. خوشحال.خوښ.

شادمانی(sadmanI)-ص. خوشحالي.

شادی(šadI)- ص.خوشحالي، خوشالتیا.

شار (šar)- ا.ښار.

شاراندن(šarandan)- ا.ف.شړ ل.

شارستان(šaristan)- ا.ښار.

شاریدن(šarIdan)-ا.ف.تویدل.

شاعر(ša?r)- ا.فا.شاعر.

شاکی(šakI)-ا.فا.ماڼی جن.

شاگرد(šagrd)- ا.ص. زده کوونکی.چوڼی.

شال (šal)- ا.شړۍ.

شالاق(šalaq)- ص.قید پکتن،ناکراره.

شالوده(šaluda)- ا.آره، رده،بیته،بنسټ.

شالی (šalI)- ا.شالي. شولي

شام(šam)- ا.ماښام.

شامل(šámel)-ا.فا.ګډ،ډلې خمسور.

شاندار(šandár)-ص.پرتمين پتمن.

شانزده(šánzda)-ا.ع.شپاړس.

شانه(šána)- ا.ږمنځ،مګنز.

شاه(šáh)- ا.پاسوال.

شاه خيل(šáhxel)-ا.م.ورا.

شاه هراه(šahráh)- ا.م. لويه لاره.

شاهزاده(šahzáda)-ا.م. شاه زوی.

شاهرگ(šahrag)-ا.م. ښا رګی،ښاګونه.

شاه کار(šáhkár)-ا.م. پخه چاره،پوخ کار.

شاهد(šáhd)- ا.شها،شهي.

شايسته(šáysta)-ص.وړباب.

شايد(šáyad)- ا.ص.ښايي.

شايستگی(šáyestagī)- ا.ف.وړتيا.

شايع شدن(šáy?šudan)- ا.ف.خپريدل.

شايق(šáyiq)- ا.ليوال.

شب(šab)- ا.شپه.

شباروز(šabároz)-ا.م. شپه ورځ.

شبانه(šabána)- ا.شپنی، برنی،زيرنی.

شب برات(šabibarát)- ا.ف.دبرات شپه.

شب بو(šabbo)-ا.م.شبی.

شب پرک(šabparak)- ا.م.کتبيز،ځکالکی،ځکاکی.

شب حنا(šabihiná)-ا.م. دنکريزوشپه.

شب خيز(šabxez)- ص.فا. شوګير،شپه لتوی.

شب قدر(šabiqadr)-ا.م. دقدرشپه.

شب کور(šabkor)- ص.م. شپه ړوندی،شپيلندر.

شب معراج(šabimi?ráj)- ا.م.د معراج شپه.

شب مهتاب(šabimahtáb)- ا.م.سپنګی،دسپوږمۍ شپه.

شبان(šubán)- ا.شپون.

شباهت(šabáhat)-ا.ف. سکه،ورته.

شبدر(šabdar)- ا.شوتله.

شبنم(šabnam)-ا.م.پرخه.

شتاب(šitáb)-ا.ف.تلوار،بیړه.
شتر(šuture)- ا.اوښ.
شترمرغ(šuturmurğ)-
ا.م.اوښ مرغۍ.
شجاع(šujá?)-ص.دلاور،
زړه ور.
شخ(šax)- ص.کلک.
شخص(šaxs)- ا.سړی.
شخصی(šaxsÍ)- ا.ځانګړی.
شخصیت(šaxsiyat)-ا.
سړی توب.
شدت(šiddqt)-ا.ف.کاوړه،غوسه
شدن(šudan)- ا.ف.کیدل.
شدیار(šidyar)-ا.سادین شدیاره.
شر(šar)- ص.بد،نابوده.
شرانگیختن(šarangextan)-
ا.ف.شرجوړول.
شروشور(šarušor)-ا.م.
هاها،شورماشور.
شراب(šaráb)- ا.شومنی،شراب.
شرابخوردن(šarabxordan)-
ا.ف شراب وهل ،
شراب خوړل.
شرابی(šarábÍ)ص،بدالی،
بدزی.
شرافت(saráfat)-ا.ف.لوئی.

شراکت(sarákat)-ا.ف.
ګډون.
شرایط(šaráyet)-ا.شرتونه.
شرف(šaraf)-ا.ف.لوئی.
شرق(šarq)-ا.ف.خاتیز،ختیز.
شرکا(šuraká)-ا.جم،شریکان.
شرکت(širkat)-ا.ف.ګډون.
شرماندن(šarmándan)-
ا.ف.شرمول.
شرم حضور
(šarmehozúr)-ا.م.دمخی آبا.

شرمسار(šarmsár)-ص.
خړ،خنګ.
شرمنده(šarminda)-ص.
پیکه،خړ.
شرمیدن(šarmÍdan)-
ا.ف.خړیدل.
شریعت(šarI?at)-ا.حق،
دخدای لار.
شریف (šarÍf)- ص.لوی.
شریک(šarÍk)-ص.مل انډیوال.
شستن(šustan)-ا.ف.مینځل.
شش (šaš)-ا.شپږ.
شعاع (šu?á?)- ا.رڼا.توا.

شعبان(ša?bān)-ا.
د برات میاشت.
شعبده(šu?bada)-ا.
کوډ لوبه.
شعبه (šu?ba)- ا.څانګه.
شعور(šu?ūr)-ا.ف.سډ،زیا.
شغال (šağāl)-ا.سورلنډی،ګیدړ.
شفاء(šafā?)- ا.ف.روغتیا.
شفاعت(šafā?at)-ا.ف.
مخ اړونه.
شفتالو(šaftālū)-ا.شوتالو.
شفتل(šaftal)-ا.شوتله.
شق(šaq)-ا.چو،چاوده.
شقایق(šaqāyeq)-ا.ریدی.
شک(šak)-ا.خرخښه،وټ بک.
شکایت(šikāyat)-ا.ف.مانه.
شکر گزار(šukurguzār)-
ص.فا ښه منونکی.
شکست(šikast)-ا.ف.ماته.
شکست دادن
(šikastdādan)-ا.ف.
ماته ورکول.
شکست و ریخت
(šikastorixt)-ا.م.کنډو کپر.
شکستن(šikastan)-
ا.ف.ماتول.

شکسته(šikasta)-ا.مف.
مات.
شکسته حال
(šikastahāl)-ص.مف.
کومن،کړمن.
شکسته نفس
(šikastanafs)-ص.مف. کمینی.
شکل (šakil)-ا.ابیرات،خیره.
شکم (šikam)-ا.نس،ګیډه.
شکم انداختن
-(šikamandāxtan)
ا.ف.خیټه اچول.
شکمبو(šikambū)- ص.
خیټو،خیټور.
شکمبه(šikamba)-ا.لری.
شکنجه(šeknja)- ا.کاړه.
شکوه(šukuh)- ا.پتمن.
شگوفه(šugūfa)-ا.
غوړوکی،غوټۍ.
شکیب(šikeb)-ا.سکته،پیخه.
شکیبا(šikebā)-ص.فا.
پیڅونکی،سکته کونکی.
شکیبائی(šikebāyI)-ص.
سکتیا،پیخه.
شگاف (šigāf)-ا.سوری.

شگافتن (šigáftan)-ا.ف. سوری کول.
شگفتن (šuguftan)-ا.ف. سپړیدل،غوړیدل.
شگفته (šugufta)-ص.مف. غوړیدلی.
شگور (šugúr)-ا.شکری، امبولی،شکور.
شگون (šugūn)-ا.بنا کوم، مرغ اودم.
شل (šal)-ص.مړاوی.
شلاق (šalláq)-ا.تراټ،متروکه.
شلغم (šalğam)-ا.تیپر ،ټنګړی.
شما (šumá)- ض.تاسی.
شمار (šumār)- ا.شمیر.
شماره (šumāra)-شمیر.
شمال (šamál)- ا.لمړیځ، شمال،دمړوخوا.
شمال (šamál)-ا.وریځ،باد،سیلی.
شمالک (šamálak)- ا.الویځ،وژمه.
شمردن (šumurdan)- ا.ف.شمیرل.
شمس (šams)-ا.لمر،نور،نمر.
شمشیر (šamšer)-ا.توره.
شمشیر بازی (šamšerbázI)-ا.ف.خورنګ.
شمع (šam?a)- ا.موم‌باتی،شم.
شمعدان (šam?adān)- ا.م.دیوټ.
شمله (šamla)-ا.شکلی،شمله.
شمول (šumúl)-ا.ف.راټول.
شنا (šiná)-ا.لمبو،لامبو.
شنا کردن (šinákardan)- ا.ف.لامبووهل.
شناور (šināwar)-ص.فا.لامبوزن.
شناختن (šináxtan)-ا.ف. پیژندل.
شناس (šinās)-ا.ف.پیژندګلوی.
شناسا (šinásā)-ص.فا.پیژاندوی.
شناساندن (šinásāndan)- ا.ف.پیژندول.
شناسائی (šinâsáey)-ا.ف. پیژندګلوی،شناخت.
شنبه (šanba)- ا.روزاول هفته،دخالی ورځ.
شنوا (šinawā)- ص.فا.اوریدونکی.
شنوانیدن (šinawānIdan)- ا.ف.آوریدل
شنیدن (šunIdan)-ا.ف.اوریدل.

شنیده(šunIda)-ا.ف.اوریدلی.
شو(šaw)- ا.شپه.
شوخ(šox)- ص.نارام.
خشنگ،برند.
شور(šor)- مالګن.
شوربخت(šorbaxt)-
ص.اسی،بی بخره.
شور چشم(šorčašm)-
ص.رنډسترګی،
غړندی،بدسترګی.
شوردادن(šordādan)-
ا.ف.لړل،ښورول،
ښمول.
شورش(šoriš)-ا.ف.بلوا،
اله ګوله،غاوغړه.
شوربا(šorbá)-ا.زومنه،شوروا،
زیمنه.
شوره زار(šorazár)- ا.م.
شورنده،ښوره ماغه،
ښرینه.
شوق(šawq)- ا.ناتړ مینه.
شوکت(šawkat)-ا.برم،دباب.
شوهر(šawhar)- ا.میړه،
خاوند،څښتن.
شویست(šoyest)-ا.خاښت.
شهادت(šahádat)-ا.ف.
شهیدیدل.

شهادتنامه
-(šahādatnāma)
ا.م بری لیک.
شهامت(šahamat)- ا.ف.
مړانه،میړانه.
شهر(šahr)- ا.ښار.
شهری(šahrI)-ا.ښاری.
شهرت(šuhrat)-ا.اوځارنه،
اشوال.
شیار(šayār)-ا.شدیاره،سادین.
شیخ(šayx)-ا.زوړ،بډا.
شیر(šer)-ا.زمری.
شیرخدا(šerixudá)-ا.م.
شیردخدای،د خدای
زمری علی (رض).
شیردل(šerdil)-ص.م.دلاور.
شیرمرد(šermard)-ص.م.
میړنی.
شیربرنج(šIrbirinj)-
ا.م.شوده وریجې.
شیرچوشک(šIrčošak)-
ا.م.څوښی،څیبنک.
شیرخور(šIrxor)-ص.فا.
تشدی،تی روی.
شیردانی(šIrdánI)-ا.م.
شیرلوښی،جوری.

شیردان(šIrdán)-ا.م.
سیلی،شوانه،څڅنکی.
شیرسوخته(šÍrsoxta)-
ص.م.وچموری،خواستنی.
شیرفروش(šÍrfuroš)-ا.فا.
شودی والا،
شدی خرڅونکی،
شدی پلورونکی.
شیرگرم(šÍrigarm)-ا.م.
نرم،هن،تودوکی.
شیرمست(šÍrmast)-
ص.م.بنالیز،خرمیتی.
شیری(šÍrÍ)-ص.پیوره.
شیره(šÍra)-ا.زښا،دوښا.

شیرۀ گندم
(šÍraygandum)-ا.م.پوڅکه.
شیرین(sÍrÍn)-ص.خوږ.
شیرین شدن
(sÍrÍnšudan)-ا.ف.خوږیدل.
شیرین کردن
(šÍrÍnkardan)-خوږول.
شیرینی(sÍrÍnI)-ا.خوږوالی.
شیرینی خوری
(šÍrÍnÍxorÍ)-ا.م.کوزده.
شیطان(šaytán)-ا.بنیاره،شیتان.
شیون(šaywan)-ا.ژړا.ویر،
انګولا.

ص

صابر(sābir)-ا.فا.پیخمایی، پیخو،سکتی.

صابون(sābūn)-ا.سابڼ.

صاحب(sāhib)-ص.فا مل،یار.

صاحب خانه (sāhibxāna)-ا.م.کوربه.

صادر(sādir)-ا.فا.لیږل.

صادق(sādiq)-ا.فا.لوږ،رښتونی.

صاف(sāf)-ص.بی غش،روان.

صاف دل(sāfdil)-ص.م. سپین زړی.

صاف کردن (sāfkardan)-ا.ف.سپینول.

صالح(sālih)-ص.سپین روبی.

صبا(sabā)-ا.ورمه.

صبح صادق (subhisādiq)-ا.م.گهیځ، سپین گهیځ.

صبح کاذب (subhikāzib)- سور،گهیځ.

صبر(sabr)-ا.ف.پیخی،سکته.

صبر کردن(sabrkardan)- ا.ف.پیخه کول، سکته کول.

صبور(sabūr)-ص.پیخالی.

صحابه(sahāba)-ا.مله،ملگری.

صحاف(sahāf)- ا.ص. دوتنیار،کتاب پلور.

صحبت(sohbat)-ا.ف.جرگه.

صحت(sihat)-ا.ف.روغتیا.

صحت شدن(sihatšudan)- ا.ف.روغیدل،جوړیدل.

صحت وسلامت (sihatosalāmat)-ص.م. جک جوړ،روغ،رمټ.

صحرا(sahrā)-ا.دړاگ.

صحرائی(sahraeī)-ا. بېدیانی، کاړی.

صحیح(saheh)-ص. جوړ، روغ.

صحیح و سالم (sahehosalim)-ص.م. تکړه وروغ رمی.

صدهزار (sadhazar)- ا. سل زره.

صدا(sada)-ا. ږغ، غږ.

صداکردن(sadakardan)- ا.ف. غږ.کول.

صدای تفنگ (sadaytufang)-ا.م. ډز.

صدارت(sidarat)-ا.ف. برناستي.

صداقت(sidaqat)-ا.ف. رښتینولی.

صدراعظم -(sadriaʔzam) ا. لوی واکوال.

صدف(sadaf)-ا سپی.

صدیق(sidIq)-ص. رښتین.

صراحت(sarahat)-ا.ف. څرګندتیا.

صراط مستقیم (siratimustaqIm)-ا.م. سمه لاره.

صراف(saraf)-ا. کره، سراپ.

صرف(sirf)-ص. یوازی، تش.

صرف نظر(sarfinazar)- ا.م. پری ښودل.

صرفه(sarfa)-ا. سپمسا وګټه.

صلا(sala)-ا. ست.

صلات(salat)-ا. لمونځ.

صلاکار(salakar)-ا.م. ښه سړی.

صلاحیت(salahiyat)-ا.ف. ښه واله.

صلح(sulh)-ا. روغه جوړه.

صنایع (sanay?)-ا. چاری.

صندلی(sandalI)-ا. سندلی.

صندوق(sandoq)-توښی، سندوخ.

صندوقچه(sandoqca)-ا. سندوخچه.

صواب(sawab)-ص. سم.

صورت(surat)-ا. پیکرونقش.

صورت گر (suratgar)- ص.م. کښېدیار.

صید(sayd)-ا.ف.ښکارون.

صید کردن(saydkardan)- ښکارول،وېا.

صید گاه(saydgāh)-ا.م. شکارځای.

صیقل(sayqal)-ص.ړونی.

صیقل کردن (sayqalkardan)-ا.ف.روښول.

صیقل گر(sayqalgar)- ص.فا.روښونی.

صنم(sanam)-ا.ختکیړ
خت ، بت

ض

ضابط(zābit)-ا.فا.زمیری،
ساتندوی.
ضامن(zāmin)-ا.فا.ضمانی،
ضمانو.
ضایع(zāyi?)-ص.ګار،توی.
ضبط(zabt)-ا.ف.ساتنه.
ضجر(zajir)-ا.ف.ساړوبی،
چنګان.
ضجه (zaja)-ا.خواشینی،
ګورملي.
ضحاک(zahak)-ا.خنداوو.
ضحک(zuhak)-ا.ف.خندا.
ضخیم(zaxīm)-م.ص.کوږخولی.
ضخامت(zaxāmat)-ا.ف.
پندوالی،پریړواله.
ضد(zid)-ص.هود،کست.
ضدیت(zidiyat)-ا.ف.
هوډه،هته.

ضر(zar)-ص.زلل،کاوان.
ضراء (zarā ?)-ا.زیار،کړاو.
ضرب(zarb)-ا.ف.وهل.
ضرب المثل
-(zarbulmasal)
ا.ف.متل.
ضربت(zarbat)-ا.ګزار،ګوزار.
ضربه(zarba)-ا.ګراز،ګوزار.
ضرر(zarar)-ا.تاوان.
ضرع(zar?)-ا.غولانځه.
ضرع(zar?)-ا.زواری.
ضرور(zarūr)-ص.هرومرو.
ضرورت(zarūrat)-ا.اله حاله.
ضریر(zarīr)-ص.ړوند.
ضعف(za?f)-ا.ف.انتیا،زمولتیا.
ضعیف(za?īf)-ص.بزغنجر،زهیر.
ضعیف الابصر
-(za?īfulabsar)
ص.م.بن،ونسترګی.

ضعیف الاعصاب
-(za?Ĩfula?sāb)
ص.م.مړانجا.
ضعیف البنیه
-(za?Ĩfulbunya)
ص.م.بزعنجر،مرکندی.
ضعیف و لاغر
(za?Ĩfolāğar)-ص.م.
خوار،خوارکی.
ضعیف شدن
(za?Ĩfšudan)-ا.ف.زهیریدل.
ضغن(ziğan)-ا.رخی.
ضلال(zalāl)-ا.ف.بیلارتوب.
ضلالت(zalālat)-ا.ف.
بیلارتوب.
ضلع(zul?)-ا.پوشتی.
ضلیل(zalĨl)-ص.ورک لاری.
ضم(zam)-ا.ف.پوری کول.
ضمان(zamān)-ا.ف.
ضمانه،لاسورکول.
ضمانت(zamānat)-ا.ف.
ضمانه،لا سورکول.
ضمات خط
-(zamānatxat)
ا.م.ضمانه لیک.
ضمایر(zamâier)-ا.جم.
زړونه،ضمیرنه.

ضمن(zimn)-ا.تر منځ،مینځ.
ضمنا(zimnan)-ق.په ترځ،
په مینځ.
ضمه(zama)-ا.پیښ.
ضمیر(zamĨr)-ا.زړه،زړونه.
ضمیمه(zamĨma)-ص.
ورپوری،ورسره.
ضمین(zamĨn)-ص.ضمانه،
لاس شوی.
ضنت(zinat)-ص.کروتی،
شومی.
ضواهک(zawāhik)-ا.راړی.
ضور(zūr)-لوړه.
ضیاء(zĨa?)-ا.رڼا،روڼا.
ضیاع(zĨyā?)- ست،گار.
ضیغم(zayğam)-ا.زمری.
ضیافت(ziyāfat)-ا.ف.
میلمستیا.
ضیق(zĨq)-ا.ف.تنگ.
ضیق النفاس
(zĨqonnafās)-ا.م.
سالنډی،سیاره.

ط

طاس (tās)-ا. کټوری.
طاعت(tá?at)-ا.ف.
غاړه ایښودل.
طاعون(ta?ūn)-ا.تاون،طاعون.
طاغوت(tāğūt)-ا.بود،بوت.
طاق(tāq)-ا.کونښیځ.
طاق(tāq)-ا.ناتکی.تاک.
طاقت(tāqat)-وس.برم.
طاقچه(tāqča)-تاخچه،شیلگی.
طالب(tālib)-ا.فا.غوښتونی.
طالعمند(tāli?mand)-
ص.فا.تالی،پانړی.
طامع(tāme?)-ص.سولن.
طاوس(tāwūs) -ا.میور.
طایر (tāyer) ا.الوتونکی.
طایف (tāyef)-ص.فا.
جاریدونی.

طایفه(tāyefa)-ا.توکم،خیل.
طب(tib)-ا.درملی،پوهه.
طباخ(tabāx)-ا.پخونکی،پخونی.
طباعت(tabā?at)-ا.تاپول،
چاپیدل.
طبراق(tabrāq)-ا.لیوی،
شخولی.
طبع(tab?)-ا.پنځون،ختیه.
طبع کردن(tab?kardan)-
ا.ف.تاپول.
طبق(tibq)-ا.سم،اسل.
طبقه(tabaqa)-ا.پوړ.
طبل(tabl)-تمبل،ړانکه.
طبله(tbla)-دکړه،تبله.
طبیب(tabīb)-ا.درملی.
طبیعت(tabī?at)-ا.
خوروزون،پنځ.

طراح(taráh)-فا. کنبیدګر.
طراحی(taráhI)-ا.ف. توری.
طرار(tarár)-ا. ګنډکپ.
طراوت(taráwat)-ص. ښیرازی.
طرب(tarab)-ا.ف. ښادی.
طرح(tarh)-ا.ف. راز، رنځور چم.
طرد(tard)-ا.ف. رټل، شړل.
طرز(tarz)-ا. کړه وړه.
طرف(taraf)-ا. خنده، ژړه.
طرفدار (tarafdár)-ص.فا. ګند، پلوی.
طرفه(turfa)-ا. رپ، خمبل، خمل.
طرفة العین (turfatul?ayn)-ا. دسترګی رپ.
طرق(turuq)-ا. لاری.
طره(tura)-ا. پیکی، څوټکی.
طریق(tarIq)-ا. لار، لیاره.
طشت(tašt)-ا. کنډا، کونډا.
طعام (ta?ám) ا. خواړه.
طعم(ta?m)-خوند.
طعمه(tu?ma)-ا. توحه، نموړه.
طعن(ta?n)-ا. ځانګه وهل.
طغیان(tuğyán)-ا.ف. سرغړنه.
طفل(tifil)-ا. وړوکی.
طفولیت(tufulyat)-ا. الکینه، وړه کینه.
طفیل(tufayl)-ا. پیل، مخ، برکت.
طلاق(taláq)-ا. خوشی کیدل.
طلاق دادن (taláqdádan)-ا.ف. پرینښودل.
طلایه(tiláya)-ا. مخ. څرک.
طلب(talab)-ا.ف. غوښتنه.
طلسم(tilsm)-ا. کوډ چل.
طلعت(tala?t)-ا. مخ، څیره.
طلوع(tulū?)-خاته، لمرخاته.
طماع(tamá?)-ص. سولند، تمائی.
طمطراق(tumturáq)-ا. کروبړ، رباب.
طمع(tama?)-ا.ف. سوله، لیواله.
طناب(tanáb)-ا. وابنکی، تناو.
طناز (tanáz)-ص. پیکل، طناو.
طنز (tanz)-ا. پیغور.

طنطنه(tantana)-ا.ف.
شمشمه،سامانه.

طواف(tawáf)-ا.ف.جاریدل
تاویدل.

طوبی(tūbá)-ا.ورېم.

طوایف(tawáyef)-ا.پټۍ،
توکمونه،کامونه.

طور(tūr)-ا.غر.

طوطی(totÍ)-ا.توتی.

طوقک(tawqak)ا.ګروه،
ګرازه.

طول(túle)-ا.ف.اوږدواله.

طولانی(túlányÍ)-ص.اوږد.

طومار(tūmár)-ا.کوړی،تومار.

طویل(tawÍl)-ض.اوږد.

طویله (tawela)-ا.بنه،تبیله.

طهارت(tahārat)-ا.ف.
سپیڅلتیا.

طیاره(tayāra)-ا.الوتکه.

طیر(tayr)-ا.مرغه.

طیور(tuyûr)ا.جم.مرغان،
مرغه.

ظ

ظالم(zālim)-ا.فا.زلال،خونکار.
ظاهر(zāhir)-ص.ښکاره.
ظاهر شدن (zāhiršudan)-
ا.ف.څرګندیدل.
ظاهر کردن(zāhirkardan)-
ا.ف.څرګندول.
ظاهری(zāhirī)-ص.ښکاره.
ظرافت(zarāfat)-ص.
خیرتیا،خیرکتیا.
ظرف(zarf)-ا.لوښی.
ظرف شکسته گلی
-(zarfišikastaigilī)
ا.م.کنډول.
ظرف گلی(zarfigilī)-ا.م.
خورین.
ظرافاء(zarafā?)-ا.جم.
غوریالی.
ظروف(zurūf)-ا.لوښی،کالی.
ظعن(z?n)-ا.ف.ښل،لیږدیدل.

ظفر(zafar)-ا.ف.بری،سوبه.
ظل(zil)-ا.سوری.
ظلال(zalāl)-ا.سورن،سیورن.
ظلم(zulm)-ا.ف.شپیسانه،
تیرغمی.
ظلمات(zulumāt)-ا.
توری،تیاری.
ظلمت(zulmat)-ا.ص.تیاره،
تورتم.
ظلوم(zulūm)-ص.زلنده،
تیرغمونی.
ظلم کردن (zulmkardan)-
ا.ف.تیری کول.
ظله(zila)-ا.چتری،سیورن.
ظن(zan)-ا.ف.اټکل زام. انګیرنه
ظهر(zuhr)-ا.برطی،ماپښین.
ظهور(zuhūr)-ا.ف.څرګندیدل.
ظهیر(zahīr)-ص.ملاتړ،
مرستیال.

ع

عابد(?ábid)-ا.فا.ربپالی،منی.
عابر(?ábir)-ا.فا.تلونکی،لاروی.
عاجز(?ájiz)-ص.خوارکی،
بی وزلی.
عاجل(?ájil)-ا.فا.
بیړه کوونکی،بیړندوکی.
عادت(?ádat)-ا.غونی،خوی.
عادل(?ádil)- ا.فا.نیاوی.
عار (?ár) ا.پیغور،شرم،غور.
عارض(?áriz)-ا.فا.بارخو،
غومبوری.
عارضه(?áriza)-ا.فا.پیبنه،
غوړیکه.
عارف(?árif)-ا.فا.پیژندوی،
پیشرندگلوی.
عاری(?árI)-ص.لخ،لغړ.
عاشق(?áśiq)-ا.فا.مین.
عاشقی(?áśiqI)-ص.ن.
مینتوب.

عاشورا(?áśúrá)-ا.لسمه،
دهه،دمحرم دهه.
عاصم(?ásim)-ا.فا.ساتونکی.
عاصی(?ásiI)-ا.فا.ربالی،گرم.
عاطفت(?átifat)-ا.فا.
پیرزوینه.
عافیت(?áfiyat)-ا.ف.
روغتیا،اوساینه.
عاقبت(?áqibat)-ا.پای،
وروسته.
عاقل(?áqil)-ص.هوښیار.
عالم(?álim)-ا.فا.پوه،پوهاند،ملا.
عالی(?álI)-ص.لوړ،هسک.
عالیقدر(?álIqadr)-ا.مر.
لوړروبی.
عالی همت(?álIhimat)-
ص.مر.میړنی،لوړهمت.
عام(?ám)-ا.فا.وگړی،
خوشکی،عام.

عامي(?āmī)-ص.ن.نالوستی.
عایدات(?āydāt)-ا.جم.
راتله، گټه.
عباد(?ibād)-ا.ج.سړی،
دخدای بنده گان.
عبادت(?ibādat)-ا.ف.
ربيالي،خدای یا دول.
عبث(?abas)-ا.ف.خوشي،چټي.
عبرت(?ibrat)-ا.پانیات،پند.
عبودیت(?abūdeyat)-
ا.ف.مریي توب.
عتیق(?atīq)-ص.ساهو،زوړ،
پخوانی.
عثمان(?usmān)-ا.عثمان(رض)
عجب(?ajab)-ص.تماشه
شنده،عجب.
عجایب(?ajāyeb)-ص.شندی.
عجوز(?ajūz)-ا.ف.بډی،زړه.
عداد(?adād)-ا.شمیرل،شمار.
عدالت(?adālat)-ا.ف.
نیاوگلوی.
عداوت(?adāwat)-ا.ف.
دښمني،میرخي،بدی.
عدل(?adil)- ا.نیاو،نیکنه.
عدو(?adū)-ا.ص.دښمن.

عذاب(?azāb)-ا.خور،ربړ،
زیاد.
عذار(?uzār)-ا.بارخو.
عذر(?uzur)-ا.ف.هیری،
سیله،ننواته.
عذرا(?uzrā)-ص.پیغله.
عرابه(?arāba)-ا.درکړ،پل،
ارابه.
عرایض(?arāyez)- ا.جم.
عریضی.
عرصات(?arasāt)-ا.جم.
لویه ورځ.قیامت.
عرض(?arz)-ا.ف.سور،پسور.
عرصه(?arsa)-ا.ډاگ.
عرضه(?arza)-ا.څرگندول.
عرفات(?arafāt)-ا.عرفات.
عرفان(?irfān)-ا.پیژندنه.
عرق(?araq)-ا.خوله.
عرق آلود(araqālūd)-
ص.مر.خولجن،خولن.
عرق کردن
-(?araqkardan)
ا.ف.خولی کیدل،
پیکه کیدل.
عروج(?urūj)-ا.ف.
پورته ختل.

عروس(?arús)-ا.ص.ناوی.
عروسک(?arúsak)-ا.
نانځکه،ناوکی.
عروسی(?arúsÍ)-ا.ف.واده.
عریان(?uryán)-ص.لڅ،
لوڅ،لغړ.
عریض(?arÍz)-ص.سره ور،
سوره ور.
عزازیل(?azāzÍl)-ا.عزازیل،
دشیطان نوم.
عزت(?izat)-ا.ف.پت،
درناوی پتمن.
عزل(?azl)-ا.ف.له کاره ویستل.
عزم(?azm)-ا.ف.کسد،هود،
انګځه.
عزیز(?azÍz)-ص.زورور،
ګران،ناوبات.
عسکر(?askar)-ا.ص.
زمریال،عسکر.
عسل(?asal)- ا.ګبینه،اسل.
عشاق(?uśáq)-ا.ج.مینان.
عشا(?iśā)-ا.خفتن،ماخوستن.
عشرت(?iśrat)-ا.ف.
خوړژوند،ښه ژوند.
عشق(?iśq)-ا.ف.مینه.

عشق بازی(?iśqbázÍ?)-
ا.ف.مینتوب.
عشق ورزیدن
-(?iśqwarzÍdan)
ا.ف.مینه کول.مینیدل.
عشوه(? iśwa)-ا.مکیز،
نازو نخره.
عصا(?asá)-ا.لکړه،امسا.
عصیان(?usyán)-ا.وبال.
عضو(?uzw)-ا.غړی.
عضویت(?uzwÍyat)-ا.
غړیتوب.
عطار(?atár)-ا.پساری.
عطر(?atir)-ا.خوشبویه کیدل.
عطسه(?atsa)-ا.انګی،پرنجی.
عطسه زدن
(?atsazadan)-ا.فا.پرنجیدل،
انږوسی وهل.
عطش(?atś)-ا.ف.تنده.
عطوفت(?atúfat)-ا.ف.
پیرزوینه،لورنه،مینه.
عظیم(?azÍm)-ص.لوی،ستر.
عفت(? ifat)-ا.ف.منا،
سپین لمنتیا.
عفو(?fwa)-ا.ف.پلنه،بښنه.

عفو کردن(?fwakardan)- ا.ف.بخښل ،ببنل.

عقاب(?uqáb)-ا.ګربته،سینوس

عقارب(?qárib)-ا.جم.لړمان.

عقاید(?qáÍd)-ا.جل،ګروهه.

عقب(?qib)-ا.پر شا.

عقب شدن(?qibšudan)- ا.ف.پر شا کیدل.

عقب مانده (?qibmánda)-ص.م.پاتي، بیرته پاتي،وروسته پاتي.

عقد(?qd)ا.ف.غوټه

عقد نکاح(?qdinikáh)- ا.ف. نکاح تړل.

عقرب(?qrab)-ا.لړم، د کال داتم میاشتی نوم.

عقل(?qil)-ا.ف.پوهه.

عقلاء(?uqalá)-ا.جم.پوهان.

عقیده(?qÍda)-ا.ګروهه، خل،عقیده.

عکس(?aks)-ا.ف.نسکور،چپه.

عکس(?aks)-ا.ف.سیوری، خیره،عکس.

عکاس(?akás)-ا.ص. خیره اخیستونکی.

عکه(?aka)-ا.ف.کشکره،هکه.

علاج(?iláj)-ا.ف.درمل،دارو.

علامت(?alámat)ا. نښه،کرښه.

علامه(?aláma)-ص.لوی پوهاند.

علاوه(?aláwa)-ا.زیاتی،بالابود.

علیحده(?alayhda)-ا. بیل،جلا.

علت(?ilat)-ا.سوب،سبب،علت.

علف(?alaf)-ا.شنه،وابنه.

علم(?ilm)-ا.ف.پوهه.

علم ادب(?ilmiadab)- ا.م.ادب پوهه.

علما(?ulamá)ا.جم.پوهان، ملایان.

علی(?alÍ)-ا.ص.لوړ،هسک.

عمارت(?imárat)-ا.ف.ودانی.

عمد(?amd)-ا.ف.نمت، هنډه.

عمداً(?amdan)-ا.ف. په کست.

عمر(?umr)-ا.موده،عمر.

عُمَر(?umar)-ا.عمر (رض) د دویم خلیفه نوم.

عِمران(?imrán)-ا.ف.ودانی.

عملیات(?a maliyát)- ا.ف.کړنی.

عموم(?umúm)ا.جم.ټول.

عنقریب(?nqarÍb)-ق.ژر، نږدي.

عناصر(?nāsir)-ا.جم. عنصرونه.

عناوین(?nāwÍn)-ا. سرلیکی،عنوانونه.

عنبر(?nbar)-ا.ابیر.

عنبرین(?nbarÍn)-ص.مف، ابیرن.

عندلیب(?ndalÍb)-ا. توره بلبله،تورانه.

عنعنات(?an?anát)-ا.جم. ستری،دور.

عواطف(?awátif)-ا.جم. پیرزوینی،لورنی.

عودت(?awdat)-ا.ف. راگرزیدنه،راگرځیدل.

عورت(?awrat)-ا.شرم ځای، پرز.

عوض(?iwaz)-ا.آلش،بدل.

عهد(?ahd)-ا.ف.تړون، بندړن.

عهد و پیمان -(?ahdopaymān) ا.ف.کړه، تړون،بنډ ن.

عیادت(?ayādat)ا.ف. پوښتنه،د ناروغ پوښتنه.

عیان(?ayān)-ښکاره،څرگند.

عیب(?a yb)-ا.غندنه،عیب.

عید(?Íd)-ا.اختر.

عید قربان(?Ídqurbān)- ا.لوی اختر.

عیدرمضان(?Ídramazān)- ا.کمکی اختر.

عید گاه(?Ídgáh)-ا. د اخترځای، داخترد نمونځ ځای.

عیدی(?ÍdÍ)-ض.ن. اختر مبارکی.

عینک(?aynak)-ا.اینکه، سترگی.

عیوب(?uyūb)ا.جم.عیبونه، میارونه.

غ

غار (ğấr)-ا.سمخ،ګار،خوار.
غارت (ğấrat)-ا.ف.تالا، لوټ،تاراک.
غارتګر (ğấratgar)-ص.فا. تالان،تالانګر.
غازی (ğấzÍ)-ص.فا.غازی، غزا کوونکی.
غاصب (ğasib)-ا.فا. بیوره کوونکی، په زور نیوونکی.
غافر (ğấfir)-ا.فا.بخښونکی.
غافل (ğấfil)-ص.فا ناخبره.
غالب (ğấlib)-ا.فا.بر،زورور، غاور.
غالمغال (ğalmağál)ص.فا. شور ما شور.
غالیه (ğálÍa)-ص.مښکبیره.
غایب (ğấyeb)-ص.الونیا، الاستی.

غایبانه (ğấyebấna)-ص. پسی،شا،الونیا.
غبار (ğubấr)-ا.خپ،لړه،دربه.
غبار آلود (ğubấrálúd)- ص.مر.شپیره،ګرزجن.
غبن (ğabin)-ص.ټګی،درغلنه.
غیچک (ğÍčak)-ا.غچکه، د موسیقی آله ده.
غدار (ğadár)-ص.درغلی، دروهلی،درغلنی.
غدود (ğudúd)-ا.مرغړی، مرغیړه.
غدیر (ğadÍr)-ا.تریلی،ډنډ.
غذا (ğizā)-ا.خواړه،خرومه.
غراب آهنی (ğurábiáhanÍ)- ا.مر.اړه،لړه
غربال (ğirbál)-ا.غلبل،پیروخی، برور،غلبیل.
غربت (ğurbat)-ا.ف. پردیتوپ،پردیوالی.

غرس(gārs)-ا.ف.
نیالګی کښینول.
غرش(gurīs)-ا.ف.غرهاری،
غړمبی.
غرض(garaz)-ا.ف.اړه،غرض.
غرغر(gurgur)-ا.مر.
ګړبیدل.غوریدل.
غرغره(gargara)-ا.دار،
سلی،سولی.
غرفه(gurfa)-ا.کړکۍ،غرفه.
غرق(garq)-ا.ف.ډوبه،غوپ.
غرقاب(garqāb)-ا.مر.ډند.
غرق شدن(garqšudan)-
ا.ف.ډوبیدل.
غرق کردن(garqkardan)-
ا.مر.ډوبول.
غروب(gurūb)-ا.مر.
لمر لویده،مازیګر.
غرور(gurūr)-ص.تیرویستنه،
تیرویستل.
غره(gura)-ص.مرغوړی.
غریب(garīb)-ص.پردیس،
پردی،خوار.
غریدن(gurīdan)-ا.ف.
شنیدل،غړمبیدل.

غریزه(garīza)-ا.پنځه،
خوروزون،په ختیه کی.
غریو(girew)-ا.بغاری،شور،
چیغی.
غزا(gazā)-ا.غزا
غزال(gazāl)-ا.کبلی.
غزاله(gazāla)-ا.کبلی.
غزوات(gazawāt)-ا.جم.
غزاکول.
غزل(gazal)-ا.ف.سندره،بدله.
غزلخوان(gazalxān)-ص.
فا. بدلی،
څوک چی بدلی وائی.
غژدی(giždī)-ا.کیږای،کیږدی.
غژگاو(gažgāw)-ا.مر.
غوږ غویی،غژګاو.
غسال(gusāl)-ص.لمبونی،
مړولونی.
غسل خانه(gusulxāna)-
ا.ص.لمبا.
غسل(gusul)-ا.ص. لمبا.
غسل کردن
-(gusulkardan)
ا.ف.لمبل.
غصب(gasb)-ا.ف.
په زور نیول،بیورمه.

غصه(ğusa)-ا.خپګان،نول.
غضب(ğazab)-ص.کاوړه، غوسه،تپوغمه.
غضب شدن -(ğazabšudan) ا.ص.غوسه ناک، تپوغمه ناک.
غضروف(ğazrūf)-ا کړپندوکی،کرپندی.
غضنفر(ğazanfar)-ا. مرزی،زمری.
غفار(ğafār)-ص.ق.بخشاوو، بخښونکی.
غفران(ğufrān)-ا.ف. بخښنه،ببښنه.
غفلت(ğuflat)-ا.ف.لټی، ناخبری.
غفور(ğafūr)-ص.فا. بخښونکی،بخښونی.
غلاف(ğilāf)-ا.پوښ.
غلام(ğulām)-ا.مریی،مریه.
غلامی(ğulāmī)-ا.ص. مریی،توب.
غلبه(ğalaba)-ا.بری.
غلتاندن(ğaltāndan)-ا. ف.رغړول،کولول.

غلتیدن(ğaltīdan)-ا.ف. نړیدل،ړ نګیدل.
غلط(ğalat)-ا.ف.خطا،ختا، تیروتنه.
غلطی(ğalatī)-ص.ن.خطایی.
غلطیدن(ğaltīdan)-ا.ف. نړیدل،ړنګیدل.
غلمان(ğilmān)-ا.جم. نرحور،غلمان.
غلو(ğulū)-ا.ف.ګن،غړسکه.
غله(ğala)-ا.غله.
غلیان(ğilyān)-ا.خوشیدل، خوټیدل.
غلیظ(ğalīz)-ص.ختپه،ګاټه.
غم(ğam)-ا.ف.غم،نول.
غم باده(ğambāda)-ص.م. غروړی،ګروم.
غمخوار(ğamxār)-ص.فا. خواخوږی.
غم گسار(ğamgusār)- ص.فا.زړه خوږی.
غمگین(ğamgīn)-ص.م. خپه،غمجن.
غماز(ğamāz)-ا.خبرغل، مواس،چغل.
غمز(ğamz)-ا.ف.سترګک.

غمزه(ğamza)-ا.ملیندک.
غمزه(ğamā)-غلشکه، کرشنه.
غمزه یی(ğamzaĪ)-ص.فا.
نخره گر،نخره گره.
غناء(ğinā)-ا.سازوسیل.
غناء(ğanā)-ا.ف.بډایی،
شته منی.
غنایم(ğanāyem)-ا.جم.وجلی.
غنچه(ğunča)-ا.غوټۍ،منجری.
غنچه شدن
-(ğunčašudan)
ا.ف.غوټه کیدل.
غنده(ğunda)-ص.ف.
پاغونده،کوړی
غنوده(ğanūda)ص.مف.
ویده،بیده.
غنی(ğanĪ)-ص. بډای موړ.
غنیمت(ğanĪmat)-ا.اوجه.
غواص(ğawās)-ص.فا.
مرجوڼا،مرجوړا.
غوث(ğaws)-ا.ف.غاورسی،
بازخواستگر.
غور(ğawr)-ا.ف.ژوره تهنه،
خوره.
غور کردن(ğawrkardan)-
ا.ف.څیر کیدل.

غوره گل(ğaragil)-ا.م.
ختپه،غوره گل.
غوری(ğorĪ)-ا.لنگری،توبنی.
غوری پوش(ğorĪpoš)-
ا.م.برغولی،سرپوښ.
غوزه(ğoza)-ا.کالکه،تپوسی.
غوط(ğota)-ا.غوټه.
غوغا(ğawğā)-ا.اشول،
چغړل،غالمغال.
غولک(ğolak)-ا.غولک،
زمرکی،غزکمان.
غولنگ(ğoling)-ا.تاپیی،
مامولی، کشته.
غیاث(ğiyās)-ص.فا.غاورسی،
بازخواستگر.
غیب(ğayb)-ا.ف.الونیا،الاستی.
غیبت(ğĪbat)-ا.ف.پناکیدل،
الونیاکیدل.
غیر(ğayr)-ا.پرته،پردی.
غیرت(ğayrat)-ا.ف.ننگه،
میړانه.
غیور(ğayūr)-ص.فا.ننگیالی،
میړنی.

ف

فارغ(fáriğ)-ا.فا.وزګار، خلا ص،خوشي.
فاروق(fárúq)-ا.فا.ا.بیلونی، ،دوهم خلیفه(عمر فاروق) لقب.
فاسد(fásid)-ص.ګار،وران، ویجاړ خراب.
فاسق(fásiq)-ا.فا.بدلامی.
فاصله(fásila)-ا.فا.واټن.
فاضل(fázil)-ا.فا.زیات.
فاعل(fá?il)-ا.فا.کړونی، کوونکی،کړونکی.
فاکولته(fákolta)-ا.پوهنځی.
فال(fál)-ا.مرکی سپیاره،پاله،تیش.
فالیج(fálej)-ا.ګزڼ.
فام(fám)-ا.پور،موس.
فانوس(fánús)-ا.پانوس، لارډیوه.
فانه(fána)-ا.سپیته،پانه.

فایض(fáyez)-ا.فا. ګټه رسونی، غوړلاسی،فیض آدم.
فایق(fáyeq)-ا.فا.بوب،نوړ، بریالی.
فتراک(fitrák)-ا.ف.پړوکی.
فتنه(fitna)-ا.ف.پتنه.
فتور(future)-ا.ف.مړاوی، مړاوی کیدل.
فتیله(fatIla)-ا.ف.پلته،پاتی، څراغ مزی.
فحش(fahš)-ا.ف.کنځل، کنځا کول.
فداء(fidá)-ا.ف.جار.
فر(far)-ا.شمشه،دبدبه.
فرا(fará)-پیشوند.لور،طرف.
فراتر(farátar)-ص.ډیر نږدی.
فراخ(farāx)-ص.ارت،پراخ.
فراخور(farāxor)-ص.وړ

فراز(faráz)-ا.څک،پوړ،هسک.
فراست(farásat)-ا.ف.
هوشیاری زیرکتوب.
فراش(farás̆)-ا.غوړونی،
ویړونی.
فراغ(farăğ)-ا.ف.وزګارتیا.
فراگرفتن(farágriftan)-
ا.ف.چاپیرل.
فرآمدن(farámdan)-
ا.ف.کته کیدل،
کوزبدل.
فراموش(farámus̆)-ا.ص.
هیر.
فراموش کردن
-(farāmus̆kardan)
ا.ف.هیرول.
فراموشی(faramus̆Í)-ا.ص.
هیره.
فراوان(ferāwān)-ص.ډیر.
فراهم(faráham)-ص.
راټولول،پنډ،راغونډ.
فربه(farbih)-ص.څواب،
سلنډ،تیار،پنډ.
فرتوت(fartut)-ص. بوډا،
بوډی.

فرجام(farjām)-ا.پای،
ګانده وروسته،کړه.
فرخاش(farxās̆)-ا.جګړه،
شخړه.
فرخنده (farxunda)-
ص.کجیر،
بختور،نیک مرغ.
فرد(fard)-ص.یوازی،یکړ.
فردا(farad)-ا.ګهیځ،سبا.
فردوس(firdaws)-ا.جنت.
فرزانه(farzāna)-ص.وړ.
فرزان(farzán)-ص.حکیم،
پوهه،پویه.
فرزند(farzand)-ا.زوی.
فرس(fars)- ا.آس،اس.
فرستادن(firistādan)-
ا.ف.استول،لیږل،
رهی کول.
فرسوده(farsúda)-ص.
وروست،زوړ،شړیدلی.
فرشته(firis̆ta)-ا.پرینته،ملکه.
فرصت(fursat)-ا.نوبت وار.
فرط(fart)-ا.ف.ډیرواله،
زیاتوالی.
فرمودن(farmūdan)-
ا.ف.ویل یړمایل.

فرو(firo)-ص.ښکته،کښته،تیر.
فروتن(firotan)-ص.کمینه،
کمینه.
فروختن(furuoxtan)-
ا.ص.خرخول،پلورل.
فرورفتن(firoraftan)-ا.ف.
ننوتل،ښخیدل،خښیدل.
فروزان(firozān)-ص.فا.
ځلا،ځلیدونکی.
فروشنده(firoshinda)-
ا.فا.پلورونکی،
پلورونی،خرڅوونکی.
فروغ(firoǵ)-ص.ځلا،بریښ،
رڼا،څرک.
فرومایه(firomāya)-ص.
ناګجات،پاسو،کچه.
فرهمند(farahmand)-ص.
نږدی.
فرهنگ(farhang)-ا.پوهه.
فریاد(faryād)-ا.سوری،
کوکاره،کوکه.
فریب(fireb)-ا.دوکه،چم،چل.
فریده(fareda)-ا.ص.خانتما،
مرغول.
فریفتن(firieftan)-ا.ف.
غولول،تیریستل.

فزون(fizun)-ص.ډیر.
فساد(fasad)-ا.تباهی،فتنه.
فشردن(fisǔrdan)-ا.ف.
سرپیدل.
فش کردن(fishkardan)-
ا.ف. پوزه سوښول.
فشردن(fishurdan)-ا.ف.
نښتخل،پنډی کول.
فشنگ-
(feshing)ا.کارتوس.
فصاحت(fasahat)-ا.ف.
ژبه ورتیا،خبر لوڅتیا.
فصیح(fasǐh)-ص.ژبه ور،
خبر لوڅی.
فضا(fazá)-ا.تشه،دند.
فضاحت(fazahat)ا.ف.
بدرنګی.
فضل(fazl)-ا.ف.بښنه.
فضایل(fazāyel)-ص.پوهنه.
فعالیت(faáaliyat)-ا.ف.
پیاوړتوب،تکړه توب.
فعل(fi?l)-ا.کړه.
فغان(figǎn)-ا.کرکار،غربیړ،
چیغه،سری.
فقید(faqǏd)-ص.ورک،
خدای بښنی.

فقر (faqir)-ص. نیستی،نیستمنی.
فکر (fikr)-ا. چرت، اندیښنه.
فگار (figár)-ص خوږ ژوبل.
فگنده (figanda)-ا. سرکوزی، سرټیټی.
فلاخن(faláxun)-ا. مچنو غزه،ترنگوخه.
فلان(fulán)-ا. فلانی،فلانکی.
فلیته(falÍta)-ا. بوړی.
فلفل(filfil)-ا. تورمرچ.
فلق(falaq)-ا. سپیده چاود، سپیدی.
فلک(falak)-ا. آسمان.
فلالین(falalin)-ا. پللین.
فن(fan)-ا. راز، چمه، ډول.
فنا(faná)-ا. ف. ورک، ورکیدل.
فنجان(finján)-ا. ټوټیالی.
فواد(fawád)-ا. زړه.
فواره(fawára)-ص. خګ.
فوت(fawt)-ا. ف. مړینه، مړ، تیریدنه.
فوج(fawj)-ا. ډله، لشکر، رمه.
فورا(fawran)-ق. دستی، زر.
فوران(fawrán)-ا. ف. ایشیدل، ختیدل.
فوری(fawrÍ)-ق. زر. زرترزره.

فوق(fawq)-ا. بر. پاس، لوړ، پورته.
فوقانی(fawqánÍ)-ص. ل پاسنی، برنی.
فوق العاده(fuqul?áda)-ص. ډیرښه.
فوقیت(fawqeyat)-ص. زیاتوالی، ښه وال، لوړوال.
فول(fawl)-ا. خطا کول.
فهارس(fahári s)-ا. جم. پیوستونه، نوم لیکی.
فهام(fahám)-ص. ډیرپوه، ډیرهوښیار.
فهرست(fihrist)-ا. نوم لیکی، لړلیک.
فهم(fahm)-ا. ف. پوهه.
فهیم(fahÍm)-ص. پوه.
فهمیدن(fahmÍdan)-ا. ف. پوهیدل.
فیاض(fayáz)-ص. ښه خوان، ښښندوی، میړنی.
فیروز(feroz)-ص. بر.
فیروزه(feroza)-ا. پیروزه، پیروژه.

فیشن(fis an)-ص.ډول، سینګار.

فیشنی(fes anI)-ص.ډولی.

فیصله(faysala)-ا.ف. پریکړه،پریکړول، غوځه.

فیصل(faysal)-ا.ص.حاکم.

فیض(fayz)-ا.ف.پیض، برکت،خیر.

فیضان(fayzán)-ا.ف. ترئیدل،توئیدنه،ژیتوبه.

فیل(fĬl)-ا.پیل،آتی.

فیل پایه(fĬlpāya)-ا.م. پیل پښه‌ی.

فیل مرغ(fĬlmurǧ)ا.م. پیل مرغ.

ق

قاب(qáb)-ا.تینکړی،غاب، پوښ،چوکات.

قابچی(qábčÍ)-ا.فا.وربه، ورساتی،قابوچی.

قابض(qábiz)-ا.فا.نیوونکی.

قابل(qábil)-ا.فا.منونی، منوونکی.

قابله(qābila)-ا.فا.دایی.

قابلیت(qābileyat)-ا.ف. پوهه،هوښیاری.

قابو(qābú)- ص.غلی،خارو، قابو.

قاپ(qāp)-ا.ف.الوزول.

قات(qāt)-ا.ف.کړت، کوښت،کټ کټ.

قات کردن(qatkardan)-ا.ف.کتول،عبر کول.

قاتر(qártir)-ا.کچر.

قاتل(qātil)-ا.فا.وژونکی.

قاچاق(qáčháq)-ا.ګریزی.

قادر(qâdir)-ص.فا.وسمن، برلاسی،باور،زورور.

قار(qár)-ا.فا.تیا غ.

قاره(qára)-ا.وچه.

قاری(qárÍ)-ا.فا.لوستونکی.

قاز(qāz)-ا.بته.

قاسر(qāsir)-ا.فا.ګماروونکی.

قاسم(qāsim)-ا.فا.ویشونی، ویشوونکی،ویشګو.

قاش(qās̆)-ا.ورځه.

قاش قاش(qásqás̆)-ا. دړی،دړی.

قاشق(qás̆uq)-ا.کاچوغه، چمچی.

قاصد(qásid)-ا.فا.سکاری، خری.

قاضی(qázÍ)-ا.فا.کاضی، قاضی.

قاطر(qátir)-ا.کچر.

قاطع(qáti?)-ا.فا.غوځونی، پریکوونکی، خوځوونکی.

قاعد(qá?id)-ا.فا.ناست.

قاعده(q?ida)-ا.فا.دود.

قاغمه (qāğma)-ا.کاغمه.

قاف(qāf)-ا.دقاف غر.

قاف(qáf)-ا.شلخی.

قافله(qáfila)-ا.فا.کاروان، ابیر،جوپه.

قافیه(qáfiya)-ا.قاپیه.

قاق(qáq)-ا.ص.وچ.

قاقم(qáqum)-ا.سپین لمی.

قال(qál)-ا.ف.برېبرغریدل.

قالین(qālĪn)-ا.غالی.قالینه، زلین.

قامت(qāmat)-ا.بر.ډډ،ونه.

قاموس(qāmús)-ا.سیند.

قان(qān)-ا.کغ،کغ.

قانگر (qāngar)-ص.فا. گوری جن،گوریمار، درغل غالیجن.

قانع(qāni?)-ا.فا.بتندی، سکته کوونکی.

قانغوزک(qánğuzak)- ا.گونګټ.

قانون(qānún)-ا.لیاره ، دود،نرخ.

قاهر(qáhir)-ص.فا.کبرجن، غصه ناک.

قایق(qáeyq)-ا.ما کو، کوچنی بیړیه

قایل(qáeyl)-ا.فا.ویوونکی.

قایم(qaeym)-ص.ټینګ،،کلک.

قباء(qabá)-ا.غدکه.

قباحت(qabáhat)-ا.ف. ناکارتیا،بسره ،نابودتیا.

قبال(qibál)-ا.کبله.

قباله(qabāla)-ا.کواله،کباله.

قبایح(qabāeyh)-ص.ناکاری نابودی.

قبایل(qabāeyl)-ا.جم.کامونه ټبرونه،ولوسونه.

قبر (qabir)-ا.ډوری، کیخ، کبر.

قبرستان(qabristán)-ا.م. هډیره،مړستون.

قبرکن(qabirkan)-ص. فا.قبرکیدونکی.

قبرغه(qaburğa)-ا.پښتی.

قبض(qabz)-ا.ف.نیول.

قبضه(qabza)-ا.موټی.
قبل(qabil)-ا.پخوا،دمخه، وړاندی،لرغون،ړومبی.
قبله(qibla)-ا قبله، کعبه.
قبله گاه(qiblagá)-ا.م. پلار.
قبول(qabúl)-ا.ف.منته، کبلونه،هرکړه.
قبولی(qabúlÍ)-ص.منبنت.
قبیل(qabÍl)-ا.قام،اولس،زی.
قبیله(qabÍla)-ا. کوړ،ټبر،زیی.
قتال(qitál)-ص.جګړه،وژلون.
قتل(qatil)-ا.ف.وژل،وژله.
قتی(qutÍ)-ا.ډبلی، کتیۍ.
قتیل(qatÍl)-ا.مف.وژلی.
قحط(qaht)-ا.ف.کاخت، کات،اړایی.
قد(qad)-ا.ونه،بر.دړه.
قدوقامت(qaduqámat)- ا.جوړاب،دړوور.
قدکشک(qadkaŝak)- اغباندی،غلنګ، مرغړی.
قدح(qadah)-ا.کټوری.
قدر(qadir)-ا.قدر،پت.

قدرت(qudrat)-ا.ف.وس، واک.
قدس(qudus)-ا.ف.سپیځلتیا، پاکوالی.
قدسیان(qadseyán)-ص. ملکی.
قدغن(qadğan)-ا.ف.پل.
قدم دار(qadamdár)-ص. نیک مرغ.
قدما(qudamá)-ا.جم.اولنی، لرغونی،پخوانی، ړومبنی.
قدوس(qudús)-ص.ع. ډیرسپیځلی،ډیرپاک.
قدوم(qudúm)-ا.جم.راتله، راتلل.
قدید(qadÍd)-ص.لاندی، پرسنده.
قدیر(qadÍr)-ص.وسمن، واکمن.
قدیفه(qadÍfa)-ا.دوپټه،ښادر.
قرا(qurrá)-ص.قاریان، لوستوونکی.
قرابت(qurábat)-ا.ف. چنلوی،نژدی والی.
قرار(qarár)-ا.ف.هوسا،کرار.

قرارداد(qarardad)-ا.م، تړون.
قراری(qararI)-ا.ف. کراری، هوساینه.
قراقوش(qaraqus)-ا. ګربته، سیهنوس.
قرانطین(qarantIn)-ا. ګوره، بډن، شول.
قراول(qarawul)-ا. زخه، نونی، څری، مکور په نښه کول، سرودن.
قرائت(qera?t)-ا.ف. لوست، لوستل.
قرائن(qarayin)-ا.جم. نښی، نښانی.
قرب(qurb)-ا.ف. نږدیوالی.
قربان(qurban)-ا.ف. جاری، دروړی.
قربانی(qurbanI)-ص. هلاله، حاری، اختری.
قرت کردن(qurtkardan)- ا.ف. غړپول، تیرول.
قرچه(qarca)-ا. چتی، چتکی، تروړی، چقر، بچی توره تروړی.
قرح(qarh)-ا. پرهار، زخم.
قرص(qurs)-ا. ټیکلی، څکی، تکی.

قطرات(qatarat)-ا.جم. څاڅکی.
قطره(qatra)-ا. څاڅکی، څاڅی، تراوی.
قطع(qat?)-ا.ف. غوڅ، پری.
قطعا(qata?n)-ق. کرت، هډو، هینکه، حواله.
قطعه(qit?a)-ا. ټکړ، ډګر، مرک.
قطور(qutur)-ص. پریړ.
قطی(qutI)-ا. ډبلی.
قعده(qa?da)-ا.ف. ناسته.
قمر(qamar)-ا. سپوږمۍ.
قفا(qafa)-ا. ورمیږ، څټ.
قفاق(qafaq)-ا.ف. څپړاخه، خاپیړه، چپلاقه.
قفس(qafas)-ا. پنجری، کپس.
قفل(quful)-ا. چړک، کلپ.
قلاب(qullab)-ا. نرګوبنه، نګوش، چنګ.
قلاده(qalada)-ا. غړوندی.
قلاع(qala ?)-ا.ج. کلاوی، قلاوی، قلاګانی.
قلاغ(qalag)-ص. پینبی.
قلب(qalb)-ا. زړه، نشور، کوټه.
قلبی(qalbI)-ص. غلتی، ټګی، درغلتوب.

قلبه(qulba)-ا.یوی،رخت، کلبه.

قلت(qillat)-ا.ف.لږواله.

قلزم(qulzum)-ا.سورسیند، سیندکی،سره بحیره.

قلع(qal?)-ا.ف.شکول،پریکول.

قلعه(qal?a)-ا.کوټ،کلا.

قلنج(qulinj)-ا. پینغ،کلنج.

قلندر(qalandar)-ا.ص.ملنګ.

قلوب(qulúb)-ا.جم.زړونه.

قلیل(qalÍl)-ص.لږ.

قمار(qimár)-ا.جواری.

قماش(qumáš)-ا.ټوکی،ټوته، ټوکر.

قمچین(qamčÍn)-ا.متروکه، قمچینه.

قمری(qumrÍ)-ا.سیلمه، غمبری،کوکو،کوتره.

قمر(qamar)-ا.سپوږمۍ.

قمع(qama?)-ا.ف.پریکول، پریکړه.

قناد(qanád)-ا.ص.کنات، ګوړه ساز.

قناری(qanárÍ)-ا.زیړسوبی.

قناعت(qiná?at)-ا.ف. سکته،سبنه.

قناویز(qanáwez)-ا.رخت، کناویز.

قنداق(qondáq)-ا.کنداغ، لیچ،ورنی،ارنی، غونډک.

قندیل(qandÍl)-ا.چټ ډیوه ډیوټ.

قنغال(qenǧál)ا.چنغول، چنغله.

قو(qú)-ا.بته.

قواره(qawára)-ا.جوله، کړه وړه.

قوال(qawál)-ص.خبرلوڅی، ژبور.

قوال(qawál)-ا.کوال.

قوتان(qotán)-ا.کوتنه.

قوچ(qoč)-ا.هنده،مینده.

قوده(qawda)-ا.غمچه، مرونی،کیړی.

قوس(qaws)-ا.لینده،لنده.

قوغ(qoǧ)-ا.سکروټه.

قوقله(qoqla)-ص.جلبل، لولپه،جوغدی.

قول(qawl)-ا.ف.ویل،وینا، ژبنه،لوز،لاس ورکول.

قولینج (qolenj)-ا.پینیغ.

قوم(qawm)-ا.جم.کام،زی،ټبر.
قوماندان(qomandán)-
ا.ف.بولد،ورک.
قوی(qawÍ)-ص.زورور،
مړوچ،ځانباندی.
قهر(qahr)-ص.غاوری،بره،
غوسه،درد،توغمه.
قهار(qahár)-ص.غاور.
قهرمان(qahramán)-ا.
ص.اتل.
قهقه(qahqah)-ا.ف.کټکی،
کټ کټ،کټهار.
قهوه(qahwa)-ا.یوزه،کاوه.
قی(qay)-ا.ف.کانګه،خوړ.
قیادت(qiyádat)-ا.ف.
بومیا ګلوی.
قیاس(qiyás)-ا.ف.اټکل.
قیافه(qiyáfa)-ا.ف.کړه وړه،
سنتړه،جوله.
قیام(qiyám)-ا.ف.دریدل،
ولاړه.
قیامت(qeyámat)-ا.قیامت،
پاخون،کیامت.
قیچی(qayčÍ)-ا.بیتی.
قید(qayd)-ا.اړتون،بند.
قیر(qÍr)-ا.زرنه،رانخوه،ننزړه.

قیراط(qÍrát)-ا.چټه.
قیزه(qayza)-ا.ملونه.کیزه.
قیسی(qaysÍ)-ا.کیسی.
قیصر(qaysar)-ا.قیصر،کیسر.
قیف(qÍf)-ا.غیپ،کیپ.
قیل وقال(qÍluqál)-
ص.اشول،چغړبه،
هشتومئت،غربیړ.
قیماق(qaymáq)-ا.پیروی،
رش.
قیمت(qÍmat)-ا.بیه.
قین وفانه(qÍnofána)-ا.م.
پانه کونده.
قیود(quyúd)-ا.م.بندونه.
قیوم(qayúm)-ص.فا..
ساتونکی،
ژغورونی،ساتندوی.
قیوم(qayúm)-ا.پاخونی،
د خدای تعالی نوم.

ک

کابل(kābul)-ا. کابل.

کابوس(kābūs)-خپکی.

کابیدن(kābīdan)-ا.ف.
کیندل.

کابین(kābīn)-ا.ولور،
د ښځې مهر.

کابینه(kābīna)-ا. کابینه،
د وزیرانو شورا.

کاتب(kātib)- ص.فا.
لیکونکی.

کاخ(kāx)-ا.مانۍ.

کاذب(kāzib)- ا.فا.
دروغژن،دروغجن.

کار(kār)-ا.چار،کار.

کارآگاه(kārāgāh)- ص.
هوښیار.

کاربند(kārband)ص.اړ.
محتاج.

کانون(kānūn)-ا.اورغالی،
تړولنه.

کارتمام(kārtamām)-
ص.بشپړ.

کار خانه(kārxāna)-ا.
د کار ځای،پخلنځی.

کار خیر(kārixayr)ص.
واده،د خیر خبره،
د واده کنایه.

کار دار(kārdār)-ا.
کار وال،مامور،
د دولت کارمند.

کار ساز(kārsāz)-ا.فا.
کار سمونی،
کار سموونکی.

کار شناس(kāršinās)-
ا.فا.هوشیار.

کار فرما(kārfarmā)-ا.فا.
ګمارونکی،ګمارونی.
کارگاه(kārgāh)-ا.م.
کمپنۍ،کډی،
او بدلو کار ځای.
کاری(kārī)-ص.م.تکړه،
چاری چارو کی.
کارتوس(kārtūs)-ا.آ.
کالتوس،مرمۍ
کارد(kārd)-ا.آ.چوړکی،
چاکو.
کاریز(kārez)-ا.سپرغه.
کاریز کن(kārezkan)-ا.
ف.سپرغه ایستونکی.
کاسب(kāsib)-ا.چاری
چاروکی،چاره کوونکی.
کاست(kāst)-ص.دروغ
درواغ ،درو.
کاستن(kāstan)-ا.ف.
لږول،کمول.
کاسته(kāsta)-ا.لږ شوی.

کاسنی(kāsnī)-ا.سمکی،
یو قسم شین بوټی دی.
کاسه(kāsa)-ا.کونډۍ،
یوقسم لوښی چی
ډوډی په کی خوړل
کیږی.
کاسه سر(kāsayesar)-
ا.مر.کوپړی،کوپی،
د سر کوپړۍ
کاسه لیس(kāsales)-
ص.کاسه ختې.
کاشانه(kāšāna)-ا.کوډله،
کوډل.
کاستن(kāstan)-ا.ف.
مت،کدی.
کاشف(kāšif)-ا.فا.
لوڅوونکی کشفوونکی.
کاظم(kāzim)-ا.زغمونی،
زغمونکی.
کافر(kāfir)-ا.کاپر،بی ایمان،
هغه څوک چی
ایمان نه لری.
کافه(kāfa)-ق.ټول،ګرد،
درست.
کاکا(kākā)-ا.تره.د پلار
ورور.

کاکل(kākul)-ا. څنې.
کاکلی(kākulĪ)-ص. څپور.
کالا(kālá)-ا. ج. کالی، ختی.
کالج(kālij)-لوستځی، ښوونځی.
کالر(kālar)-ا. غاړکی.
کام(kām)-ا. تالو، مریه
کامیاب(kāmyāb)-ص. بریالی.
کامل(kāmil)-ص. بشپړ، پوره.
کان(kān)-ا. معدن، درنګ، (درنګ له ما لګی وړی).
کاواک(kāwāk)-ص. ډډ، ګوګ، پوڅ، بوسن.
کاویدن(kāwĪdan)-ا. ف. کیندل، کینل.
کاوش(kāwiš)-ا. منداېو.
کاه(kā)-ص. وچ وابنه.
کاهش(kāhiš)-ا. ف. لیږیدل، کمیدل.
کهکشان(kahkašān)-ا. آسمان لاره،
کبل(kabal)-ا. کبله، مرغه.

کاهل(kāhil)-ص. کهال، تمبوس، شاړ، جونکړ.
کاهن(kāhin)-ص. توریتی.
کاهیدن(kāhĪdan)-ا. ف. لږیدل، لږوالی، کمیدل.
کاید(kāyed)-ا. ټګ.
کباب(kabāb)-ا. وریت، کباب.
کبر(kibr)-ص. لویی، کبر.
کبک(kabk)-ا. زرکه.
کبک زری(kabkizarĪ)-ص. تنځری، یو قسم ځنګلی مرغه دی.
کبوتر(kabūtar)-ا. کوتره، کونتره.
کبود(kabūd)-ص. نیلی، شین.
کبیر(kabĪr)-ص. لوی، غټ.
کُپ(kup)-ص. کړوپ.
کپتان(kiptān)-ا. ټولی مشر.

کت بانو (katbānū)-ا. میرمن.

کتاب(kitāb)-ا.لیکی کتاب.

کتابت(kitābat)-ص.لیک.

کتاره(katāra)-ا. کټاره میرګنه، کټاری.

کتان(katān)-ا.سونډ،سوڼ، یو قسم ګیاه ده چی له پوټکی ښخه، ټوټه جوړوی.

کتانه(katāna)-ا. کوټنی کوډله.

کتب(katab)-ا.ف.لیکل، نکل کښل.

کتخ(kat'ix)-ا.ننګولی کتغ.

کتکار(katkār)-ا.ترکاڼ، دروزګر.

کتګار (katgār)-ا.ترکاڼ دروزګر.

کجاوه(kajāwa)-ا. انډولی،امبا لی.

کتل(kutal)-ا.غابنی،پیچومی.

کتله ءسنگ(kutlayesang)- کرکنډه،د تیږی یوه ټوټه.

کتیب(katīb)-ا.مف.لیک، لیکلی،کښلی.

کتیبه(katība)-ا.لیک.

کتیران(katīrān)-ا.زرنه نانه.

کثرت(kasrat)-ا.ف. ډیریدل.

کثیر(kasīr)-ص.زښت ډیر.

کج(kaj)-ص.کوږ.

کج بیل(kajbel)- ا. آ. کوږ، پاره،چاری،کره.

کج چشم(kajčašm)- ص،کږینګ، کوږ سترګی.

کجا(kujā)-ق.چیری.

کجل(kajal)-ا.غوږرانجه، رانجه،کجل.

کچالو (kačālū)-ا.پټاټی، آلوګان.

کچکول(kačkol)-ا.
ګنج، کشکول.
کچل(kačal)-ص.هغه
څوک چې پښې يې
کړې وړې وي.
کحل(kahal)-ا.فا.رانجه.
کحال(kahāl)-ا.فا.
رانجه پوري کوونکی
کدبانو(kadbānū)-ا.
ميرمن،ښځه.
کدخدا(kadxudā)-ا.م.
څښتن، کوربه،
د کلي مشر.
کد(kad)-ص.ربړ،زيار.
کدو(kadū)-ا.يو ډول
خيلې بوټي دي،
غټې پاڼې لري او
حاصل يې د هندوانې
کديور(kadewar)-ا.بزګر،
ديکان،
کړيځ،کرونکی.
کذب(kizb)-ص.دروغ،
درواغ.
کرب(karb)-ا.غم.خپګان.
کرباس(karbās)-ا.يو
ډول توټه ده. ...

کرباسه(karbāsa)-ا.
چرمبنکی،څرمبنکی.
کرت(karat)-ا.خل.وار.
کرجفو(karjafū)-ا.مرز،
بودنه.
کر(kar)-ص.کوڼ،هغه څوک
چې په غوږو نه اوري.
کران(karān)-ا.ژی،غاړه،
د درياب غاړه.
کراهت(karāhat)-ا.ف.
کرکه.
کرچ(kirč)-ا.سمه توره،
کريچ.
کرخ(karax)-ص.سوړ،
سوړ شوی ننګولی.
کردګار(kirdagār)-ا.
ډيرونکی.
کردن(kardan)-ا.ف.
کول،کړل.
کردوس(kardūs)-ا.
شمزی،د ملا تير.
کرګس(kargas)-ا.
کجير،
يو ډول مرغه ده.
کرم(karam)-ا.ف.ورکړه،
بخښنه.
کرم(kirm)-ا.چنجی.

کرم پیله(kirmipĺla)-ا.
وریښم چنجی.

کرم شب تاب
(kirmišabtáb)-ا.
اورکی، اوربلکی،اور
اورکی.

کروفر(karofar)-ګډوډي.

کره خر(kura xar)-ا.
کوتی.

کری(kurĺ)-ا.پونده.

کریم(karĺm)-ص.
ښه خوان،میړنی.

کسوف(kusūf)-ا.ف.
لمر تندره،تندره.

کشاکش(kašákaš)-ص.
ځکول لګول.

کشاد(kušād)-ص.ارت.

کشادن چشم
-(kušādaničašm)
ا.م.سترګی خلاسول.

کشال(kašál)-ا.څوړند،
ځړیدلی.

کشاورز(kišāwarz)-
ا.کښی،بزګر.

کشت زار(kištzār)-
ا.کرونده.

کشتن(kuštan)-ا.ف.وژل،
مړ کول.

کشتی گرفتن
-(kuštĪgiriftan)
ا.ف.غیږ نیول،
غیږ ایستل.

کشتی(kištĺ)-ا.بیړی.

کشش(kašiš)-ا.ص.
ځکونه.

کف مال(kafmāl)-ا.م.
سرویلی.

کشف(kašf)-ا.لوځونه.

کشف(kašaf)-ا. کشپ، کاسه ګرپ.

کشمش(kišmiš)-ا.مویز، ممیز.

کشور(kišwar)-ا.سیمه.

کف زدن(kafzadan)-ا.ف.تاکی،چاکی.

کف(kaf)-ځک،جخ.

کف گیر(kafgīr)-ا.کوګیر.

کفاره (kafāra)-ا.توغ.

کفاف(kafāf)-ا.بسنه،بسیا.

کفالت(kafālat)-ص. ضمانه،ضمانت.

کفاندن(kafāndan)-ا.ف. چول.

کفایت(kifāyat)-ا.ف. بسیا،بسنه.

کفیدن(kafīdan)-ا.ف. چودل.

کفت(kift)-ا.اوږه.

کفش(kafš)-ا.پڼه،ګاولی.

کفش دوز(kafašdoz)-ا.م.کوښار.

کفش کن(kafškan)-ا.م.پلوړه.

کفن(kafan)-ا. کفن.

کل(kal)-ص.پک،لینډا.

کل و کور(kalokor)-ص. پکی پمنی.

کلاغ(kalāġ)-ا.کارګه، کاغه.

کلام(kalām)-ا.خبره.

کلاه(kulāh)-ا.خولۍ،تولی.

کلوخ(kulox)-ا.لوټه.

کم بغل(kambağal)-ا.م.خوار،لغړ.

کلاه پوستی(kulohipostī)-
ا. پیخه.
کلبه(kulba)-ا. کډله، کرېږله.
کلچه(kulča)-ا.ف.
څوکیف ټیکلی.
کلک(kilk)-ا. ګوته.
کلکین(kilkīn)-ا. کړکۍ.
کلمه(kalima)-ا. کړ، کړت.
کلوخ کوب (kuloxkob)-
ا.م.لوتمال.
کلوله(kulola)-ص. ګرد،
ګردی.
کله(kalla)-ا. ککره کوتی.
کله پاچه(kalapāča)- ا
کله چرک(kalačarak)-
ا.م.بفوتی.
کله شخ (kalašx)-ا.م.
سرزوری.

کم بخت(kambaxt)-
ص. بد مرغه.
کم بر(kambar)-ص.
لنډ سوری.
کم پیر(kampīr)-ص.
کمتر(kamtar)-ص.لږځه.
کم جان(kamjān)-ا.م.
بوز غنجر.
کلید(kilīd)-ا. کونجی، نوسه.
کلیز(kilīz)-ا.غومبسه.
کم اصل(kamasil)-
ص.ناکجات، پاسو.
ا.م.سروپښی.
کم جرأت(kamjurʔt)-
ا.م.بی زړه.
کم خرد(kamxirad)-
ص.نا پوه. بوډی.
کم خور(kamxor)-ص.
لږخوری..

کم زدن(kamzadan)-

ا.ف.سپکول.

کم طالع(kamtáli?)-

ص.بد مرغه.

کم ظرف(kamzarf)-

ص.پاسو.ناګجات.

کم عقل(kam?ql)-ص.

ناپوه.

کمک(kamak)-قید.لږ څه.

کم کاسه(kamkása)-

ا.م.بینغری.

کم کردن(kamkardan)-

ا.ف.لږول.

کم کم(kamkam)-ق.

ورو ورو.

کم مهر(kammihr)-

ص.کټه میر.

کم نور(kamnūr)-ص.تت.

کم و زیاد(kamoziyād)-

ق.لږ و ډیر.

کم یافت(kamyāft)-

ص.ناویات.

کم حرف(kamharf)-

ص.بی خولی،غلی.

کم حوصله(kamhawsila)-

ص. بی زغمه.

کم هوش(kamhoš)-

ص.نا پوه.

کمان(Kamān)-ا.لینده،

لیندی.

کمان رستم

(kamānirustam)-

ا.م.بلړی تال.

کمر(kamar)-ا.ملا.

کمر بستن(kamarbastan)-

ا.ف. ملا تړل.

کمر بند(kamarband)-

ا.برګ.

کمر چین(kamarčīn)-

ا.م.ګنډنی.

کمر شکسته -(kamarsikasta) ص.ملا ماتی.

کمر کوه-(kamarkoh) ا.م.ګرنګ.

کمرگاه(kamargah)- لنډه.

کمند(kamand)-ا.پړی،رسه.

کمین(kamIn)-ا.حو،پټونی.

کن(kun)-ا.ف.شه،وشه.

کنار(kinar)-ا.ژی،څنډه،غاړه.

کناراب(kinarab)-ا.مکان

کنایه(kinaya)-ا.ف. پیچمی،زونګه.

کنج(kunj)-ا.ګوټ،ګټه.

کنجد(kujid)-ا.کنځله.

کنجدک(kunjidak)- ا.مچپیزه،چوری.

کنجل(kunjul)-صوغونج.

کند شدن(kundsudan)- ا.ف.پخیدل.

کندن(kandan)-ا.ف.شکول.

کنگره(kangara)-ا.کره وره.

کنون(kunun)-ق.اوس.

کو(ku)-حرف.چیری.

کواسه(ka wasa)-ا. کروسی.

کوبیدن(kubIdan)- ا.ف.ټکول.

کوتاه(kotah)-ص.لنډ.

کوچ(koč)-ا.یون،لیږد.

کوچ وبار(kočwabār)-

ا.کډه کوډه.

کوچی(kočĪ)-ا.پونده.

کوچک(kočak)-ص.

کوچنی.

کوچه(koča)-ا.وتی،کوڅه.

کوچه‌گشت(kočagašt) -

ص.کوڅه ډ ب.

کورموش(kormūš)-ا.م.

ږنده مږه.

کوچه گی(cočagaĪ)-

ا.کوڅه وال.

کودک(Kodak)-ا.ماشوم.

کودکستان(kodakistān)-

ا.وړکتون.

کودن(kawdan)-ص.پخ.

کور(kor)-ص.ړوند.

کوزه(koza)-ا.منګی.

کوشش(košiš)-ا.ف.وسه،

،،زیار.

کوشیدن(košĪdan)-

ا.ف.وسه کول.

کوفتن(koftan)-ا.ټکول.

کوه(koh)-ا.غر.

کوهسار(kohsār)-ا.غوربند.

کهن(kuhan)ص.لرغونی.

کهن سال(kuhansāl)-

ص.زوړ.

کهنه(kuhna)-ص.زوړ.

کی(kay)-ح.کله.څه وخت.

کیسه بر(kĪsabur)-

ا.فا.ګنه کپ.

کیش(kiš)-ا.ګروه.

کیفر(kayfar)-ا.هدار.

کیک(kayk)ا.وروه،

زعانځه.

کین(kĪn)-ا.دښمني.

کیهان(kayhān)-ا.نړی،

گ

گادی (gādī)-ا. بګۍ.
گاراج (gārāj)-ا. ګاراج.
گاز (gāz)-ا. زانګو.
گام (gām)-ا. ګام.
گاو (gāw)-ا. غويي.
گهواره (gahwāra)-ا. زانګو.
گپ (gap)-ا. خبره.
گچ (gač)-ا. ګچ.
گدی (gudī)-ا. ګرداګی.
گذشته (guzašta)-ا. ف. تیر.
گرامی (girāmī)-ص. عزیز، دوست.
گربه (gurba)-ا. پیشو.
گرجی (gurjī)-ا. پاپی.
گرداب (girdāb)-ا. م. ګرداو.
گردباد (girdbād)-ا. م. برېبوکۍ
گردش (gardiš)-ا. ف. چکر.
گردن (gardan)-ا. ورمیږ.
گردن بند (gardanband)-ا. م. غاړه کۍ
گرده (gurda)-ا. پښتورګی، بډوړی.
گرسنه (gurisna)-ص. وږی.
گرگ (gurg)-ا. لیوه.
گرمابه (garmāba)-ا. حمام.
گروپ «دسته» (gurūp)-ا. ډله.
گروی (girawī)-ا. ګروی.
گریان (giryān)-ص. ف. ژړا.
گریبان (giraybān)-ا. غاړه.
گریز (gurez)-ا. ف. تښتیدل.
گریس (girīs)-ا. ګریس.
گریه (girya)-ا. ف. ژړا.
گزند (gazand)-ا. ضرر.
گژدم (gaždum)-ا. لړم.

گستاخ (gostấx)-ص. سپین سترګی.

گفتگو (guftugo)-ا.ف. خبری اتری.

گل (gul)-ا. ګل.

گلدوزی (guldozÍ)- ګل ګنډنه.

گلستان (gulestấn)-ا.م. د ګلوونو بڼ.

گلوبند (guloband)-ا.م. غاړه کی.

گلیم (gilÍm)-ا.ټغر.

گنبد (gunbad)-ا.ګنبزه.

گنجشک (gunjišk)- چوغکه چرچڼه.

گندم (gandum)-ا.غنم.

گندنه (gandana)-ا.ګندنه.

گنگ (gung)-ا.ګنګ.

گور (gor)-ا.مړستون قبر.

گودال (godấl)-ا.کنده.

گورستان (gorestấn)- مقبره ا.م.جکګه حظیره.

گوسفند (gosfand)-ا.پسه.

گوش (goš)-ا. غوږ.

گوشت (gošt)-غوښه.

گوشواره (gošwấra)-لښتی.

گوهر (gawhar)-ا.مرغلره.

گهواره (gahwấra)-ا.زانګو.

گیس (gays)-ا.ګیس.

ل

لابد(Lábud)-ق.نا چاره.
لاجرم(lájaram)-ق. ناچاره،هرو مرو.
لاچار(lacǎ́r)-ق.ناچاره.
لازم(lâzim)-ا.فا.لازمه.
لاش(lás̆)-ا.مړځلی.
لاغر(lağar)-ص.ډنگر.
لاف(láf)-ا.برآوده،باتې.
لافیدن(láfīdan)-ا.ف.باتیدل.
لاک(lák)-ا.لاک.
لاکن(lákin)-ح.ر.منگر،خو.
لال(lál)-ا.گنگ،تړ.
لالا(lálá)-ا.دوربه،ځلاند، بیچاونه.
لالائی(láláI)-ص.تاتی، دینگه نیکو.
لاله(lála)-ا.غاټول،غاټوی.
لاله کوهی(lála?ikohI)-ا. ډیدی.
لالی(lálI)-ا.مرغلری.
لامپ(lámp)-لمپه،لمبه.
لامسه(lámisa)-ا.سله،لاسه.
لانه(lána)-ا.ځاله،گنځالی.
لایحه(layeha)-ا.پاڼه،لیک پاڼه.
لایق(láyeq)-ص.وړ.
لئالی(laálI)-ا.مرغلری.
لئیم(la?ym)-ص.ناکجات،پاسو.
لب(lab)-ا.شونډه،شونډې.
لبالب(labálab)-ص.جی په جی،زیی په ژی.
لب دریا(labidaryá)-ا.م. سیند غاړه.
لباس(libás)-ا.کپړه،نمری.
لبلبو(lablabú)-ا.جغندر.
لبنیات(labaniyát)-ا.جم. شودینځ.
لت(lat)-ا.وهنه،ټکونه.

لت کردن(latkardan)- ا.ف.وهل،ټکول.

لته(lata)-ا.زړوکی،خوځوړی.

لج(laJ)-ا.ف.هوده،ځیل.

لجاجت(lajájat)-ا.ف. هوده کول، ځیل کول.

لجام(lajám)-ا.ملونه.

لچ(luč)-ص.لخ،برمند،لوخ.

لچر(lačar)-ص.شتا،لچر.

لچک(lučak)-ا.لوچه،شتا، ځور.

لحاظ(lihaz)-ا.خاپتو،پار.

لحاظ کردن(lihazkardan)- ا.ف. پارکول، خاطر کول.

لحاف(liháf)-ا.برستن،نلتک.

لحد(lahad)-ا.ډودی.

لحظه(l ahza)-ا.شیبه، سترګی رپ.

لحن(lahn)-ا.غاړه،ږغ.

لخت(luxt)-ص.لوخ،لخ.

لخت کردن(luxtkardan)- ا.ف.شوکول،شکول.

لخشک(laxšak)-ا.ځچی.

لخشک کردن -(laxšakkardan) ا.ف.ښنیدل.

لخشیدن(laxšídan)-ا.ف. ښویدل.

لخک(laxak)-ا.چوڼ،چتی، لخک.

لذا(liza)-ح.ر.نو،دی لپاره.

لذت(lizat)-ا.خوند.

لذیذ(lazíz)-ص.خوندنی، خوندور.

لرزه(larza)-ا.ګینی،هرنړی..

لرزیدن(larzídan)ا.ف. ښوریدل،ریږدیدل.

لزوم(luzúm)-ا.ف.لازم والی.

لسان(lisán)-ا.ژبه.

لست(list)-ا.نوم لیک.

لشکر(laškar)-ا.جم.جګړن، لښکر.

لشم(lašim)-ص.ښوی،غرند.

لشمی(lašmí)-ص.ښویتوب.

لطافت(litáfat)-ص. پوست والی.

لطایف(latáyef)-ا.غوری، ښه والی،نری.

لطف(lutf)-ا.ف.لور،پاملرنه.
لطیف(latÍf)-ص.ښه کړونی.
لطیفه(latÍfa)-ص.غوره،ټکاله.
لعاب(lu?áb)-ا.ناړی،لاړی، ړین.
لعبت(lu?bat)-ا.لوبه، نانځکه ،ناوکی.
لعل(la?l)-ا.لال.
لعن(la?n)-ا.ف.پیټ.
لعنتی(la?natÍ)-ص.پیټلی.
لغات(luğát)-ا.جم.ژبی، وراشی.
لغت(به ضم ل)**(luğat)**-ا.ژبه، وراشه،ګړ،ګړت.
لغت(به فتح ل)**(lağat)**-ا.لته، لغته.
لغزش(lagziš)-ا.ف.ښوئیدنه، تغومه.
لغزیدن(lağzÍdan)-ا.ف. ښوئیدل،درغلیدل، تغومل.
لفاظ(lafáz)-ا.فا.خبر لوخی.
لفظ(lafz)-ا.ګړ،ګرت.
لق(laq)-ا.ص.ستغ،نیغ
لق(به ضم ل)(luq)-ا.ص.تاغ، تاغسترګی.
لق زدن(luqzadan)- ا.ف.ځانګی وهل.
لقب(laqab)-ا.وړنوم.
لقمه(luqma)-ا.مړی، نمړی،ګوله.
لک(به فتح ل)**(lak)**-ا.سل زره، لک.
لک(به ضم ل)(luk)-ص پنډ، پرپړ،غټ.
لک شدن(lukšudan)- ص.غټیدل،پنډیدل.
لکنت(laknat)-ص.توړی.
لکه(laka)-ا.توپله،خاپ،تپله.
لگام(lagām)-ا.واګی،ملونه.
لگد(lagad)-ا.لته،لغته.
للمی(lalmÍ)-ا.للمه.
للو(lallo)-ا.تاتی.
لمپ(iamp)-ا.لمپه.
لمحه(lamha)-ا.رپ.
لمس(lams)-ا.ف.لمسکول.
لمیدن(lamÍdan)-ف.پریوتل.
لنگ (به فتح ل)**(lang)**ص.ګود.
لنگ (به کسر)**(ling)**-ا.ښاتګه.
لنگ (به ضم ل)**(lung)**-ا.لنګ.
لنگر(langar)-ا.درن.

لنگو ته(langota)-ا.لنگوټی.
لنگی (lungI)-ا.ډینگی،
مندوسه،لنگی.
لنگیدن (langIdan)ف.
نکوښیدل،گوډ تلل.
لو اء(liwá)-ا.رپی،جنډه،
جنډی.
لوبیا (lobyá)-ا.لوبیا،کرځی.
لوث(laws)-ا.ص.ککړتیا.
لوح(lawh)-ا.پټ.
لوده(lawda)-ص.کجاوه.
لوکس(loks)-ص.لوکس.
لولاندن(lolándan)-
ف.رغړول،تولول.
لوله(lola)-ص.توته،درمه.
لوءلوء (lo?lo?)-ا.مرغلره.
لون(lawn)-ا.رنگ.
لهذا(lihazá)-ح.ر.ځکه،دی
لپاره.
لهجه(lahja)-ا.وراشه.
لهو و لعب(lahwola?ab)-
ا.ص.لولی لالی.

لیاقت(liyāqat)-ص.وړوالی.
لیث(lays)-ا.زمری،مزری.
لحاظ(lihaz)-ا.ف.ملاحظه،
پار،خاطر.
لیدر (lIdar)-ا.مشر.
لیسانس(lesáns)-ا.لیسانس.
لیست(lest)-ا.نوم لیک،
لست.
لیسیدن(lesIdan)-ا.ف.څټل.
لیف(lIf)-ا.منځولی،ماله.
لیف لیف(lIf lIf)-ا.ف.
رښکی رښکی،
هنډی هنډی.
لیک(lek)-ح.ر.منګر،خو.
لیکن(lekin)-ح.ر.منګر،خو.
لیل(layl)-ا.شپه.
لیمو (lImo)-ا.لیمو،لیمبو.
لین(layn)-ا.لیکه،خیره،لین.

م

ما(mā)-ص.مونږ ، موږ.
مابعد(māba?d)-ص.وروسته.
مابین(mābayn)-ا.منځ .
ماجری(mājrā)-ا.ف.پیښه.
مادون(mādūn)-ص.لاسلاندی.
مافوق(mâfawq)-ص.پورته.
ماورا(māwrā)-ص.پرته.
ماتم(mātam)-ا.ویر،سوتکه.
ماچ(māč)-ا.مچه،مچکه.
ماده(māda)-ا.ښځه.
مادیان(mādyān)-ا.اسپه.
مار(mār)-ا.منگور،مار.
ماست(māst)-ا.مستی.
ماش(māš)-ا.مۍ.
ماکیان(mākyān)-ا.چرگه.
مال(māl)-ا.مال.
مالیدن(mālĪdan)-ا.ف.
سولول،موږل.
ماما(māmā)-ا.نیایی.

مامور(māmūr)-ا.مارلی،
گمارلی.
مانده گی(māndagĪ)-ص.
ستړیا،ستومانی.
مانند(mānand)-ا.ورته،
غوندی،لکه.
ماه(māh)-ا.سپوږمۍ.
ماهتاب(māhtāb)-ا.سپنکی،
اوږمۍ،سپوږمۍ.
ماهر(māhir)-ص.کانی،کاکړ.
ماهی(māhĪ)-ا.کب،ماهی.
ماهیت(māheyat)-ا.نوږی،
نوغی.
مبادله(mubādila)-ا.ف.
بدلون،بدل.
مبارک(mubārak)-ص.بختور،
نیک مرغ.
مبالغه(mubāliğa)-ا.ف.
دوزه،مبالغه.

متبسم(mutabasim)-ص.فا.
موسیدونکی،
خنداکوونکی.
مبنی(mabnī)-ا.بنست،تاداو.
مبهم(mubham)-ص.مف.
درمغول،نامعلوم
مبهوت(mabhūt)-ص.ف.
ترهور،هدیان.
متابعت(mutābi?at)-ا.ف.
سوانګلوی.تابعداری
متأثر(muta?ser)-ا.فا.
اغیزلی،نتکی.
متأخر(muta?xir)-ا.فا.ورستنی.
متاهل(mutahil)-ص.فا.
عیال داره.
متبرک(mutabarik)-ص.
فا.کجیر،ښادمن.
متجاوز(mutajāwiz)-ا.
فا.تیری کوونکی.
متجلی(mutajalī)-ا.ف.
ښکاره،روښانه.
متحد(mutahid)-ا.فا.یولاسی.
متحرک(mutaharik)-ا.
فا.زعمونکی،پیخونکی.
متحیر(mutahayir)-ا.فا.
هریان،ترهور.

متخاصم(mutaxāsim)-ا.
فا.دشمنی کوونکی،
میرڅی کوونکی.
متخصص(mutaxasis)-
ص.فا.لاس لرونکی،
کانی،تاکو.
متخلف(mutaxalif)-
ا.فا.غاړغده ونکی.
متداول(mutadāwil)-ا.
مف.اوړداندی.
متدین(mutadayin)-ا.فا.
منی،دیندار.
مترجم(mutarjim)-ا.فا.
ترجمان،ژبالون.
متردد(mutaradid)-ا.فا.
تلولی،دوه زړ ی.
متشابه(mutašābh)-ا.فا.
سره ورته.
متشرع(mutašari?)-ا.فا.
دین پالونکی،
په شریعت برابر.
متشکر (mutašakir)-ا.فا.
ښمنی،ښکر کوونکی.
متصوف(mutasawif)-ا.
فا.صوفی،عارف.

متضرر (mutazarir)-ا.فا. تاوانی شوی.

متضمن (mutazamin)-ا.فا.په ترڅ کښې لرونکی.

متظاهر (mutazāhir)-ا.فا.ځان ښکاره کوونکی.

متعادل (muta?ādil)-ا.فا. انډول.

متعال (muta?āl)-ص.لوړ.

متعجب (muta?jib)-ا.فا. هريانيدونکی، تعجب کوونکی.

متعدد (muta?did)-ص.ډير، تريوه زيات.

متعرض (muta?ariz)-ا.فا. بريد کوونکی، تيری کوونکی.

متعلم (muta?lim)-ا.فا. زده کوونکی،زده کړی.

متغير (mutağayir)-ا.فا.اوښتونکی، اوړيدونکی.

متقاعد (mutaqā?id)-ا.فا. ځای ناستی.

متقی (mutaqī)-ا.فا.منی، پاليال.

متکامل (mutakāmil)-ا.فا.بشپړ.

متکبر (mutakabir)-ا.فا. مرغوری، کبرجن.

متکلم (mutakalim)-ا.فا. ګړيدونکی،رېړوونکی.

متلاطم (mutalātim)-ا.فا. څپان.

متناسب (mutanāsib)-ا.فا.سره ورږ.

متنوع (mutanawi?)-ا.فا. رازراز،بنه بنه.

متواتر (mutawātir)-ا.فا. پرله پسی.

متوازن (mutawāzin)-ا.فا.انډول،هم توله.

متوسط (mutawasit)-ا.فا.مينځوی،مينځګوره، مينځګړی.

متوفی (mutawffā)-ا.مف. مړشوی.

متوقف (mutawqf)-ا.فا. تيکاويدو نکی، تميدونکی.

متولد(mutawalid)-ا.فا. زیږیدلی،ذوکړی.

متیقن(mutayaqin)-ا.فا. باورکوونکی.

مثلاً(masalan)-ق.لکه.

مثلث(musallas)-ا.دری څنډی،دری کنجه.

مثمر(musmir)-ا.فا.ګټور.

مجالس(majālis)-ا.ج.ټولنې، مرکې.

مجاور(mujāwir)-ا.فا. همسایه،ګاونډی.

مجاهدت(mujāhidat)- ا.فا.غزاکول.

مجبور(majbūr)-ا.مف. ناچار،اړاند،اړوتلی.

مجدد(mujadad)-ا.فا. سرله نوی،سرله سره.

مجروح(majroh)-ا.مف. ټپی،پرهارژلی.

مجرم(mujrim)-ا.فا.ګرم، اوبالی.

مجلس(majlis)-ا.ټولټون، ټولنه،ګډی.

مجمع(majma?)-ا.ټولټون، وستل.

مجموع(majmo?)-ا.مف. ټول شوی،غونډ.

مجنون(majnūn)-ص.خروه، لیونی.

محاربه(mahāriba)-ا.ف. جګړه،جګار.

محاسبه(mahāsiba)-ا. ف.شمیرل.

محاسن(mahāsin)-ص. ښیګنې.

محافظت(mahāfizat)-ا. ف.ساتنه،پیره کول، زمیرنه.

محتاجي(muhtajī)-ص.اړتیا.

محبت(muhabat)-ا.ف.مینه.

محترم(muhtaram)-ا.مف. ښاغلی.

محضر(mahzar)-ا.ټولټون.

محکم(mahkam)-ص. ټینګ،کلک.

مختصر(muxtasar)-ا. مف.لنډ.

مختلف(muxtalif)-ا.فا. اختلاف کوونکی، بیلیدونکی.

مخلوط(maxlūt)-ا.مف.
گډشوی،لړلی شوی.
مخلوق(maxlūq)-ا.مف.
پنځیدلی،پیداشوی.
مداخله(mudáxila)-ا.
فلاس وهل.
مدام(mudám)-ا.تل.
مدعی(muda?Ī)-ا.فا.
غوښتونکی،ادعاکوونکی.
مراتب(maratib)-پوړی،پتی.
مراجعت(murāji?at)-
ا.ف.راگرځیدل،
راستیندل.
مربوط(marbūt)-ا.مف.تړلی،
آسته شوی.
مرد(mard)-ا.نر.
مردن(murdan)-ا.ف.مړل،
مړکیدل.
مرض(maraz)-ا.ناجوړی،
ناروغی.
مرغ(morğ)-ا.الوتونکی.
مرغابی(morğābĪ)-ا.هیلی،
مرغاوی.
مرگ-
(marg)ا.مړنیه،مرگ،
مرگی.

مزه(maza)-ا.خوند.
مسافر(musáfir)-ا.فا.پردیس،
مساپر.
مساوی(masāwĪ)-ص.سم،
سره برابر.
مستقیم(mustaqĪm)-
ص.سم،نیغ.
مسجد(masjid)-ا.جمات.
مسکن(maskan)-ا.تون،ځای.
مسؤول(mas?ūul)-ا.مف.
پوښتیدلی،پوښتلی.
مشت(mušt)-ا.سوک.
مشرق(mašriq)-ا.ختیځ،
لمرخاته.
مشغول(mašğūl)-ا.مف.
بوخت.
مشکل(muškil)-ا.ص.گران،
سخته.
مضر(muzir)-ا.فا.
ضرر رسونکی،
ضرری بدوړی.
مطبخ(matbax)-ا.پخلنځی،
پخلینځی.
معالجه(m?álija)-ا.ف.
دارو کول.
معاف(ma?áf)-ا.ف.پل،بخښلی.
معاون(ma?áwin)-ا.فا.
مرستیال،مرستی،ملاتړ.

معاهده(ma?āhida)-ا.ف.
تړون،بنډڼ.
معرفت(m̃?rifat)-ا.ف.
پيژندګلوی،پيژاندنه.
معلم(ma?lim)-ا.فا.استاد،
ښوونکی.
مغاره(mağāra)-ا.خوده،پنوزه.
مغاير(mağāIr)-ص.بيل.
مغرب(mağrib)-ا.لويد يځ.
مغلوب(mağlūb)-ا.مف.
جر،لر،بګړ.
مفت(muft)-ص.وړيا،خوشی.
مفهوم(mafhūm)-ا.مف.
پوهول شوی.
مقابر(maqābir)-ا.هديری.
مقابل(muqābil)-ص.بډه،
مخی،دخی.
مقاربت(muqāribat)-ا.
ف.سره نژد يکيدل.
مقاله(maqāla)-ا.ف.مضمون.
مقام(muqām)-ا.ځای،تيک.
مقبره(maqbara)-ا.هديره،
مړستون.
مقاومت(muqāwimat)-
ا.ف.تينګيدل،تميدل،
سره برابری کول.
مقتول(maqtūl)-ا.مف.وژلی.

مقدس(muqadas)-ص.
سپين،سپيڅلی.
مقرر(muqarar)-ا.مف.ټاکلی.
مقصود(maqsūd)-ا.مف.
برغه،اړه.
مقطر(muqa tar)-ا.مف.
څاڅکی،څاڅکی.
مقلب(muqalib)-ا.فا.
اړولی،اوښتلی.
مقلد(muqalid)-ا.فا.تقليد
کونکی.
مقيم(muqĪm)-ا.فا.ميشت،
اوسيدونکی.
مکاتب(جمع مکتب)(makātib)-
ا.ښوونځی.
مکاتيب(makātĪb)-ا.ليکونه.
مکارم(makārim)-ا.ښيګڼی،
ښيګړی.
مکتب(maktab)-ا.ښوونځی.
مکان(makān)-ا.ځای.
مکتوب(maktūb)-ا.مف.
ليک.
مکلف(mukalaf)-ص.
په ځان پوهيدلی.
مکرر(mukarar)-ا.مف.

بیابیا.

مکروب(mikrob)-ا.
مکروب،جراثیم.

مکعب(muka?ab)-ا.مف.
شپږمخیځ.

مکمل(به فتح م)(mukamal)-
ا.مف.بشپړ،پوره.

مکنون(maknūn)-ا.مف.
پټ،پوښلی.

مگس (magas)-ا.مچ.

ملاح(mal.āh)-ا.ماڼگی،ماڼو.

ملاحت(malāhat)-ا.ف.
ملڅکینه.

ملاحظه(mulāhiza)-ا.ف.
کتنه،پام.

ملازم(mulāzim)-ص.چوپړی،
دربه.

ملاطفت(mulātifat)-
ا.ف.نرمی کول،
مهربانی کول.

ملاقات(mulāqāt)-ا.ف.
سره کتل،سره ورتله.

ملال(malāl)-ا.ف.خپگان،
خواشینی.

ملالت(malālat)-ا.ف.
خپگان،خواشنی.

ملامت(malāmat)-ا.ف.
زورل،تره تېل.

ملایم(mulāem)-ص.پوست.

ملت(millat)-ا.ولس.

ملی(millī)-ا.ص.قومی،ولسی.

ملخ(malax)-ا.ملخ ،نک.

ملقب(mulaqab)-ا.مف.
لقب ورکړی شوی.

ملک(malik)-ا.پاسوال،ټولواک.

ملکه(malika)-ا.شاه میرمنه.

ملل(milal)-ا.ولسونه.

ململ(malmal)-ا.ململه،خاسه.

ملنگ(malang)-ا.ملنگ.

ملوک(mulūk)-ا.پاسوالان،
ټولواکان.

ملول(malūl)-ص.خپه.

ملون(mulawan)-ا.مف.
رنگیځ،رنگینه.

ملی(mulī)-ا.ملی،ترپ.

ممتنع(mumtani?)-ا.فا.
ناشوده،ناممکن.

ممد(mumid)-ا.فا.مرستیال،
مرسته کونکی.

ممکن(mumkin)-ص.کیدونکی،
امکان لرونکی.

ممنون(mamnūn)-ا.مف. خوښ،پاسلونی.
ممنوع(mamno?)-ا.مف. منه شوی،ستون شوی.
من(man)-ض.زه،ما.
منابر(manābir)-ا.دریځونه.
منابع(manābi?)-ا.چینی.
مناجات(munājāt)-ا.ف.خواله.
مناسب(munāsib)-ص. وړ،باب.
مناسبت(munāsibat)-ا. ف.سره ورته.
مناصب(manāsib)-ا.منصبونه.

مناصفه(manāsifa)-ا.ف. نیمول،نیمایی کول.
منافع(manāfi?)-ا.گټی.
منبر(munbar)-ا.دریځ،مومبر.
منتخب(muntaxib)- ا.فا.غوره کونکی، خوښونکی.
منتخب(muntaxab)- ا.مف.غوره شوی، خوښ شوی.
منتشر(muntašir)-ا.فا.خپور.

منتها(muntahā)-ا.مف.پای.
منجم(munajim)-ا.فا.ترویتی.
منجمد(munjamid)-ص. کنگل.
منحرف(munharif)-ا.فا.کوږ، دیونده.
منحصر(munhasir)-ص. ترلي.
منحل(munhal)-ص. ویلیدل،اوبه کیدل.
منزلت(manzilat)-ا.قدر، درناوی،مرتبه.
منسوب(mansūb)-ا.مف. نسبت ورکړی شوی.
منشاء(manšā?)-ا.منشه،وریځی.
منصب(mansab)-ا.رتبه، منصب.
منطبق(mantabiq)-ص.سم،برابر.
منطقه(mantaqa)-ا.سیمه، ولکه.
منظره(manzara)-ا.ننډرتون، نندارځی.
منظور(manzūr)-ا.مف. کتلی،کتل شوی.
منفذ(manfaz)-ا.سوری.
منفصل(munfasil)-ا.فا. بیل،جلا.

منفعت(manfi?at)-ا.ګټه، برغه.

منفی(manfī)-ص.نیست کړی شوی.

منقبت(munqabat)-ا. ستاینه.

منقسم(munqasim)-ا. فا.ویشل شوی.

مقلب(mu qalib)-ا.فا. چپه،نسکور.

منور(munawar)-ص.روڼ، روشانه،بل.

منوط(manūt)-ا.مف.بند، تړلی،ځوړند.

منهدم(munhadim)-ص. وران،نړیدلی،ړنګ.

مواد (mawād)-ا.نوری،مادی.

موازنه(mawāzina)-ا.ف. انډول،بودګان.

مواشی(mawāšī)-ا.خاروی.

مواظبت(mawāzibat)-ا. ف.تل کړنه.

موانع(mawāni?)-ا. بنبګولی،ستونځی.

مؤدب(moodab)-ا.فا. روزونکی،ادب ورکونکی.

موجب(mawjib)-ا.فا. پاسونه،سوب.

موجز(mújaz)-ص.لنډ.

موچی(močī)-ا.فا.چمیار، موچی.

مودت(muwaddat)-ا.ف. خپلوی.

مؤذن(moʾazin)-ا.فا. آذان کونکی.

مور(mūr)-ا.میږی.

مورچه(mūrča)-ا.میږی.

مورخ (muwarix)-ا.فا. تاریخ لیکونکی.

موزه(moza)-ا.موزه.

موسوم(mawsūm)-ا.مف. مهال.

موسیچه(mūsīča)-ا.سرکښی، سره پوختکه.

موش(mūš)-ا.مږک.

موصوف(mawsūf)-ا مف.ستایلی،ستایل شوی.

موضع(mawzi?)-ا.مف. ځای،

موضوع(mawzo?)-ا.مف. باب،مقصد.

موظف(mowazaf)-ص.ګمارلی.

موعد(maw?id)-ا.نیته،موده.
موعظه(maw? iza)-ا.
پند،نغته.
موفق(mowafaq)-ص.
کامیاب،بریالی.
موفقیت(mowafqiyat)-ا.
ف.بریالیتوب.
مونس(monis)-ا.فا.ذړه
سودی،زړه دمی.
موی(moy)-ا.ویښته.
مه(mah)-ا.ورمکی.
مه(به کسر م)(mih)-ا.مشر،ستر.
مهاجرت(muhájirat)-
ا.ف.پردیس توب،
ماجرتوب.
مهتاب(mahtáb)-ا.ورمکۍ،
سپوږمۍ.
مهر(mihr)-ا.مینه.
مهر(mihr)-ا.لمر.
مهربان(mihrabán)-ص.
پیرزوکونکی،لورونکی.
مهم(muhim)-ص.سترکار،
لوی کار.
مهمان(mihmán)-ا.ص.
میلمه،ولمه.
مهمل(muhmal)-ص.چټی،
اندته.
مهیا(muhayá)-ص.سمبال،تیار.

مهیب(muhÍb)-ص.ترهند،
ترهناک،ویر ونکی.
می(may)-ا.شرا ب.
میان(miyán)-ا.منځ.
میت(mayet)-ا.مړی.
میخ(mex)-ا.موږی،میخ.
میدان(maydán)-ا.ډاگ،
میدان.
میده(mayda)-ص.وړ،میده.
میر(mÍr)-ا.ص.مشر.
میرزا(merzá)-ا.ص.ښاغلی،
لیکونکی.
میراث(mÍrás)-ا.پاته مړ ی،
وریشون.
میزبان(mezbán)-ص.کوربه.
میعاد(mÍ?ád)-ا.نیته،وعده.
میغ(meğ)-ا.اوریځ ، مرغانه.
میل(mayl)-ا.ف.هڅه،خوښه.
میل(mÍl)-ا.سلی،میل،لوړی.
میلاد(mÍlád)-ا.زیږده،
زیږدی وخت.
میله(melah)-ا.میله.
میوه(mewah)-ا.میوه.
میهن(mayhan)-ا.وطن.

ن

نا(ná)-د نفی علامت په دری او پښتو ژبه کی.
نا آرام(nāārām)-ص.پلتند، شرند.
ناامید(nāomÍd)-ص.نهیل، نامیده.
نااهل(náahl)-ا.بی ادبه.
نا بالغ(nábāliğ)-ص.ایلوځ، (خوګیالی)زنانی(مروت).
نابکار(nábakár)-ص.خوشی.
نابلد(nābalad)-ص.ناړیک.
نابود(nábúd)-ص.ورک، تری تم.
نابینا(nábÍná)-ص.ړوند.
ناپاک(nápák)-ص.ناولی، چټل.
ناپدید(nāpadÍd)-ص.ناپیت، لړغونی،الوینا.

نا توان(nātawān)-ص. خوار ځاکی،بی سیکه.
ناجور(nājor)-ص.ناروغه.
ناچار(nāčār)-ص.ناکامه، بیزاوه،اړوتلی.
ناچیز(nāčÍz)-ص.خشی، بابیره،نکسی.
ناحق(nāhaq)-ص.نرناک، برناک.
نا خلف(nāxalaf)-ص. نا اهله،ناوړه.
نا خوش(nāxoš)-ص.خپه.
نادار(nādár)-ص.خوار، ککی،نیستمن.
نادرست(nādurust)-ص.مات.
نادان(nādán)-ص.ناپوه.
ناروا(nārawá)-ص.ناروا.
ناسزا(nāsazá)-ص.ناوړه، نااهله.

ناشد(nāšud)-ص.ناشوده، ناشونکی.
نا فهم(nāfahm)-ص.ناپوهه.
نا قابل(nāqābil)-ص. ناوړی،ناپیوړی.
ناکام(nākām)-ص.نیمه خوا، پسیازه.
ناکس(nākas)-ص.ناکجات، پاسو.
ناگزیر(nāguzIr)-ص.ناچار، ص.مجبور.
ناگوار(nāguwār)-ص. بد خونده.
نالایق(nālāyeq)-ص.ناوړه.
نامرد(nāmard)-ص.اجړا، مادنګی،نربښځی.
نا مرغوب(nāmarğub)-ص.نا خوښه.
نا مناسب(nāmunāsib)-ص.ناوړ.
نا مهربان(nāmihrabān)-ص.کته میره.
نایاب(nāyāb)-ص.ناویاب، نایابه.
نابغه(nābiğa)-ص.ونلی،اتل.

ناجو(nājo)-ا.نښتر،ځنغوځی.
ناجی(nājI)-ا.فا.بچ،ژرغولی.
ناحیه(nāhiya)-ا.لته،ډکره، ولکه.
ناخدا(nāxodā)-ا.مانګی.
ناخن(nāxun)-ا.نوک.
ناخن گرفتن(nāxungriftan)-ا.ف.نوکان اخیستل.
ناخن گیر(nāxungIr)-ا.نوکریزی.
نادر(nādir)-ص.ناویاب، نادره،نایاب.
نادم(nādim)-ص.پښیمانه.
نار(nār)-ا.اور.
نارنج(nāring)-ا.ګمبیری،نارنج.
نارنجی(nāringI)-ص.ډت، ګمبیری.
نارنجک(nārinJak)-ا.لاسی بم.
نارپال(nāryāl)-ا. کوپره.
ناز(nāz)-ا.ناز،مکیز.
ناز پرورد(nāzparward)-ص.مف نازولی.
نازبو(nāzbo)-ا.کشمالی،ببری.
نازک(nāzuk)-ص.تنکی، نازک،نروځکی.

نازکی(**názukĪ**)-ص.تنکي والي،نرو خکتوب.

نازل(**nāzil**)-ا.فا.کښته کېدونکی.

نازنین(**nāzanĪn**)-ص.نیازمینه.

نازیدن(**názĪdan**)-ا.ف. کرشمه کول، نخره کول.

ناسوت(**nāsút**)-ا.نړۍ.

ناشتا(**nāšta**)-ا.سپناری.

ناشی(**nášĪ**)-ص.بوتیدونکی، پیدا کیدونکی.

ناصح(**nāsih**)-ا.فا.پندور کونکی.

ناصر(**nāsir**)-ا.فا.سیلګری، مرستي،مرستوال.

ناطق(**nātiq**)-ا.فا.ویونکی،ویان.

ناظر(**nāzir**)-ا.فا.کتونکی، لیدونکی.

ناف(**nāf**)-ا.نوم.

نافذ(**nāfiz**)-ا.فا.چلیدونکی.

نافع(**nā?Ī?**)-ا.فا.ګټه ور.

ناقص(**nāqis**)-ص.نیمګړی، نینګی.

ناقض(**nāqiz**)-ا.فا.ماتونکی.

ناقل(**nāqil**)-ا.فا وړونکی.

ناقوس(**nāqús**)-ا.ږغبزی، جرنګانی.

ناقه(**nāqa**)-ا.اوښه.

ناک(**nāk**)-ا.علامه د اتصال، ناک،غورمنه.

ناکح(**nākih**)-ا.فا.واده کونکی،نکاح کونکی.

ناگاه(**nāgāh**)-ق.ناڅاپه، ناګمانه.

نالش(**náliš**)-ا.ف.زګیروی، زبیرګی.

ناله(**nāla**)-ا.کوکاره،سوزه.

نالیدن(**nālĪdan**)-ا.ف.سوری کول.

نام(**nām**)-ا.نوم.

نامبرده(**nāmburda**)-ص. نوموړی.

نامزد(**nāmzad**)-ا.ص په نامه.

ناموس(**nāmūs**)-ا.پت،ننګ،ست.

نامه(**nāma**)-ا.لیک.

نامی(**nāmĪ**)-ص.نومیالی،نامتو.

نامی(**nāmĪ**)-ا.فا.نوکیدونکی، وده کونکی.

نان(**nān**)-ا.ډوډۍ،مړۍ.

نان جواری(**nānijawārĪ**)- ا.سکړک،ګلولی.

نانده(nándih)-ص.ډوډی مار.
نان روغنی(nániroğanÍ)-ا.م.روغانی.
نان فطیر(nánifatÍr)-ا.م.چغمته،پتیره.
ناوک(náwak)-ا.غشی،شتی.
ناهید(náhÍd)-ا.کوپ.
نای(náy)-ا.شپیلۍ.
نایل(náyel)-ا.فا.میندونکی.
نبات(nabát)-لامبات،نبات.
نبات(nabát)-ا.وابنه.
نبرد(nabard)-ا.جګړه.
نبوت(nabúwat)-ا.ف.نبوت،استاځتوب.
نبوغ(nubúg)-ا.ف.اتل توب،اتلوله.
نبی(nabÍ)-ص.دخدای استاځی.
نبیره(nabÍra)-ا.کودی.
نتیجه(natÍja)-ا.وتلی.
نثر(nasir)-ا.ف.نثر.
نجابت(nijábat)-ا.ف.اسیلتوب.
نجات(niját)-ا.ف.ژغورنه،خلاصیدنه.
نجار(najár)-ا.ترکاڼ.
نجبا(nujabá)-ص.اسیلان.

نجس(najis)-ص.چټل،ناولی.
نجم(najim)-ا.ستوری.
نجوا(najwá)-ا.ف.خواله.
نجوم(جمع نجم)(nujúm)-ا.ستوری.
نجومی(nujúmÍ)-ا.ف.نجومی،ترویتی.
نجیب(najÍb)-ص.اسیل.
نحس(nahs)-ص.بد مرغی،بد شاګومی.
نحیف(nahÍf)-ص.خوارځنګر.
نخاش(naxás)-ا.ص.نخاش.
نخست(naxust)-ا.ړومبی،لمړی.
نخستین(naxustÍn)-ا.ړمبنی.
نخل(naxil)-ا.کجوره،خرماونه.
نخود(naxud)-ا.چڼه.
نداء(nidaʔ)-ا .ف.غږ،ږغ.
نداف(nadáf)-ا.ف.ډینداپ،غړغمبک.
ندامت(nidámat)-ا.ف.پښیمانی.
ندرت(nudrat)-ا.ف.ناویات.
نذر(nazir)-ا.ف.منښته.
نر(nar)-ص.نر.
نرگاو(nargáw)-ا.غویی،غخکی.
نراد(narád)ص.کاغ.
نرخ(nirx)-ا.نرخ.

نرد(nard)-ا.ګټی.
نردبان(nardbān)-ا.زینه.
نرگس (nargis)-ا.نرګس، زرپ.
نرم(narm)-ص.پوست.
ملایمی(nulāemĪ)-ص. پوستوالی.
نزاع(?nizá)-ا.ف.لانجه.
نزاکت(nizákat)-ا.نزاکت.
نزد(nazd)-ا.څخه.
نزده(nuzda)-ا.نولس.
نزدیک(nazdĪk)-ا.ص.نږدی.
نزله(nuzla)-ا.څاک،نیمسری.
نزول(nuzúl)-ا.ف.کوزیدلی، ښکته کیدل.
نزهت(nazhat)-ا.ف.پاکوالی.
نژاد(nižād)-ا.ختیه،اسل.
نساج(nasáj)-ا.ص.اودونکی، ګنیوال.
نساجی(nasáJĪ)-ا.اودنه.
نسب(nasab)-ا.ختیه ،پښت.
نسترن(nastaran)-خرچ.
نسخه(nusxa)-ا.نسخه.
نسرین(nasrĪn)-ا.پړواری.
نسل(nasil)-ا.ځخته،ذوزات.

نشاط(nišāt)-ص.خوشالتیا، خشالی.
نشان(nišān)-ا.پیلامه،نښه.
نشاندن(nišāndan)-ا.ف. کښینول،کینول.
نشستن(nišastan)-ا.ف. کښینتل،کنینل.
نشه(nisa..)-ص.سربډال،نشه.
نشیمن(nisĪman)-ا.دناستځی.
نصاب(nisāb)-ا.بنسټ.
نصایح(جمع نصیحت) (nasāeh)-ا.پندونه.
نصب(nasb)-ا.درول،بکول.
نصر(nasr)-ا.ف.مرسته کول.
نصرت(nasrat)-ا.ف.مرسته.
نصف(nisf)-ا.نیمائی.
نصیحت(nsĪhat)-ا.ف. پند ښنه کوم.
نطاق(natāq)-ا.کړاوی،ویاند.
نظارت(nizārat)-ا.ف.کمل، سیل.
نظافت(nizāfat)-ا.ف.پاکوالی.
نظر(nazar)-ا.ف.کاته.
نظم(nazm)-ا.ف.پیل،سندره.
نظیر(nazĪr)-ص.ساری،کور.
نظیف(nazĪf)-ص.پاک.

نعره(na?ra)-ا.کوکاره،چغه.
نعش(na?š)-مړی،درنگه.
نعل(na?l)-ا.نال.
نعلبکی(na?lbakI)-ا.نالبکی.
نغمه(nagma)-تن ننا،غږ.
نفاق(nifaq)-ا.ف.اړغیړنه،نفاق.
نفر(nafar)-ا.سړی.
نفرت(nifrat)-ا.کرکه.
نفرین(nafrIn)-بنیرا.
نفس(nafas)-ا.سا.
نفع(naf?)-ا.گټه.
نفقه(nafaqa)-ا.شومه،ارکانه.
نفیس(nafIs)-ص.گران،قیمتی.
نقاب(niqab)-ا.مخپوټی،ادنی.
نقاد(naqad)-ص.کره کونکی.
نقاش(naqaš)-ص.کښیدگر، نقاش.
نقب(naqb)-ا.ف.لغم،کندر.
نقره(nuqra)-ا.سپین زر.
نقش(naqš)-ا.ف.کښیده،موس.
نقطه(nuqta)-ا.ټکی.
نقل(به فتح ن)(naql)-ا.ف.لیږدل.
نقل(به ضم ن)(nuql)-ا.نقل.
نکاح(nikah)-ا.نکاح.
نکتایی(niktayI)-ا.غاړپټی.
نکو(niko)-ص.ښه.
نکوهش(nikohiš)-ا.ف. ترټنه،زورنه.
نگارش(nigariš)-ا.ف.لیکنه.
نگاه(nigah)-ا.ف.کتل.
نگون(nigun)-ص.نسکور.
نگهبان(nigahban)- ا.ص.زمیری،ساتندوی.
نگین(nigIn)-ا.غمی.
نم(nam)-ا.نو،زیم.
نمناک(namnak)-ص. نوجن،ناوده.
نماز(namaz)-ا.لمونځ،مونځ.
نمایان(numayan)-ص.فا. اوځار،ځرگند.
نمایش(numayeš)-ا.ف. ښکارونه
نمد(namad)-ا.نیمخی،کواسته.
نمک(namak)-ا.مالگه.
نمکین(namakIn)-ص.ن. مالگن،مالگین.
نمو(numo)-ا.ف.وده.
نمودن(namudan)- ا.ف.ښودل.
ننگ(nang)-ا.غور،ننگ، پیغور.
ننه(nana)-ا.مور.

نو(naw)-ص.نوی.
نورس(nawras)-ص.خرندی.
نوا(nawā)-ا.غږ.
نوازش(nawāziš)-ا.ف.
لوساینه،دلاساینه.
نواسه(nawāsa)-ا.لمسی،
مسی.
نوبت(nubat)-ا.وار،رون.
نوت(not)-ا.نوټ،لوټ.
نوحه(nawha)-ا.سانده،انبول.
نورانی(nūrānI)-ص.روڼ.
نوش(noš)-ا.ف.شومل،چښل.
نوشتن(niwištan)-ا.ف.لیکل.
نوشیدن(nošIdan)-ا.ف.
چښل،څکلا،شومل.
نوع(naw?)-ا.ډله.
نوکر(nokar)-ا.ص.دوربه،
چوپړی.
نوکری(nokarI)-ص.ن.
چوپړ،نوکری،
دوربه توب.
نول(nol)-ا.مښوکه،مشوکه،
تنکه.
نویسنده(nawIsinda)-
ا.ف.لیکونکی.
نه(به ضم ن)(na)-ا.نه (۹)

نه(به فتح ن)(na)-ح.ن.نه (نفی).
نهادن(nihādan)-ا.ف.
ایښودل،ایښوول.
نهال(nihāl)-ا.نیالگی.
نهان(nihān)-ص.پټ.
نهر(nahr)-ا.واله،ویاله.
نهی(nahI)-ا.ف.منه کول،
ستول.
نی(nay)-ا.دروی،کړکی.
نیشکر(nayšakar)-ا.م.گنی.
نی(ne)-ح.ن یه،نه.
نیازمند(niyāzmand)-
ص.اړ،کرباب.
نیرو(nIro)-ا.وس،سیک،زور.
نیرومند(nIromand)-
ص.غښتلی،پړوند.
نیزه(nayza)-ا.سانگه،نیزه،بله.
نیست(nest)-ا.ص.نشته،نسته.
نیک(nek)-ص.ښه.
نیک بخت(nekbaxt)-ص.
بخره ور،بخره من.
نیکو(neko)-ص.ښه.
نیلوفر(nIlofar)-ا.ډوډه،دنده.
نیم(nIm)-ا.نیمه،نیمایی.
نیوش(niyoš)-ف.واوره.
نیوشنده(niošinda)-ا.ف.
اورېدونکی.

و

وابسته(wābasta)-ص.تړلی.
واپس (wāpas)-ا.ص.بیا.
واپسین(wāpasĪn)-ص.
ورستنی،دانډوغه،
ایله کول.
وادادن(wādādan)-ا.ف.
خوشی کول،
خوشی پریښودل.
وارستن(wārastan)-ا.ف.
پیچیدل.
وادار کردن
-(wādārkardan)
ا.ف.اړیستل.
وارسی(wārasĪ)-ا.ص.پلټنه.
وارسیدن(wārasĪdan)-
ا.ف.پلټل،رسیدل.
وازدن(wāzadan)-ص.
بیرته وهل،
بیرته ورکول.

وازکردن(wāzkardan)-
ا.ف.خلاصول،
وازول،پرانستیل.
واسوخت(wāsoxt)-ص.
سوختی.
واکنش(wākuniš)-ا.ف.
ترزږه نه برابر
غبرګون.
واماندن(wāmāndan)-
ا.ف.دریدل،تپ شوی.
وانمودن(wānamūdan)-
ا.ف.منوول،ښودل.
واثق(wāsiq)-ا.ټینګ،کلک.
واجب(wājib)-ق.تل.
واجد(wājid)-ا.فا.میندونکی،
پیداکوونکی.
واحه(wāha)-ا.دامان،دامانه.
واخ(wāx)-ا.وای وای.

وادی(wādĪ)-ا.ف.تنګی، تری، کښ.

وارث(wāres)-ص.پاته وری، وارث.

وارد(wārid)-ق.رسیدلی،راغلی.

واره(wāra)-پسوند.چم.واره.

واز(wāz)-ق.خلاص.

وازن(wāzan)-ا.ف.تلونکی.

واژګون(wāžgūn)-ص.چپه، نسکور،اړولی.

واژه(wāža)-ا.ف.کلمه.

واسطه(wāsita)-ق.منځی.

واسطه(wāsita)-ص.مینځګړی، رګی،ریبار.

واسع(wāsi?)-ا.ارت.

واسه(wāsa)-ا.ف.شغکه.

واصف(wāsif)-ا.ستایوونکی، صفت کوونکی.

واصل(wāsil)-فا.رسیدلی.

واضیح(wāzeh)-ص.ښکاره، روښانه،روڼ.

واضیع(wāze?)-ا.فا.ایښوونکی، ایښودونکی.

واعظ(wā?iz)-ا.فا. پند ورکوونکی.

وافر(wāfir)-ص.ډیر،پریمان.

واقع(wāqi?)-ا.پیښ شوی، لویدلی.

واقعاً(wāqi?an)-ق.په ریښتیا.

واقف(wāqif)-ا.خبر او پوه.

والا(wālā)-ص.لوړوالی.

والاشان(wālāšān)-ص.لوړ والی.

والد(wālid)-ا.پلار.

والده(wālida)-ا.مور.

والدین(wālidayn)-ا.ج. مور اوپلار.

واله(wāla)-ص.غولوونکی اوبه، دپیرانو اوبه.

واله(wāla)-ص.لیوال،الواک.

وام(wām)-ا.پور.

وامق(wāmiq)-ا.خوښ لرونکی.

واویلا(wāwaylā)-ا.ویر، غابلی.

واهب(wāhib)-ا.فا.ښښوونکی، بخښوونکی.

واهمه(wāhima)-ص.ویر،ډار.

واهی(wāhĪ)-ص.چتی،خوشی.

وبال(wobāl)-ا.کړاو.

وثوق(wosūq)-ا.وسا،ویسا.

وثیق(wasĪq)-ص.ټینګ.

وثیقه(wásIqa)-ا.لاسوندی، وثیقه.
وجاهت(wajáhat)-ص. ښاېست. ښکلا ښیست
وجد(wajd)-ص.خوښواله.
وجدان(weijdán)-ا.مندل، میندل.
وجود(Wujúd)-ا.شتوالی.
وجوه(wujoh)-ا.جم.مخونه.
وجه(waja)-ا.مخ.
وحدانیت(wahdániyat)-ص.یو والی.
وحدت(wahdat)-ا.ص. یواځې والی،یووالی.
وحشت(wahšat)-ص.ډار.
وحش(wahš)-ا.بهو،هدل.
وحید(wahId)-ا.بی ساری.
وخامت(waxámat)-ص.زوک.
وخم(waxm)-ص.خنجاړ، بد،گردان.
وخیم(waxIm)-ص.سخت اوخطرناک.
وداع(widá?)-ا.ف. خدای په امانی.
ودود(wodúd)-ا.ص.ډیردوست.
ورم(waram)-ا.ص.پړسوب.

ورد(ward)-ا.دگلاب گل.
ورد(wird)-ا.ف.زمنه، ذکراودعادقرآ ن.
ورزش(warziš)-ا.مستی، کړاو.
ورزو (warzo)-ا.دیوی غویی.
ورزی(warzI)-ا.بزگر.
ورزیدن(warzIdan)-ا.ف. تړاوکول،مستی کول.
ورس(wars)-ا.ب.نته.
ورسن(warsan)-ا.پړی.
ورشان(waršán)-ا.شنه کوتره.
ورشکست(waršikast)-ص. دیوالی.
ورطه(warta)-ص.خارخوړی، زخم.
ورع(wara?)-ا.ص.مونیتوب، پالیالتوب.
ورنا(warná)-ا.زلمی،ځلمی.
ورود(wurúd)-ا.ف.رسیدل.
وریب(warIb)-ص.کوږ.
وز(wiz)-ص.لگیدونکی، چلیدونکی.
وزرا(wozará)-ا.جم.وزیران.
وزیدن(wazIdan)-م.الوتل، لگیدل.

وزین(wazīn)-ص.درونډ.
وسایل(wasāyel)-ا.جم.
وزبې،وسیله.
وسط(wasat)-ا.منځ،منیځ.
وسع(was?)-ص.ارتوالی،
پراخوالی.
وسق(wasq)-ا.ف.بارول،
راغونډول.
وستا(wistā)-ص.ستاینه.
وسن(wosan)-ا.ککړ.
وسناد(wasnād)-ص.پریوان.
وسواس(waswās)-ص.
سوداوی،خرخشي.
وسواسی(waswāsī)-
ص.سودائی.
وسوسه(waswasa)-ا.
سودا،خرخشه.
وسه(wasa)-ډاګه،ببرګه،پاشتک.
وسیله(wasīla)-ا.وزله،
اسره،سبب.
وسیم(wasīm)-ا.ص.ښکلی،
ښایسته.
وش(waš)-ا.ف.مزګ،لکه،
غونډۍ څیر.
وشفنگ(wašfing)-ا.ف.
ورخاړی.

وشن(wašan)-ا.ف.باران.
وصاف(wasāf)-ا.فا.ستایونکی.
وصال(wisāl)-ا.وصلونکی،
یوځای کونکی.
وصایا(wasyā)-ا.جم.زیرمی،
وصیتونه.
وصف(wasf)-ا.ستاینه.
وصلت(waslat)-ا.ف.خپلولی.
وصله(wasla)-ص.پیوند.
وصول(wosūl)-ا.جم.رسیدل.
وصیف(wasīf)-ا.ف.ابلوځ،
کراخي،بوتکی،زنکی.
وضاحت(wazāhat)-
ا.ف.روڼ والی.
وضع(waz?)-ا.ایښودل،
ایښوول.
وضوح(wozoh)-ا.جم.رونیدل،
روښانیدل.
وضو(wozū)-ا.اودس.
وطن(watan)-ا.مینه،هیواد.
وطن پرور(watanparwar)-
ا.م.مینه پالونکی،
هیواد پالونکی.
وطندار(watandār)-ا.م.
هیواد وال.

وطواط(watwāt)-ا.څکالکی،
شمپیرک.
وظیفه(wazīfa)-ا.دنده،زمنه.
وعاظ(wa?áz)-ا.جم.
پند ورکوونکی.
وعده(wa?da)-ا.ژمنه،ژبه،
واده،ژبنه.
وعظ(wa?z)-ا.ف.نغوته،ورم.
وعید(wa?īd)-ص.ترټنه.
وفات(wafát)- ص.مړکیدل.
وفر(wafar)-ق.ډیر،پریمان.
وفق(wifq)-ا.ف.سم،اسل.
وفور(wofúr)-ا.پراوانی،ډیروالی.
وقاحت(wqáhat)-ص.
سپین سترګتوب.
وقاد(wiqād)-ص.روڼ،روښانه.
وقار(wiqār)-ا.ف.درناوی.
وقایع(waqáy?)-ا.جم.پیښنی.
وقایه(wiqáya)-ا.ساتنه،ژغورنه.
وقت(waqt)-ق.مهال،وخت.
وقف(waqf)-ا.ف.ځمریدل.
وقفه(waqfa)-ق.اتالند،ځنډ،
ډیلتیا.
وقوع(waqo?)-ا.ف.پېښیدل،
پیداکردن.

وقوف(wuqūf)-ص.پوه.
وکالت(wikālat)-ا.
وکیل کیدل.
ولایت(wilāyat)-ا.مرسته کول.
ولوله(walwala)-ص.
شور وغوغا.
وله(wala)-ص.کارجن،
غوسه ناک.
وند(wand)-ا.لوښی.
وهاب(wahāb)-ا.فا.بخښناوو.
وهاج(wahāj)-ا.ځلیدونکی.
وهم(wahm)-ص.ډار.
ویدا(wīdā)-ص.لږ.
ویران(wayrān)-ص.وران،
ویجاړ.
ویرانه(wayrāna)-ص.ورانه،
کنډواله.
ویرگول(wergol)-ا.
ګدارنده،لیندکی.
ویژه(wiža)-ا.ف.کره نګه.
ویلان(wilán)-ص.ترهور.

هـ

هـــ(ha)ا-د فارسی ژبی یو دیرشم توری دی، چی د(ها) په بڼه ویل کیږی.دغه د هوز هاهم بولی.ابجدی ارزښت یی(۵)دی.

ها(hā)-علامت استفهام د ځواب ویی(کلمه)، بلی،هو.

ها(hā)-علامت جمع په فارسی ژبه کی د جمعی وروستاړی یا سوفکس دی لکه په دی (کتابها)کی (کتابونه)

ها(hā) امر.د امر کلمه ده، واخله،ونیسه.

هائب(hāʔib)-ص.ویرونکی، ډارن.

هائل(haʔil)ص،فا هولنی، ویروونکی،ډاروونکی، هغه کار چی د انسان لپاره ستونزمن وی.

هابط(hābit)-ا.فا.پریوتونکی، کوزیدونکی، ښکته کیدونکی.

هاتف(hātif)-ا.فا. غږکوونکی،هغه غږ کوونکی چی غږیی واوریدل شی او خپله ونه لیدل شی.

ها ج(hāj)-ص.هیښ،حیران، ګیچ.

هاجر(hājir)-ا.فا.بیلوونکی، لایق،بریالی،هر هغه څه چی پخپله نوعه فضیلت ولری.

هاجره(hājira)-ا.فا.
د هاجر مونث.
هاجس(hājis)-ا.هغه څه
چی په زړه کی و
ګرځی،جمع یی
هواجس ده.
هادم(hādim)-ا.فا.
ورانوونکی،نړوونکی،
ړنګوونکی.
هادی(hādī)-ا.فا.بومیا،
لار ښوونکی،رسمی
لاری ښوونکی.
هادیه(hādiya)-ا.فا.مونث،
د لاس لرګی،عصا.
هار(hār)-ا.غاړه کی،هار،
ملغلری،لعل،یاقوت او
نور چی په تارکی پییل
شوی وی.
هارب(hārib)-ا.فا.تبنتیدونکی.
هارپ(hārp_harpi)-
ا.چنګ،د ساز یوه آله
ده چی (۴۶)تارونه لری
او په ګوتو غږول
کیږی.

هارون(hārūn)-ا.د موسی
(ع)ورور او د بنی
اسرائیلو د یوه پیغمبر
نوم.د قوم مشر،
ساتونکی،استازی.
هاس(hās)-ا.«هراس»مخفف،
ویره،ډار،بل،
همدارنګه،همداشان.
هاضم(hāzim)-ا.فا.
هضموونکی،ځورونکی،
په ګیډه کی د غذا
حل کوونکی.
هاکول(hākol)-ا.د مرکو
دوا،د مرکو د وژنی
دوا،مرګ موش.
هاګ(هاک)**(hāg_hak)**-ا.
هګی،د چرګی هګی
هالک(hālik)-ا.فا.سټ،
نیستیدونکی،
تباه کیدونکی،
ورک کوونکی،
ډبروونکی.
هامال(hāmāl)-ا.ص.
ساری، بډه،نظیر.

هامش(hāmiš)- ا.حاشیه، دکتاب حاشیه، د کتاب څنډه.
هامون(hāmūn)-ا.دښته، بیابان، ډاگ، میره،بیدیا.
هامه(hāma)-ا.مشر سرغندوی،سرغنه، د قوم مشر، کوپړی، د سر کاسه،کونگ، یو ډول الوتونکی.
هامی(hāmī)- ص.ترهور، څلبلاند.
هامیان(hāmyān)-ا. همیانی،امیانی.
هاون(hāwan)-ا.اونگ، وکلی،دشیانو دمیده کولو لوښی، چی له اوسپنی، لرگی او یا تیږی څخه جوړ شوی وی.
هاون دسته(hāwandasta)- ا.مر.چومبی، لاستی.
های(hāy)-ح.ن.د خطاب کلمه،وی،وای،آی،ای،هی.
های های(hāy hāy)-ا. صوت.د غمجنو شور او غالمغال.
های هوی(hāyhoy)-ا. صوت.شور ماشور هیهی،چیغی پیغی.
هایب(hāyib)-ص.ډارن، ویرندوکی. ډارن.
هایج(hāyij)-ا.ف.پاخوونکی، لمسوونکی.
هبا(habā)-ا.گرز،گرد،دوړه، هغه بړاس چی له ځمکی پورته کیږی(۲) کم عقله خلق.
هباک(habāk)-خیړی، خړی ککری
هبد(habad)-ماله.
هبد(habd)-ا.منه غوښی، د منه غوښی دانه.
هبوب(hubbūb)-ا.ف. د باد لگیدل،باد الوتل، باد چلیدل
هتک(hatk)-ا.ف.پرده خیرول، بی پردی کول.

هجده(hajda)-ا.هغه عدد چې د اوولسو او نونسو تر منځ دی، اتلس.

هجر(hijr)-ا.ف.بیلتون،جدائی.

هجران(hijrān)-ا.ف. جدائی،بیلتون.

هجو(hajwa)-ا.ف.غندنه، غندل،د چا بد ویل.

هجوم(hajūm)-ا.ف.یرغل، حمله.

هدی(س۱)(hadā)-ا.ف. لار ښوونه،رهنمائی.

هدایت(hidāyat)-ا.ف. لارښوونه.

هدر(hadar) - ا.ف. بابیزه، ضایع کیدل، باطلیدل.

هدف(hadaf)-ا.نښه، د توپک نښه.

هدم(hadm)-ا.ف.ورانول، ړنګول،نړول.

هدهد(hudhud)-چرګک، ملا چرګک،ګک پتوتنی.

هدیه(hadya)-ا.تحفه، خونی،سوغات.

هدینه(hadīna)-ا.زینه، اندرپایه.

هذیان(hazyān)-ا.ف.پرتی، بیهوده خبری..

هرار(hurār)-ا.هغه درد او پړسوب چې د اوښ د پوټکی او غوښی تر منځ پیدا کیږی او پوټکی یې خرابوی، د اسهال یا نسنا ستی ناروغی.

هراس(hirās)-ا.ف.ویره، ډار،بیم.

هراسیدن(harāsīdan)-ص.فا.ویریدل،ډاریدل.

هراش(harāš)-ا.قی،کانګی، ګرځون.

هراول(harāwūl)-ا.سرلاړ، مخ ځرک،سرغنه.

هراینه(harāyna)-ق. هرګوړه،که چیری.

هرثمه(harsama)-ا.زمری، د سړی نوم.

هرج(harj)-ا.ف.پتنه،اشوب، هرج ومرج،ګډوډی.

هرد(hurd)-کورکمن.

هرز،هرزه(harz.harza)- ص. اپلتي،بیکاره.

هر گز(hargiz)-ق.له سره، هیڅکله،سپینه،کودټ.

هرم(haram)-ص.ډیرزوړ شوی،زوړ.

هرم(hiram)-ا.د هندسي په اصطلاح،مخروطي شکله جسم چې قاعده یې مثلث، مربع یا کسیر الاضلاع وي.

هرم(hurm)-ا.داور توده والي.

هرماس(harmās)-ا.زمری، مزری.

هرماس(hurmās)-ا.دیب، شیطان.

هُرمز،هَرمز(hurmuz)- ا.د پنجشنبې ورځ، د زیارت ورځ، د مشتري ستوری.

هرهفت(harhaft)-ا.سنگار، د ښځو د سینگار سامان او لوازم.

هری(hirī)-ا.هرات، د هرات ښار.

هریره(hurayra)-ا. وړوکی پیشو،پیشکوټۍ.

هزار(hazār)-ا.لس سلگون، زر،یو زر.

هزار پا(hazārpā)-ا.زنځه.

هزار تابه(hazārtāba)- ا.م.لړم.

هزاردستان(hazārdastān)- ا.م.بلبله،چوڼۍ.

هزاک(hazāk)-ناپوه،نادان.

هزال(hazāl)-ص.ډنگر توب، خوارتوب.

هزال(hazāl)-ډیر شوخ.

هزبر.هژبر(hu(z)bir)-ا. زمری،مزری.

هزل(hazl)-ا.ف.وشتی ټوکی.

هزم(hazm)-ا.ف.ماتی،د دښمن ما تول.

هزمان(hazmān)-ق.د هر زمان مخفف.

هزیل(hazīl)-ص.ډنگر،خوار.

هزیمت(hazīmat)-ا.ف. ماتي،ماتي خوړل، تښتیدل.

هسته(hasta)-ا.خسته، د منځ دانه لکه د زردالو،شفتالو

هوش مند(hušmand)- هوښیار،په سد.

هشیم(hašĪm)-ا.ف.ماتول، وړوکی کول.

هفت(haft)-ا.اووه،د شپږ واو اتو تر منځ عدد.

هفت آ با(haftābā)-ا.م. د بوډۍ ټال، کنایه له اوو آسمانو نو یا اووه ګونی ستوری.

هفته(hata)-ا.اووه نی(اونی).

هفتاد(haftād)-ا.اویا،د نهه شپیته او یو او یا تر منځ عدد.

هکتار(hiktār)-ا.لس زره متره.

هکهک(hikhik)-ا.د ژړا هغه غږ چی په ستونی کی بندیږی سونګټ.

هلاکت(halākat)-ا.ف. مرینه،مرګی.

هلال(hilāl)-ا.میاشت.

هلهله(halhala)-ا.ف.شور ماشور،هاها.

همپا(hampā)-ملګری.

همپیاله(hampyāla)-ا. ص.همسنک،انډیوال.

همتا(hamtā)-ص.ساری،بډه. همخواب.

همخوابه(hamxwāba)- ص.اورته،ارتینه،

چی می نشته همخوابه
ښکلی په خواکی
نه دی کور په حقیقت
ځی ګور دی

(حمید مومند).

همدرد(hamdard)- خواخوږی،زړه خوږی.

همدردی(hamdardĪ)- خواخوږی،زړه خوږی، زړه سواندی.

همدم(hamdam)-ص. همدم ملګری.

همراه(hamrāh)-ص.مل، ملګری.

همراهی(hamrāhĪ)-ص. ملګرتیا،ملتیا،ملګرتوب.

همزاد(hamzād)-ص.
همزولی،غبرګونی.
همسال(hamsāl)-ص.
همزولی،دوه کسه
چی عمر ئی برابر وی.
همسایه(hamsāya)-ص.
ګاونډی.
همسایه گی(hamsāyagī)-
ص.ګاوندیتوب.
همشیره(hamšera)-ا.خور.
همشیره زاده(hamšerāzada)-
ا. خوریی،د خور زوی.
همگام(hamgam)-ص.
مل.ملګری.
همگان(hamagān)-جم.
واړه،ټول،ګرد.
همیشه(hamešā)-ق.تل،
هرکله.
همین(hamīn)-ق.دغه،دا.
همینطور(hamīntawr)-
ق.همدغسی،همداسی،
په همدی توګه.
هنجار(hanjār)-ا.دود،لار.
هنگام(hangām)-مهال،
وخت.

هنگامه(hangāma)-ا.
انګازه،مشوره،
وخت،مهال.
هنوز(hanoz)- ق.تر اوسه،
تردی دمه.
هوا پیما(hawāpaymā)-
ا.م.الوتکه.
هودج(hawdaj)-ا.امبالی،
کجاوه،پالکی.
هود(hūd)-ا.یهود،یهودان،
دیوه پیغمبر نوم.
هوده(huda)-ا.ص.سود،
ګټه،فایده.
هور(hūr)-ا.لمر،بخت او طالع.
هوش(hoš)-ا.عقل.
هوشمند(hošmand)-
ص.هوښیار،زیرک.
هویت(hoyat)-ا.بنه،څیره،
پیژندنه.
هویدا(huwaydā)-ص.
ښکاره،څرګند.
هیاج(hiyāj)-ا.ف.پاریدل،
جګړه کول،نښته.
هیچ(hec)-ص.هیڅ.
هیزم(hizum)-ا.خس،بوټی.

هیزمکش(hizumkaš)-
ا.ص.خسبه.

هیکل(haykal)-بنه،صورت،
ځواکمن سړی.

هیلا(haylā)-ا.بابنه،
یو ښکاری مرغه دی.

هیمه(hema)-ا.خس،دونواو
اغزیو وچ ښاخونه او
چوپړ کی د سوزولو
وړوی.

هیون(hayūn)-ا.تیز اوښ،
خوب اوښ،
چاغ اوښ.

ی

ی(یا)(ya)-دفارسی الفبی دودیرشم توری دی چی د(یا)بنه ویل کیږی ددی توری ابجدی حساب او ارزښت ئی (۱۰)دی

یا(yá)-ربط دربط توری دی چی په پښتو او فارسی د واړوژبوکی کارول کیږی.

یا(yá)-ندای.

یاب(yâb)-ص.چټی،بی ګټی، بی ارزښته.

یابو(yábū)-ا.یابو،هغه آس چی اصیل نه وی.

یابیدن(yābÍdan)-ا.ف. موندل،میندل.

یاد(yād)-ا.په زړه،په یاد.

یاد دادن(yáddādan)-ا.ف. ورپه زړه کول، ورپه یادول.

یادرفتن(yādraftan)-ا.ف.هیریدل، له یاده وتل.

یادکردن(yādkardan)-ا.ف.په زړه کول، په یادول .

یادګار(yādgār)-ا.خلی،نښنه.

یار(yār)-ا.ص.مل،ملګر ی، یار،مرستندوی.

یارا(yárá)-ا.ف.وس،نیرو،ځواک. نیرو،ځواک.

یارستن(yárastan)-ا.ف. له عهد ی وتل، له باره وتل، له وسه کیدل.

یارغو(yārğú)-ا.ف.پوښتنه.

یارمخچی(yārmaxčĪ)-ا. شاغوتی،یامخچه، یار مخچی،یوډول وړوکی مرغی ده.

یاری(yárĪ)-ا.ف.مرسته،دوستی.
یازنه(yázna)-ا.اخښی،اوښی، دخورمیړه.
یاغی(yăğĪ)-ص.سراخیستونکی، سرغړاند،سرغړان،یاغی.
یافتن(yắftan)-ا.ف.میندل، موندل،ترلاسه کول.
یافه(yáfa)-ص.بی معنی، یاوه،پریشانه، ورک شوی.
یاقوت(yáqŭt)-ا.یاقوت، یوډول قیمتی ډبره چی له کانونو څخه لاس ته را ځی.
یال(yăl)-ا.ورږ،دآس دغړی جګ ویښتان.
یالمند(yálmand)-ص.دعیالمند مخفف،هغه سړی چی ښځه اوماشومان لری.
یاله(yăla)-وګ،یالغ.
یان(yăn)-ا.ص.پرتی،اپلتی، هغه کلمی چی له ارادی پرته خولی ته راځی.
یاور(yắwar)-ا.ف.مرستیال، مرستندوی.
یاوه(yắwa)-ا.ص.اپلتی،پرتی، بی سنجشه په خپل سرخبری.
یاجوج وماجوج -(yájŭjomăjŭj) ا.افسانوی موجود، لنډی،ټیټ قدی، دمغولویوه طایفه.
یاس«به فتح یا»(ya?s)-ص.ناهیلی.
یب(yab)-ا.غشی.
یباب(yabăb)-ص.شاړه،ورانه.
یبس(yubs)-ا.ف.وچیدل، وچوالی.
یبوست(yubost)-ا.وچوالی، دلنده بل ضد.
یتیم(yatĺm)-ص.پلار مړی، یتیم.
یثرب(yasŕb)-ا.دمدینی منوری پخوانی نوم دحضرت محمد «صلی الله علیه وسلم» د هجرت نه د مخه.
یخمالک(yaxmálak)- ا.ف.ښوینډی، ښویانک.
یخن(yaxan)-ا.غاړه،ګروه.
ید(yad)-ا.لاس.

یراق(yirāq)-ا.وسله،لکه توره، توپک اونور.

یرقان(yaraqān)-ا.زیړی.

یزدان(yazdān)-ا.خدای، څښتن.

یزک(yazak)-ا.دلښکر مخکښ،سرلاړ.

یسار(yisār)-ا.کیڼ لاس، کیڼ اړخ،کیڼ.

یسال(yasāl)-ا.لین،لیکه.

یسر(yusr)-ا.اسانتیا،اسانی.

یشت(yašt)-ا.پرستش،پالنه، نمانځنه،عذرو زاری، داوستا،دکتاب یوه برخه.

یشک(yašk)-ا.غاښ،داړی، دداړونکو ژویوتیره غاښ.

یعسوب(ya?sūb)-ا.دشاتو، مچی،دمچیو پاچایامیر.

یعفور(ya?fūr)-ا.کبلی.

یغلا(yağlā)-ا.ارکاره،ارکاری.

یغما(yağmā)-ا.تالا،لوټ، په ترکستان کی دیوی قبیلی نوم.

یغماگر(yağmāgar)-ص. ن.لوټوونکی،لوټمار.

یغظة(yağazat)-ا.ویښوالی.

یقین(yaqĪn)-ا.باور،یقین.

یک(yak)-یو،هغه عددچی له هغه وروسته ددوه عدد دی.

یکایک(yakāyak)-ق.یویو یوپه بل پسی.

یکباره(yakbāra)-ص.ناڅاپه، له یوی مخی.

یکتا(yaktā)-ص.یواځی،یو، بی جوړی.

یک به یک(yakbayak)- ق.تک اوپټری، تک له تکه.

یک تنه(yaktana)-ص. یکی یواځی.

یکجا(yakjā)-ص.همه ګی، غونډ.

یکدانه(yakdāna)-ص. بی ساری،بی جوړی، بی مثله.

یکدست(yakdast)-ص. دچاچی یولاس نه وی، چونتی یولاس، دارجل ضد.

یکدل(yakdil)-ص.یوزړه.

یکدیگر(yakdĪgar)-ا. یوله بله.

یک رنگ(yakrang)-ص. رښتینی، کوم شیان چې په یوه رنګ وی.

یک رنگی (hakrangī)-ص.صدا قت،رښتینو لی.

یک زبان(yakzabān)-ص.همغږی،متفق، سره یولاس.

یکشنبه(yakšanba)-ا. داونی ددو همی ورځی نوم،دوه نی.

یک لا(yaklá)-ص.یوقات، یوستوی.

یک مشت(yakmušt)-ص. یوموټی،په یوه اتفاق،په یوه زړه.

یک ونیم(yakunīm)-ا.م. یونیم،څینی.

یکه تاز(yakatāz)-ص. بنی سپور،وتلی سپور، بی ساری سپور .

یم(yam)-ا.سیند،سین.

یمام(yamām)-ا.شنه کوتره، سارانی کوتره،

یمین(yamīn)-ا.ښی،ښی لاس، ښی خوا.

یواش(yawāš)-ق.ص.ورو، سوکه.

یورش(yoriš)-ا.حمله،یرغل.

یوز(yūz)-ا.لتونه،تپوس.

یوزک(yūzak)-ا.م.ښکاری سپی،دښکار سپی، په خاوروکی رغړیدل.

یوزیدن(yūzīdan)-ا.ف. غور ځیدل،غورځنګ خیزکی وهل.

یوغ(yoğ)-ا.جم،څغ،هغه تراش شوی لرګی چی د غویانو پرغاړه یی ږدی.

یوم(yawm)-ا.ورځ.

یوم التناد(yawmutanād)- ا.م.لویه ورځ.

یوم الحساب(yawmulhisāb)- ا.م.دقیامت ورځ.

یوم الحشر(yawmulhašir)- ا.م.دپاخون یا پاځیدو ورځ.

یهود(yahūd)-ا.بنی اسرائیل.

Dari- Paṣto Short Dictionary

Academy of Sciences
Of Afghanistan
Institute of the
language of Dari
2006

چاپ مطبعه آزادی